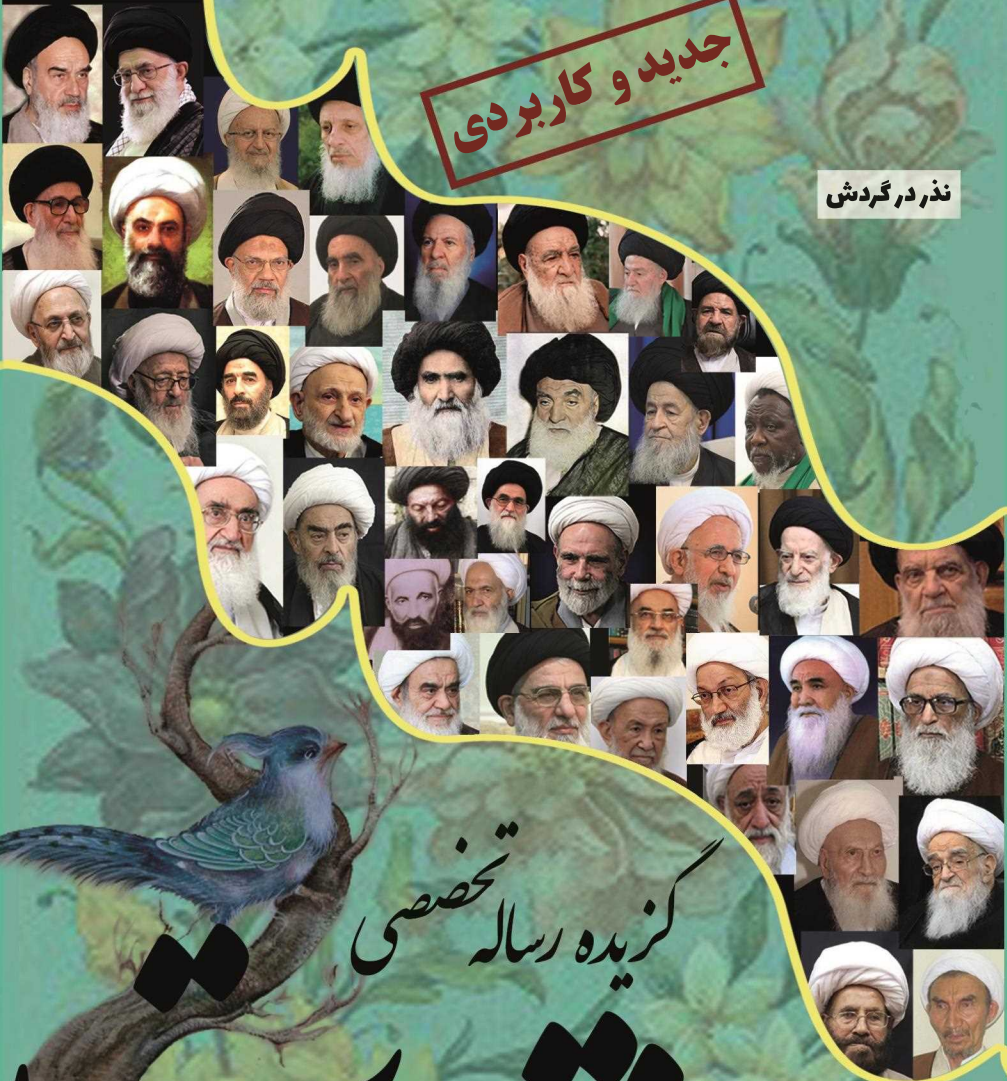

جدید و کاربردی

نذر در گردش

گزیده رساله تخصصی

استفتاء

امر به معروف و نهی از منکر

۴۴ نفر از مجتهدین و مراجع تقلید

ترجمه و تألیف: علی تقوی
با مشارکت ستاد امر به معروف و نهی از منکر

شما هم از این وقف در گردش حمایت کنید:

5892101464488135

کارت بانکی موسسه موعود

#حامی_باشید

امام خمینی (ره):

یاد گرفتن شرایط امر به معرف و نهی از منکر، و موارد وجوب و عدم وجوب آن، و جواز و عدم جواز آن، بر مکلف واجب است.

امام خامنه ای:

مسئله امر به معروف و نهی از منکر مثل مسئله نماز است، یاد گرفتنی است. مسئله دارد که کجا و چگونه باید امر به معروف و نهی از منکر کرد باید بروید یاد بگیرید.

همه ی مراجع:

بر مکلف واجب است مسائلی را که غالباً به آن ها احتیاج پیدا می کند، یاد بگیرید.

- سرشناسه : تقوی، علی، ۱۳۶۶، گردآورنده
- عنوان قراردادی : تحریرالوسیله. برگزیده
- عنوان و نام پدیدآور : رساله جامع آموزش تخصصی احکام و استفتائات امر به معروف و نهی از منکر: به انضمام ترجمه
- تحریرالوسیله امام خمینی (ره) بخش امر به معروف و نهی از منکر، بیش از ۶۰۰ پرسش و ۱۴۰۰ پاسخ از محضر ۴۰ تن از مراجع تقلید جهان تشیع/ گردآوری و تألیف علی تقوی.
- مشخصات نشر : تهران: علی تقوی، ۱۳۹۶
- مشخصات ظاهری : ۸۰ ص.
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۷۵۲۸-۴
- وضعیت فهرست نویسی : فیپا
- یادداشت : کتابنامه
- موضوع : فتوهای شیعه، قرن ۱۴
- موضوع : -- Fatwas, Shiites ۲۰th century
- موضوع : فقه جعفری، رساله عملیه
- موضوع : Islamic law, Ja'fari -- Handbooks, manuals, etc
- موضوع : فقه جعفری، رساله عملیه، پرسش و پاسخ ها
- موضوع : Islamic law, Ja'fari -- Handbooks, manuals, etc. -- Questions and answers
- موضوع : امر به معروف و نهی از منکر، پرسش و پاسخ ها
- موضوع : Enjoining what is good and prohibiting what is, Questions and answers
- رده بندی کنگره : ۱۸۳ / ۹/ ت ۸ ر ۵ ۶۹۳۱
- رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۴۲۲
- شماره کتابشناسی ملی : ۴۶۹۹۵۶۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اول این کتاب را بخوانید؛ بعد درباره امر به معروف حرف بزنید؛ حتی شما طلبه عزیز!

گزیده (کاربردی و ساده) رساله تخصصی احکام و استفتائات امر به معروف و نهی از منکر

گزیده بیش از

۶۰۰ پرسش و ۱۴۰۰ پاسخ

از محضر ۴۴ نفر از مراجع

تقلید و مجتهدین جهان

کاری از :

مرکز تخصصی

آموزش امر به معروف و نهی از منکر

تحت اشراف علمی دکتر علی تقوی

سخنی با خوانندگان محترم:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ. حدود ۱۰ سال از تالیف و نشر رساله جامع آموزش احکام و استفتائات امر به معروف و نهی از منکر گذشته و اکنون در فروردین ۱۴۰۲ ضرورت گزیده نویسی آن که مدتها به تاخیر افتاده بود، رخ نمود. استفتائات مشابه را در قالب سوال هایی یکسان گنجاندیم. سوالات کم اهمیت که جنبه شخصی داشت، حذف کردیم و مهمترین و پرتکرارترین استفتائات را در این سطور آوردیم. امید که حوصله خوانندگان عزیز یاری نماید و خداوند متعال، یادگیری این فریضه را بر همه مسلمین آسان فرماید.

این کتاب را بخوانید و به دیگران، خصوصاً علمای دینی، هدیه دهید و توصیه کنید تا مسائلس را برای مردم بخوانند.

در ذکر نام مراجع ذیل هر سوال، تعدماً ترتیب خاصی استفاده نشده است. خواننده محترم، در هر سوال حتماً نظرات همه مجتهدین را بخوانید تا علاوه بر کسب اطلاع از نظر مرجع تقلید خود، با ظرافتهایی که سایر بزرگان مطرح نموده اند، آشنا شوید.

جهت ثبت نام در دوره های آموزش مجازی امر به معروف و نهی از منکر، کلمه «ثبت نام» را در پیام رسان ای‌تا به آیدی Eitaa.com/vajeb123 ارسال فرمایید.

فهرست سوالات

۱۲. ۱. امر به معروف، وظیفه همه است؟ یا به گروه خاص؟
۱۴. ۲. میشه بجای تذکر و امر به معروف، کار فرهنگی و تربیتی کنیم؟
۱۵. ۳. بهتر نیست فعلا خودسازی کنیم؟
۱۶. ۴. اصل هشتم قانون اساسی چی میگه؟
۱۷. ۵. تذکر ندم، شریک گناهش میشم؟
۱۷. ۶. بهترین باقیات الصالحات چیه؟
۱۸. ۷. یاد گرفتن احکام امر به معروف واجبیه؟
۱۹. ۸. ترویج امر به معروف هم واجبیه؟
۲۰. ۹. معروف و منکر یعنی چی؟
۲۱. ۱۰. واجب فوری یعنی چی؟
۲۲. ۱۱. شرط اول: باید همه معروف ها و منکرها رو بشناسم؟!
۲۳. ۱۲. اگه طرف نمیدونه کارش گناهه، تذکر ندم؟
۲۴. ۱۳. انواع احتمال تاثیر، همیشه هست.
۳۰. ۱۴. تاثیر هم نداشته باشه، واجبیه.
۳۲. ۱۵. دفعه اول تذکر ندم؟
۳۳. ۱۶. واجب کفایی یعنی چی؟
۳۶. ۱۷. هر خطری رافع تکلیف نیست.
۳۸. ۱۸. حق نداری از خودت شرط اضافه کنی
۳۹. ۱۹. خودت هم گناهکاری، باید به دیگران تذکر بدی.
۴۰. ۲۰. به بزرگتر هم باید تذکر بدم؟
۴۱. ۲۱. استعلا یعنی چی؟
۴۲. ۲۲. گناهای بزرگتر هست آخه
۴۲. ۲۳. مسخره مون کنن، چی؟
۴۳. ۲۴. مشکلات اقتصادی باشه چی؟
۴۳. ۲۵. دلخور میشن، دفع میشن، عیب نداره؟
۴۴. ۲۶. همسر و پدر اجازه تذکر ندن چه کنم؟
۴۵. ۲۷. من که راهکار و دلیل ندارم برای طرف

فهرست سوالات

۴۶. ۲۸. ریا همیشه؟ اخلاص ندارم من!
۴۷. ۲۹. احترام و آبروش از بین بره چی؟
۴۸. ۳۰. اگه لج کنه بدتر حجابش را مثلا برداره ، چی؟
۴۹. ۳۱. به نامحرم و جنس مخالف میشه تذکر حجاب و ... داد؟
۵۱. ۳۲. حجاب لازمه که اجبار بشه؟
۵۳. ۳۳. میشه هدیه و گل بدیم به گناهکار و فاسق؟ علنی تذکر بدیم؟
۵۵. ۳۴. صلہ رحم و تذکر به فامیل بدحجاب
۵۶. ۳۵. عکس بی حجاب در فضای مجازی
۵۶. ۳۶. عبور از کنار خانم بدحجاب
۵۷. ۳۷. پیرزن ها هم باید حجاب داشته باشن؟
۵۸. ۳۸. حریم خصوصی و عمومی چیه؟
۵۹. ۳۹. کودکان با پوشش نامناسب / گناه علنی و پنهانی خیلی فرق دارن!
۶۱. ۴۰. مرحله اول اینه که غصه بخوریم فقط؟! باید ناراحتی رو اظهار کنیم؟
۶۳. ۴۱. تذکر زبانی، کارت و حکم میخواد؟
۶۴. ۴۲. یه جاهایی اخم و لحن تند لازمه
۶۶. ۴۳. مرحله سوم امر به معروف و نهی از منکر چیه؟
۶۷. ۴۴. وظیفه پلیس، برخورد فیزیکیه و مردم حق ندارن درگیر بشن
۶۹. ۴۵. مهمانی گناه رو چی کار کنیم؟ حد صلہ رحم چیه؟
۷۴. ۴۶. میشه به سلام گناهکار، جواب ندم؟
۷۵. ۴۷. وقتی عمداً نمیخواد نماز صبح بخونه، باید بیدارش کنی
۷۶. ۴۸. کسی که روزه خوری علنی میکنه میشه تعزیر کرد؟
۷۶. ۴۹. عسر و حرج و سختی بیش از حد توان
۷۷. ۵۰. میشه توی پارک نماز بخونیم؟
۷۷. ۵۱. توی گیت بازرسی اداره و حرم و فرودگاه و ... میشه تذکر داد؟
۷۷. ۵۲. موسیقی حرام و فسق را میشه تذکر داد؟
۷۸. منابع و مآخذ
۸۰. سایر آثار منتشره‌ی مولف و مرکز تخصصی امر به معروف و نهی از منکر

برخی از مراجع و مجتهدین که آراء ایشان
در رساله جامع استفتائات امر به معروف و نهی از منکر آمده

تصویر	محل تولد یا زندگی	سال تولد	نام / شهرت
	قم / نجف / تهران	۱۲۷۹ شمسی	آیت الله سید روح الله موسوی خمینی
	تهران	۱۳۱۸ شمسی	آیت الله سید علی حسینی خامنه ای
	شهر مقدس قم	۱۱۵۱ قمری	آیت الله ابوالقاسم گیلانی (میرزای قمی)
	اصفهان	۱۰۳۷ قمری	آیت الله محمدباقر مجلسی
	نجف اشرف	۱۲۷۸ شمسی	آیت الله سید ابوالقاسم خویی
	شهر مقدس قم	۱۲۷۳ شمسی	آیت الله محمد علی اراکی
	اصفهان / نجف	۱۲۴۶ شمسی	آیت الله سید ابوالحسن اصفهانی
	بروجرد / قم	۱۲۵۴ شمسی	آیت الله سید حسین طباطبایی بروجردی
	شهر مقدس قم	۱۳۰۵ شمسی	آیت الله ناصر مکارم شیرازی
	نجف اشرف	۱۳۰۹ شمسی	آیت الله سید علی سیستانی
	شهر مقدس قم	۱۲۹۵ شمسی	آیت الله محمدتقی بهجت

برخی از مراجع و مجتهدین که آراء ایشان
در رساله جامع استفتائات امر به معروف و نهی از منکر آمده

تصویر	محل تولد یا زندگی	سال تولد	نام / شهرت
	شهر مقدس قم	۱۳۰۴ شمسی	آیت الله حسین نوری همدانی
	شهر مقدس قم	۱۳۱۸ شمسی	آیت الله سید محمدعلی علوی گرگانی
	شهر مقدس قم	۱۳۱۰ شمسی	آیت الله محمد فاضل لنکرانی
	تهران	۱۳۱۶ شمسی	آیت الله مجتبی کلهری تهرانی
	شهر مقدس قم	۱۳۱۲ شمسی	آیت الله عبدالله جوادی آملی
	شهر مقدس قم	۱۳۰۸ شمسی	آیت الله جعفر سبحانی تبریزی
	شهر مقدس قم	۱۳۰۰ شمسی	آیت الله حسین وحید خراسانی
		۱۳۳۵ شمسی	آیت الله محمدباقر موحدی نجفی
	کابل / نجف / قم	۱۳۰۷ شمسی	آیت الله محقق کابلی
	شهر مقدس قم	۱۳۱۴ شمسی	آیت الله یدالله دوردوزانی
	نجف / قم	۱۳۰۵ شمسی	آیت الله محمدصادق روحانی

برخی از مراجع و مجتهدین که آراء ایشان
در رساله جامع استفتائات امر به معروف و نهی از منکر آمده

تصویر	محل تولد یا زندگی	سال تولد	نام / شهرت
	شاهرود قم	۱۳۱۱ شمسی	آیت الله محمد ابراهیم جناتی
	شهر مقدس قم	۱۲۹۷ شمسی	آیت الله لطف الله صافی گلپایگانی
	گلپایگان / تهران	۱۳۲۰ قمری	آیت الله سیده هاشم بطحائی گلپایگانی
	گلپایگان / قم	۱۳۱۶ قمری	آیت الله سید محمد رضا گلپایگانی
	اصفهان	۱۳۱۲ شمسی	آیت الله حسین مظاهری
	نجف / قم	۱۳۰۵ شمسی	میرزا جواد آقا تبریزی
	شهر مقدس قم	۱۳۲۰ شمسی	آیت الله محمد رضا مویدی قمی
	شهر مقدس قم	۱۳۱۷ شمسی	آیت الله محمد علی گرامی قمی
	افغانستان / نجف اشرف	۱۳۰۹ شمسی	آیت الله محمد اسحاق فیاض
	کربلا	۱۳۲۴ شمسی	آیت الله محمد تقی مدرسی

برخی از مراجع و مجتهدین که آراء ایشان
در رساله جامع استفتائات امر به معروف و نهی از منکر آمده

تصویر	محل تولد یا زندگی	سال تولد	نام / شهرت
	اردبیل / قم	۱۳۰۴ شمسی	آیت الله سید عبدالکریم موسوی اردبیلی
	نجف / قم	۱۳۲۷ شمسی	آیت الله سید محمود هاشمی شاهرودی
	نجف / قم	۱۳۰۴ شمسی	آیت الله سید محمد حسینی شاهرودی
	پاکستان / نجف	۱۳۱۱ شمسی	آیت الله محمد حسین نجفی
	هند / نجف	۱۹۴۲ میلادی	آیت الله بشیر حسین نجفی
	شهر مقدس قم	۱۳۰۶ شمسی	آیت الله سید موسی شبیری زنجانی
	نجف / قم / مشهد	۱۲۹۹ شمسی	آیت الله سید عزالدین حسینی زنجانی
	شهر مقدس قم	۱۳۱۷ شمسی	آیت الله سید کاظم حائری
	نجف اشرف	۱۳۱۴ شمسی	آیت الله محمد سعید حکیم
	متولد: یزد مدفن: نجف	۱۲۴۸ قمری	آیت الله محمد کاظم طباطبایی یزدی (صاحب عروه)

وظیفه همه است؛ نه فقط به عده خاص!

۱. امر به معروف و نهی از منکر وظیفه حکومت است یا آحاد مردم؟

نقش مردم در زمینه مقابله با فسادها چیست؟

آیت الله فاضل لنکرانی: امر به معروف و نهی از منکر زبانی، بر عهده تمام مردم است. اما اگر مستلزم عمل و برخورد فیزیکی باشد، (در جمهوری اسلامی) باید طبق نظر مسئولین ذیربط باشد. امر به معروف و نهی از منکر طبق شرایط و مراحل آن باید انجام شود.^۱

آیت الله علوی گرگانی: امر به معروف و نهی از منکر وظیفه همگانی است و لذا هیچکس نباید به این بهانه‌ها، از وظیفه خود، دوری کند؛ البته اقدامات حکومتی بر عهده دستگاه‌های مسئول است که باید انجام دهند.^۲

آیت الله شبیری زنجانی: در فرض تحقق شرایط و وجوب، بر هر مکلفی واجب است. البته برخی از مراتب امر به معروف و نهی از منکر (مرحله توسل به زور و جبر) که اگر توسط مردم انجام گیرد موجب برهم خوردن نظم عمومی میشود، باید توسط حکومت اسلامی اجراء گردد.^۳

آیت الله مظاهری: همه باید این فریضه الهی را آنجا که زمینه باشد، انجام دهند.^۴ یکی از اهمّ واجبات در اسلام، امر به معروف و نهی از منکر است و همه باید این فریضه را زنده نگاه بدارند و اگر همه این واجب را عمل میکردند جائی برای افراد گناهکار نبود و همه جا برای آنها نا امن میشد.^۵

آیت الله محقق کابلی: وظیفه مردم امر به معروف و نهی از منکر کردن است.^۶

آیت الله حسینی شاهرودی: امر به معروف و نهی از منکر، در صورت اجتماع شرایط، وظیفه هر فرد مسلمان به حد خودش میباشد.

آیت الله گرامی: هر جا احتمال تأثیر باشد، وظیفه، نهی از منکر است.^۷

آیت الله محمدصادق روحانی: بسمه تعالی. امر به معروف و نهی از منکر بر هر مسلمان واجب است، ولی در بعضی موارد، نهی از منکر مختص حکومت است.^۸

آیت الله موحدی نجفی: امر به معروف و نهی از منکر، اختصاص به فرد و دون فرد و به جمعیت و دون جمعیت آخر ندارد.^۹

آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی: چنانچه دولت بخواهد مشروعیت داشته باشد، باید از مظاهر فساد جلوگیری کند.^{۱۰}

۱. (کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۲ صفحه ۱۹ و جلد ۱ صفحه ۲۳)

۲. دفتر معظم له

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۳۴۰)

۴. کتاب استفتائات معظم له

۵. (کتاب استفتائات معظم له)

۶. کتاب استفتائات معظم له

۷. (دفتر معظم له و مساله ۵۶)

۸. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۴۴۳)

۹. دفتر معظم له

۱۰. (کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۲ صفحه ۱۹)

امر معروف و نهی از منکر بر آحاد مردم در صورت اجتماع شرایط آن واجب است ولی باید مراقب آن رعایت شود
مثلاً در موردیکه اگر الحین ملامت امر و نهی شود مؤثرتر باشد بر خوردن با خشونت جایز نیست و اگر برخورد با خشونت مؤثر
باشد زدن جایز نیست و باید توجه داشت در بعضی مراتب آن مانند مجروح نمودن محتاج به اجازه نموده است راه اصلاح
یا امر معروف و نهی از منکر فرشته خیر و راجحه نماید و الا عدالم

در این مورد برسد
حاکم
بصورت یا ظاهر عشا

بامراعات شرایط آن بر عهد واجب است

بصورت یا ظاهر عشا

و کیفیت هر مسلمان است که در مواردی که شرایط آن بر او از نهی و در روایت است که ترک آن
سستوجب تسلط ظالم است

بصورت یا ظاهر عشا

امر معروف و نهی از منکر زبان بر عهد همه مردم است که اگر مستخدم غیر از خود خیرین باشد
باید طبق نظر مسئولین نمره رد باشد

بصورت یا ظاهر عشا

است مانند برچیدن کراوات داد
بیشتر کردن افراد تحکام و دانشندان
یعنی وظیفه حکومت است نه اهل کرا

امر معروف و نهی از منکر بر همه مردم است؛ اول دردم صورت و زبان
است؛ یعنی مشورت بین ارباب و ملا و خدمت بدن بطلان و
افراد خطا کارها با بنیان بر نوس خطای آن در وقت نرفتن
این در عهد و وظیفه همه است که در این صبح
نصیحت افراد خطا کار بر سر از نهی بر عهد مردم بر جای عمل

چنانچه دولت بسوزد همه بشر رعیت هستند باید از مظالم افراد جلوگیری کند
و وظیفه مردم - حتی بقدر نصیحت و اهانته نگریان و عطف چهل عمل خود می باشد

بصورت یا ظاهر عشا

همه موظف به اجابتی و نسیه هم امر معروف و نهی از منکر هستند امر معروف و نهی از منکر با شرایط آن واجب است

بصورت یا ظاهر عشا

بصورت یا ظاهر عشا

تکلیف همه بدون استثناء، رعایت احکام شرع و حلال و حرام دین است و هر کسی بر طبق توان خود باید امر معروف
و نهی از منکر نماید تا خدا ای ناخوارسته قدر بجای، معروف منکر عنوان معروف پیدا کنند لطف به همه

بصورت یا ظاهر عشا

بصورت یا ظاهر عشا

بصورت یا ظاهر عشا

امر معروف و نهی از منکر طبق شرایط و در همه آن، بر اینیم نهی. تکلیف امر به معروف و نهی از منکر است.

کار فرهنگی و تربیتی، جای واجب «تذکر لسانی» را نمیگیره

۲. در امر به معروف و نهی از منکر، منظور از شرط ((احتمال تأثیر))، قطع شدن گناه است؟ یا مفهوم احتمال تأثیر، عام است از تضعیف گناه و کم شدن آن؟ برخی با بهانه انجام کار فرهنگی و چاپ کتاب و تولید نرم افزار و برگزاری همایش و ... هنگام روبرویی با منکرات، از تذکر لسانی و ابراز ناراحتی، به طور کامل شانسه خالی میکنند و می گویند باید کار فرهنگی و زیرساختی انجام داد. آیا این دلایل، برای ترک امر به معروف و نهی از منکر، قابل قبول است؟

آیت الله علوی گرگانی: اگر امر به معروف و نهی از منکر، موجب تضعیف گناه هم شود، واجب است امر و نهی شود و کار فرهنگی و زیرساختی باید در کنار امر به معروف و نهی از منکر زبانی و عملی باشد و هیچکدام جای دیگری را نمیگیرد.^۱

۱۴

آیت الله شبیری زنجانی: با تضعیف گناه هم، تأثیر صدق میکند. این امور هرچند در جای خود لازم است اما مادامی که ملازم با عدم تأثیر در دیگری یا وجود مفسده در امر به معروف و نهی از منکر در این فرض نباشد رافع وجوب این فریضه نیست و باید حداقل تذکر لسانی صورت گیرد.^۲

آیت الله موحدی نجفی: امر به معروف و نهی از منکر واجب فوری است، به کیفیت مراتب سه گانه ای که دارد.^۳

آیت الله مکارم شیرازی: امور ذکر شده، عذر برای عدم اقامه فریضه امر به معروف و نهی از منکر نمیباشد. به موازات امر به معروف و نهی از منکر، با انجام اقدامات فرهنگی باید بستر سازی برای زدودن منکرات در جامعه صورت گیرد.^۴

آیت الله فاضل لنکرانی: احتمال تأثیر، هرچند در تضعیف و کم شدن گناه هم باشد، کفایت میکند. بهانه تراشی، تکلیف امر به معروف را برطرف نمیکند.^۵

۱. دفتر معظم له

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۵۲۶)

۳. دفتر معظم له

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۱۲۰۳۸۶)

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۴۵۶)

قابل توجه اونایی که میگن امر به معروف و نهی از منکر نکنیم؛ بریم خودسازی!

۳. هرگاه شخصی قابلیت امر به معروف و نهی از منکر کردن دارد و در مرتبه علم، مستغنی است، ولكن خوف دارد که هرگاه متصدی مرجعیت مردم شود مبتلا بشود به اموری که منشأ نقص در نفس خود میشود، به سبب سوء خلق یا عجب یا تکبر، یا سخن زشت گفتن، یا تقصیر در مکملات عبادات، و کسی دیگر هم نیست که وجوب کفایی به آن عمل آید، آیا متوجه تکمیل نفس خود شود و مجتنب شود از آن اموری که باعث دوری از مکملات و ترقیات نفس است؛ یا متوجه امور لازمه عباد از دین و دنیا شود؟

آیت الله ابوالقاسم گیلانی مشهور به میرزای قمی: البته در این صورت باید متوجه امر به معروف و نهی از منکر و قضای حوایج عباد حسب المقدور شود و به قدر طاقت مجاهده کند با نفس و مجادله کند و هرگاه در این بین، ناخوشی و سوء خلق و امثال آن از او سرزند، ان شاءالله آن امور عظیمه، مُکَفَّر این خواهد شد. گاه است در متوجه شدن، محافظت نفوس کثیره از قتل و فساد میشود و محافظت اعراض و اموال عباد و در ترک آن تنها احتمال فیض و ثوابی از برای نفس خود به تنهایی. و فرق بینهما بعد المشرقین است.^۱

توصیه درباره اجرای اصل هشتم قانون اساسی

۴. اصل هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در مورد امر به معروف و نهی از منکر است که متأسفانه معطل مانده و در نتیجه شاهد بروز مظاهر غیر اخلاقی در عرصه های مختلف میباشیم. آیا دولت اسلامی شرعاً موظف به اجرای این دو فریضه میباشد؟ توصیه حضرتعالی چیست؟

آیت الله خامنه ای: امر به معروف و نهی از منکر زبانی، وظیفه همه مسلمین است، نه تنها دولت اسلامی!

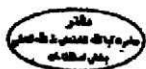
آیت الله بهجت: امر به معروف و نهی از منکر بر همگان لازم است، مخصوصاً برای مسئولین و کسانی که از قدرت بالاتری برخوردارند.^۱

آیت الله مکارم شیرازی: همه مردم و دولت مردان در برابر فریضه امر به معروف و نهی از منکر مسئولند. البته مراحل فیزیکی آن فقط بر عهده دولت است.^۲

آیت الله صافی گلپایگانی: بر همه مکلفین، امر به معروف و نهی از منکر با حفظ مراتب آن و رعایت شرایط آن واجب است.^۳

آیت الله سیستانی: همه موظف هستند.^۵

بر همه مکلفین امر به معروف و نهی از منکر با حفظ مراتب آن و رعایت شرایط آن واجب است .

امر به معروف و نهی از منکر زبانی وظیفه مسلمانان است نه تنها دولت اسلامی .

عهد موظف هستند .

همه مردم در حد توان خود باید فریضه امر به معروف و نهی از منکر سرزنند البته مراحل فیزیکی آن فقط بر عهده دولت است .

امر به معروف و نهی از منکر بر همگان لازم است خصوصاً برای مسئولین
و کسانی که از قدرت بالاتری برخوردارند .

۱. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۶ صفحه ۱۳
 ۲. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۶ صفحه ۱۳
 ۳. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۶ صفحه ۱۳
 ۴. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۶ صفحه ۱۳
 ۵. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۶ صفحه ۱۳

بی تفاوتی و ترک امر به معروف و نهی از منکر، باعث میشه توی گناه دیگران شریک بشی

۵. اگر کسی امر به معروف و نهی از منکر را علیرغم وجود شرایط و وجوب، ترک کند؛ آیا فقط در گناه فاعل منکر شریک است؟ یا گناه ترک واجب را نیز برایش مینویسند؟
آیت الله علوی گرگانی: گناه ترک امر به معروف برای او نوشته میشود.^۱
آیت الله مکارم شیرازی: چنانچه به گناه طرف راضی بوده باشد، در گناه او شریک خواهد بود. در فرض سؤال، اگر با وجود شرایط و وجوب امر به معروف و نهی از منکر، این کار را ترک کرده باشد، مرتکب گناه شده است و باید توبه کند.^۲
آیت الله موحدی نجفی: ترک واجب کرده است.
آیت الله خامنه ای: موارد مختلف است، امر ثواب و عقاب به دست خداوند متعال است و در اجتناب از گناه نباید آنها را سبک سنگین کرد؛ و در هر صورت از گناه باید توبه شود.^۳

بهترین محل مصرف پول، ترویج امر به معروف و نهی از منکره

۶. شخصی وصیت کرده است که «ثلث اموال این جانب را در موردی خرج کنید که از نظر قرآن و سنت، بهترین موارد است و بهتر از آن موردی نیست» نظر مبارک را در این مورد بیان فرمایید که پول ایشان در چه موردی مصرف شود؟
آیت الله مکارم شیرازی: در مورد حوزه ها و افراد باتقوایی که به امر تدریس و تبلیغ امر به معروف و نهی از منکر اشتغال دارند مصرف کنید. در حدیث آمده: «ما اعمال البر کلها و الجهاد فی سبیل الله، عند الامر بالمعروف و النهی عن المنکر، الا کفنه فی بحر لجمی»؛ تمام اعمال نیک و حتی جهاد در راه خدا در برابر امر به معروف و نهی از منکر مانند آب دهان در برابر دریای عمیق است.^۴

۱. دفتر معظم له

۲. استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له (۹۴۰۴۱۰۰۰۱۷)

۳. استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له (۵۵۶۸۱۶)

۴. کتاب استفتائات معظم له سؤال (۱۰۹۲)

یاد گرفتن احکام امر به معروف و نهی از منکر، واجبه. همیشه بگی بلد نیستیم.

۷. امروزه بسیاری از مردم، بخاطر اینکه احکام امر به معرف و نهی از منکر را نمیدانند؛ از انجام آن در بسیاری از موارد، خودداری میکنند. آیا بر کسی که از احکام شرعی و راه و روش امر به معروف آگاهی ندارد، امر به معروف واجب است؟

همه مراجع: یاد گرفتن شرایط امر به معروف و نهی از منکر و موارد واجب بودن و واجب نبودن آن و موارد جواز و عدم آن، واجب است تا در امر و نهی، به اشتباه نیفتد. (کسی حق ندارد به بهانه بلد نبودن احکام، فرار از وظیفه کند. هم باید احکام امر به معروف و نهی از منکر را بیاموزد و هم باید انجام دهد)!

آیت الله خامنه ای: به طور کلی مسائلی را که انسان غالباً به آنها احتیاج دارد، واجب است یاد بگیرد و اگر شخصی بر اثر نیاموختن احکام مرتکب حرام یا ترک واجب شود، گناهکار است.^۱ بر هر مکلفی واجب است شرایط و مراتب امر به معروف و نهی از منکر و موارد وجوب و عدم وجوب آن را یاد بگیرد تا مبدا در امر و نهی خود دچار عمل خلاف و منکر شود.^۲

آیت الله مکارم شیرازی: هر کس باید مسائلی را که معمولاً مورد احتیاج او واقع میشود یاد بگیرد یا طریقه احتیاط آن را بداند.^۳ بر هر مکلفی لازم است احکام مبتلا به خود را بیاموزد.^۴

آیت الله شبیری زنجانی: باید احکام و شرایط امر به معروف و نهی از منکر را یاد بگیرد و در صورت وجود شرایط آن، واجب است به این فریضه الهی عمل کند.^۵

آیت الله محقق کابلی: هر مکلفی که واجد شرایط امر به معروف و نهی از منکر باشد، بر او واجب کفایی است که امر و نهی نماید. ولی امر و نهی عملی (زور و جبر) متوقف است بر دستور مرجع و فقیه جامع الشرایط.^۶

۱. امام خمینی، تحریر الوسیله، ج ۱، القول فی شرایط وجوبها، م ۸ و توضیح المسائل، م ۲۷۹۱؛ آیت الله سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، م ۱۲۷۱، الرابع؛ آیت الله بهجت، توضیح المسائل، م ۱۶۰۸؛ آیت الله مکارم شیرازی، استفتاءات، ج ۲، س ۱۳۸۳؛ دفتر: آیت الله خامنه ای، آیت الله وحید خراسانی، آیت الله جواد آقا تبریزی، آیت الله نوری همدانی، آیت الله صافی گلپایگانی و آیت الله فاضل لنکرانی (رساله دانشجویی، دفتر نشر معارف/ نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها/ قم ۱۳۸۴، کد: ۴۸۵/۵۰۰۱۶)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) 21699a1c5fb243952739439f4e8c808a

۳. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۲۲۰۰۲۶)

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۵۰۶۰۲۳۵)

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۹۲۷۳)

۷. (کتاب استفتائات معظم له)

امر به معروف و نهی از منکر، ترویج و تبلیغش هم واجب.

۸. آیا تبلیغ و ترویج امر به معروف و نهی از منکر هم واجب است؟ همانطور که مستحضر هستید، امروزه در جامعه اسلامی ما، فریضه مهم امر به معروف و نهی از منکر، بسیار مهجور و فراموش شده است. آیا در چنین شرایطی، تبلیغ و ترویج امر به معروف و نهی از منکر (وادار کردن دیگران به تذکر) واجب است؟

آیت الله خامنه ای: بسمه تعالی. سلام علیکم و رحمہ اللہ و برکاتہ. همانطور که امر به معروف و نهی از منکر با وجود شرایط و حفظ مراتب، وظیفه مکلفین میباشد، ترویج و تبلیغ این فریضه مهم اساسی و حیاتی برای کسانی که این فریضه را ترک کردند و یا نمیدانند، واجب است. موفق و مؤید باشید!

آیت الله مکارم شیرازی: چنانچه به عنوان یک واجب، ترک شود، باید تبلیغ و ترویج گردد.^۱ در فرض سؤال همگان باید به ترویج و احیاء این فریضه واجب اقدام نمایند.^۲

آیت الله فاضل لنکرانی: اگر تبلیغ و ترویج امر به معروف، مصداق حکم امر به معروف قرار بگیرد یعنی افراد جامعه نسبت به امر به معروف بی اعتنا باشند، تبلیغ و ترویج آن واجب میشود.^۳ امر به معروف و نهی از منکر با رعایت شرایط، بر همه مؤمنین واجب است و بر فقها و مراجع تقلید و اساتید نیز تبلیغ و ترویج آن واجب است و فقها از طریق بیان فتاوا، ارشاد کردن مردم، این تکلیف را به مقداری که در توانشان است انجام دهند.^۴

آیت الله شبیری زنجانی: احیای این فریضه الهی، فرض است. باید تارک این فریضه هم، امر به معروف و نهی از منکر شود، چنانچه اگر حکم این فریضه یا شرایط اجرای آن را نمیدانند، ارشاد وی لازم است.^۵

آیت الله موحدی نجفی: اگر شرایط فراهم باشد، واجب است.^۶

آیت الله نوری همدانی: فریضه امر به معروف و نهی از منکر بر همه احاد مسلمین واجب است.

آیت الله بهجت: کسی که راه و روش امر به معروف و نهی از منکر را نمی داند، در حد مُتَيَقِّن لازم، باید امر به معروف و نهی از منکر کند، به نحوی که احتمال تجاوز از حد ندهد.^۷

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له (8ab9c2719462d9cd)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له (۹۴۰۴۲۸۰۱۸۱)

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له (۹۴۰۴۰۲۰۵۲۱)

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له (۹۴۰۱۸۸۰)

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له (۹۴۰۱۲۲۵)

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له (۱۸۶۴۸)

۷. دفتر معظم له

۸. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۳۸۷۰)

معروف و منکر یعنی چی؟ امر به معروف و نهی از منکر تعریفش چیه؟

۹. از نظر شرعی امر به کدام یک از معروفها و نهی از کدام یک از منکرها، واجب است؟
همه مراجع: در واجبات و محرمات، امر و نهی واجب و در مستحبات و مکروهات، امر و نهی مستحب است.^۱

آیت الله بهجت: حد وجوب امر به معروف و نهی از منکر، در همان واجبات و محرمات است.^۲
آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی: بسمه تعالی؛ مراد از معروف، همان واجبات شرعیه؛ و از منکر، همان محرمات الهیه است. و بر مکلف واجب است که تارک واجب را امر به معروف، و فاعل حرام را نهی از منکر نماید.^۳
آیت الله مکارم شیرازی: واداشتن افراد به انجام احکام و سنتی که از نظر شارع پسندیده است و بازداشتن دیگران از هر عملی که به حکم شارع ناپسند است.^۴

آیت الله محمد حسین نجفی: معروف، واجبات اسلام است و منکر، محرمات اسلام.^۵
آیت الله محمد صادق روحانی: هوالعالم. در همه موارد، میزان، احکام شرعیه است و در صورت ثبوت منکر برای تمام افراد، نهی از منکر در صورت احتمال تأثیر، واجب است.^۶

۱. امام خمینی و آیت الله فاضل لنکرانی، توضیح المسائل مراجع، م ۲۷۸۶؛ آیت الله بهجت، توضیح المسائل، امر به معروف؛ آیت الله نوری همدانی، توضیح المسائل، م ۲۷۸۴، دفتر: آیت الله مکارم شیرازی و آیت الله خامنه ای، آیت الله وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، م ۱۲۷۱؛ آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی و آیت الله سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، م ۱۲۷۱؛ آیت الله صافی گلپایگانی، توضیح المسائل، م ۲۸۶۰ و ۲۸۶۱؛ مساله ۲۸۴۸ رساله آیت الله علوی گرگانی
۲. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۳۸۲۷)
۳. (کتاب استفتائات جدید معظم له جلد ۱ صفحه ۲۰۴ سؤال ۹۷۶)
۴. استفتاء از دفتر معظم له
۵. (کتاب قوانین الشریعه فی فقه جعفریه معظم له جلد ۱ صفحه ۵۲۸)
۶. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۵۸۱)

امر به معروف و نهی از منکر، واجب فوری هستند.

۱۰. امر به معروف و نهی از منکر، واجب مَوْسَع است یا مُصَيِّق یا فوری؟ آیا میتوان تذکر به گناه را تأخیر انداخت؟

آیت الله خامنه ای: اگر تأخیر آن، موجب تکرار یا ادامه گناه یا مفسده دیگر نشود، تأخیر اشکال ندارد. در غیر این صورت، واجب فوری میباشد.^۱

آیت الله مکارم شیرازی: نه مَوْسَع است، نه مُصَيِّق، بلکه واجب فوری است.^۲

آیت الله هاشمی شاهرودی: امر به معروف و نهی از منکر واجب مَوْسَع است، به شرطی که در اثر تأخیر بی اثر نشود و همچنین در زمان تأخیر، شخص، ترک معروف یا انجام حرام نداشته باشد و آلاً تا قبل از ارتکاب بعدی حرام یا ترک معروف، این دو فریضه را باید انجام داد.^۳

آیت الله نوری همدانی: موارد، مختلف است.^۴

آیت الله محقق کابلی: در بعضی موارد، واجب مَوْسَع است، در صورتی که زمینه او باقی باشد.^۵

آیت الله موحدی نجفی: امر به معروف و نهی از منکر، واجب فوری میباشد.^۶

آیت الله علوی گرگانی: واجب مُصَيِّق است، به این معنی که نباید به قدری تأخیر بیفتد که ارزش امر و نهی از بین برود. اگر صبر کردن و انتظار فرصتِ بهتر، میتواند تأثیر بیشتری در امر به معروف و نهی از منکر داشته باشد و یا مفسده ای نداشته باشد، صبر کردن مانعی ندارد و اما اگر صبر کردن هیچ اثری ندارد و یا احتمال میدهد فرد از دسترس شما خارج شود، باید فوراً این واجب الهی انجام گیرد.^۷

آیت الله فاضل لنکرانی: موارد امر به معروف، از نظر تأخیر یا فوری بودن، فرق میکند و در بعضی موارد با وجود شرایط، واجب فوری است و در بعضی موارد، تأخیر به مقداری که لازم باشد، جایز است، نه بیشتر. و در هر دو صورت، تأخیر از زمانی که باید امر به معروف کند به بهانه ای که شرعاً عذر حساب نمیشود، جایز نیست.^۸ اگر احتمال بدهد که فرد مورد نظر از دسترس خارج میشود و بداند به گناه خود ادامه میدهد و کسی دیگر هم او را منع نمیکند، در این صورت لازم است با وجود شرایط، قبل از آنکه از دسترس خارج شود، با روش مناسب، امر به معروف نماید.^۹

آیت الله دوزدوزانی: اگر مصلحت باشد به طوری که با تأخیر، امر به معروف و نهی از منکر بهتر انجام میپذیرد، تأخیر عیب ندارد.^{۱۰}

آیت الله سیستانی: چنانچه تأخیر انداختن، تأثیر بیشتر داشته باشد، به تأخیر بیاندازید.^{۱۱}

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له a8fdd3b2614b669750cc33d9377eaaab8)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۵۲۱۰۲۰۲ و ۹۴۰۳۲۹۰۳۲۶)

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 1bd6506406)

۴. دفتر معظم له

۵. دفتر معظم له

۶. دفتر معظم له

۷. دفتر معظم له

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۸۹۹)

۹. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۲۲۸۸)

۱۰. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)

۱۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۳۴۴۸۷۹)

آیت الله شبیری زنجانی: تأخیر در تذکر، اگر باعث عدم تأثیر یا وقوع معصیت قبل از تحقق این فریضه شود، جایز نیست. ملاک این است که منکر انجام نشود و معروف فوت نگردد. اگر این ملاک، متوقف بر فوریت امر و نهی باشد، واجب فوری است!

شرط اول: اطمینان از گناه (علم به معروف و منکر)

برای وجوب، لازم نیست حتما همه معروف و منکرها رو بشناسی.

۱۱. آیا در امر به معروف و نهی از منکر، منظور از اولین شرط وجوب (علم به معروف و منکر)، این است که «باید همه معروفها و منکرها را با لیست بشناسیم»؟! یا همین که بدانیم آن یک عمل خاص انجام شده، گناه است؛ تذکر واجب می شود؟

آیت الله مکارم شیرازی: شخصی که قصد دارد مخاطب را نهی از منکر کند، باید بداند که آن مصداقی که قصد نهی کردن از آن را دارد، منکر است.^۱

آیت الله شبیری زنجانی: شناخت تفصیلی عناوین لازم نیست و همین که بداند کار انجام شده مصداق منکر است، کفایت میکند (تذکر واجب می شود).^۲

آیت الله فاضل لنکرانی: مواردی را که انسان میداند واجب است و طرف ترک میکند، یا مواردی را که انسان میداند حرام است و دیگری آن را مرتکب میشود، امر به معروف موضوعیت دارد و لازم نیست همه‌ی معروف و منکرها را با لیست بشناسید، هر مقداری که واجب و حرام را می دانید و بدانید که دیگران مرتکب میشوند، با وجود شرایط، امر به معروف کنید.^۳

آیت الله سیستانی: گاهی برای امر به معروف و نهی از منکر کردن، یادگرفتن و شناختن معروف و منکر از باب مقدمه، واجب میشود.^۴

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۸۲۰)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۱۰۰۲۶۷)

۳. دفتر معظم له

۴. دفتر معظم له

۵. (کتاب توضیح المسائل جامع معظم له ج ۳ مساله ۲۶۷۲)

آگه گناهکار، عملش را گناه ندونه، بازم واجبه که بهش بگی.

۱۲. باسلام و احترام. منظور از شرط وجوب اول (علم به معروف و منکر)، علم داشتن گناهکار به گناه بودن عمل خویش است؟ یا همین که شخص آمر و ناهی، علم به معروف و منکر داشته باشد، کافی در وجوب است؟

امام خمینی(ره): درباره ارشاد جاهل، اگر مطلب از چیزهایی با اهمیت باشد و مولا(شارع=خالق) مطلقاً تحت هیچ شرایطی) به فعل یا ترک آن، رضایت نداشته باشد، واجب است آن را برپا دارد و او را امر یا نهی نماید!

آیت الله خامنه ای: امر و نهی کننده، باید معروف و منکر را بشناسد.^۲

آیت الله وحید خراسانی: شرط اول آن است که آمر به معروف و ناهی از منکر، معروف و منکر را بشناسد.^۳
آیت الله مکارم شیرازی: منظور از علم به معروف و منکر این است که کسی که میخواهد امر و نهی کند، باید یقین داشته باشد که طرف مقابل، مشغول انجام حرام یا ترک واجبی است.^۴

آیت الله شبیری زنجانی: آمر به معروف و ناهی از منکر، باید معروف و منکر را بشناسد. اگر فرد مرتکب گناه، نسبت به منکر بودن کارش آگاهی نداشته باشد، از باب ارشاد جاهل، باید او را راهنمایی نمایند.^۵
آیت الله فاضل لنکرانی: منظور، علم آمر به معروف است، یعنی ملاک این است که کسی که امر به معروف و نهی از منکر میکند باید بداند چه چیزی معروف است و چه چیزی منکر، تا بدون جهت، کسی را امر به معروف و نهی از منکر نکند.^۶

آیت الله نوری همدانی: کسی که امر و نهی می کند، باید بداند آنچه شخص مکلف بجا نمی آورد، واجب است؛ و آنچه بجا می آورد، باید ترک کند.^۷

آیت الله صافی گلپایگانی: منظور، علم آمر و ناهی است.^۸

آیت الله مجتبی تهرانی: نهی از منکر به کسی که منکر (مثلاً بدحجابی) را منکر نمی داند، حتی به فرضی که بدانید هیچ تاثیر ندارد، واجب است.^۹

آیت الله موحدی نجفی: مراد، عالم بودن آمر و ناهی به معروف و منکر است.^{۱۰}

۱. تحریر الوسیله، باب امر به معروف، گفتار در شرایط وجوب، شرط اول، مساله ۴

۲. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر

۳. مساله ۲۰۶۹ رساله معظم له

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۰۲۶۰/۹۴۰۵۰)

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۹۰۱۷)

۶. دفتر معظم له

۷. رساله معظم له مساله ۲۷۸۹

۸. مساله ۲۸۶۲ رساله معظم له

۹. (کتاب استفتائات معظم له)

۱۰. دفتر معظم له

شرط دوم: احتمال تأثیر (به معنای دگرگونی، تحول، اصلاح ناگهانی و اطاعت نیست) همیشه برخی از انواع و اقسام احتمال تأثیر، حتماً وجود دارد.

۱۳. باسلام. متأسفانه خیلی از طلبه‌ها و مردم، خیال میکنند که منظور مراجع تقلید از شرط دوم و جوب (احتمال تأثیر)، تأثیر آنی و لحظه‌ای در گناهکار و قطع کامل گناه در همان لحظه است! لطفاً بفرمایید در امر به معروف و نهی از منکر، اگر احتمال عقلایی بدیهیم که الف) تذکر ما، در آینده بر اصلاح گناهکار اثر میگذارد؛ نه لزوماً همان لحظه. یا ب) با تذکر ما، شاید گناهکار، گناه را فقط به تأخیر اندازد. یا ج) با تذکر ما، شاید گناه فقط تضعیف شود؛ نه لزوماً قطع. یا د) با تذکر ما به گناهکار، شاید سایرین متأثر شوند؛ نه لزوماً شخص مرتکب گناه. یا ه) با تذکر ما، گناهکار، شاید گناه را از انظار عمومی، به خفا ببرد. یا و) تذکر ما، با تکرار تذکر توسط سایرین، شاید باعث قطع گناه میشود؛ مگر در هر یک از موارد فوق، شرط «احتمال تأثیر» صدق نمیکند؟ و امر و نهی واجب نمیشود؟ یا مثلاً باید احتمال بیش از ۵۰ درصد یا عدد خاصی باشد؟ باید اطمینان و یقین به تأثیر داشته باشیم، یا صرف احتمال برای وجوب کافی است؟ اگر انسان بداند سخن او تأثیری بر اصلاح مخاطب ندارد اما همچنان به نهی از منکر بپردازد با این قصد که لذت گناه را در مخاطب کم کند و یا این که افراد گنهکار را متوجه این مطلب سازد که کاملاً در محله و یا شهر، آزاد نیستند؛ و کسانی هستند که ناراحتی خود را از گناه علنی او ابراز دارند؛ وظیفه چیست؟ احتمال تکرار گناه در آینده، تکلیف تذکر را ساقط می‌کند؟

امام خمینی(ره): با گمان به عدم تأثیر، ولو اینکه ظن قوی (به عدم تأثیر) داشته باشید، وجوب امر به معروف و نهی از منکر ساقط نمیشود. اگر بداند یا حتی احتمال دهد که امر یا نهی او در صورت تکرار شدن، تأثیر میگذارد، تکرار کردن آن، واجب است. اگر بداند یا حتی احتمال دهد که انکار او در حضور عده‌ای مؤثر است، نه غیر آن، پس چنانچه مرتکب آن، آشکارا به آن اقدام نموده است، تذکر آشکار، جایز و واجب است؛ اگر بداند که انکارش نسبت به مطلبی، در حال حاضر بی تأثیر است، ولیکن میداند یا حتی احتمال میدهد که امر و نهی اکنون، نسبت به آینده احتمال اثر داشته باشد (امر و نهی کردن در اینجا) واجب است. و همچنین اگر بداند که نهی او از خوردن شراب نسبت به کاسه‌ی مشخصی، بی اثر است، لیکن نهی او ممکن است از آن، برای بعد بطور کلی یا تا حدودی در ترک شرب خمر مؤثر باشد، (نهی کردن) واجب است. اگر بداند که امر یا نهی او نسبت به ترک کننده و فاعل کاری، اثر ندارد، لیکن نسبت به غیر او، به شرطی که خطاب به وی توجه پیدا نکند، احتمال اثر دارد، واجب است که به انگیزه‌ی تأثیر در شخص دوم، خطایش را به شخص اول متوجه سازد. اگر بداند یا احتمال دهد که امر یا نهی، در کم کردن معصیت مؤثر است، نه در ریشه کن کردن آن، باز هم امر و نهی واجب است؛ بلکه اگر فقط در احتمال تبدیل گناه بزرگ به کوچک داشته باشد بعید نیست که (باز هم) واجب باشد. اگر اهم به منزله‌ای باشد که مولا(شارع=خالق) در هر حال راضی به حصول آن نباشد، امر و نهی واجب است. اگر احتمال بدهد که شاید (نهی او) در تأخیر وقوع منکر و عقب افتادن آن مؤثر باشد، باز هم واجب است. نسبت به افرادی که نمیشناسید و نمی‌دانید اثر دارد یا نه، امر به معروف و نهی از منکر واجب است.^۲

آیت الله خامنه‌ای: بسمه تعالی. اگر تکرار توسط شما و دیگران مؤثر است، باید نهی از منکر نمایید. صرف احتمال عقلایی به تأثیر، کفایت میکند^۳ حتی به فرض نبود احتمال تأثیر، باز هم تذکر فی نفسه، حرام نمی‌شود.^۴

۱. تحریر الوسیله؛ باب امر به معروف؛ گفتار در شرایط وجوب، شرط دوم مسأله ۱ و ۶ و ۸ و ۹ و ۱۴ و ۱۸

۲. (استفتائات معظم له جلد ۱ صفحه ۴۸۲)

۳. دستخط مهیور از دفتر معظم له

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 6d8a52ee83324ac80a79073887ca3c73)

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 4dc36f600b6972577b8b15183bae44e4)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ج. علیکم السلام ورحمة الله

مراد از احتمال تأثیر نسبت به خود شخص گناهکار است نه دیگران بنا بر این فرض الف و ب و ج و د از موارد نهی از منکر خواهند بود. والله العالم. ۱۶ جمادی الثانیة ۱۴۳۶

آیت الله موسوی اردبیلی: بسمه تعالی. هر چند در باب امر به معروف و نهی از منکر، نسبت به احتمال تأثیر، نسبت به موارد مذکور، تصریح نشده، ولی به نظر میرسد با توجه به اهمیت ترک گناه و اهمیت امر به معروف و نهی از منکر، ملاک این وظیفه الهی در موارد ذکر شده نیز وجود دارد. و لذا نباید امر به معروف و نهی از منکر در این موارد، به شرط وجود سایر شرایط، ترک شود!

- بسم الله -

هر چند در باب امر به معروف و نهی از منکر نسبت به احتمال تأثیر نسبت به موارد مذکور تصریح نشده ولی به نظر می رسد

باز درجه اهمیت ترک گناه و اهمیت امر به معروف و نهی از منکر ملاک این وظیفه الهی در موارد ذکر شده نیز وجود دارد و لذا

ناباید امر به معروف و نهی از منکر در این موارد به شرط وجود سایر شرایط ترک شود.

شماره سؤال: ۰۰۱۱۳۷۳

آیت الله حکیم: السلام علیکم و رحمة الله و برکاته. اگر احتمال تأثیر به معنای ابتعاد طرف از معصیت بشود در آینده، یا با تأخیر آن و یا ایجاد تردید در گناه و منع از شیوع آن شود، نهی از منکر لازم است.^۱

آیت الله گرامی: اینها هم مصداق تأثیر میباشند. والسلام.^۲

آیت الله شبیری زنجانی: مجرد احتمال عقلایی تأثیر، کافی است.^۳ اگر محتمل است به مرحله نازلتر، منتقل شود؛ تأثیر صدق میکند و نهی از منکر، واجب است.^۴ با احتمال تأثیر ولو در آینده، امر به معروف و نهی از منکر، واجب است.^۵ حتی اگر فرض کنیم در موردی احتمال تأثیر هم نباشد، باز امر و نهی فی نفسه جایز است. همین که نهی از منکر سبب شود از گناه کاسته شود، وجوب نهی از منکر ساقط نمیشود. در فرض احتمال اثر موقت نیز، امر و نهی، واجب میشود.^۶

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۰۰۱۱۳۷۳)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۱ جمادی الاول ۱۴۳۶)

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۳۴۸)

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۳۲۷۶)

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۲۹۵)

۷. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له شماره ۵۶۷ و ۱۸۶۰۵)

آیت الله سیستانی: تمام موارد، احتمال تاثیر است.^۱ بر آنها واجب است که امر به معروف و نهی از منکر کنند.^۲ احتیاط واجب آن است که کراهت و ناراحتی خود را از کارهای ناشایسته خلافکار، به هر طوری که ممکن است (با گفتار یا رفتار یا نوشتار و مانند آن) اظهار نماید، هر چند که به فرض، بدانند که در او احتمال اثر نخواهد داشت.^۳

آیت الله فاضل لنکرانی: بسمه تعالی. سلام علیکم. منظور از شرط تأثیر در گناه همان طوری که اشاره کرده اید، تأثیر فعلی آن نیست، بلکه همین مقداری که در ترک گناه، یا کم شدن گناه، هر چند با گذشت زمان، و یا با ضمیمه شدن مسائل دیگر، اثر کند، امر به معروف و نهی از منکر واجب میشود.^۴ اگر احتمال تأثیر و ترک گناه از سوی گناهکار، با امر به معروف و نهی از منکر باشد، واجب است با روش مناسب، او را از گناه منع کند. اما این احتمال که بعداً ممکن است دوباره مرتکب گناه شود، در اسقاط وجوب امر به معروف فعلی، اثر ندارد.^۵ حتی اگر فرض کنیم در موردی احتمال تأثیر هم نباشد، باز امر و نهی فی نفسه جایز است. در هر حال اگر احتمال تأثیر ولو در حد موارد مذکور را بدهد، طبق شرایط و مراحل آن، باید نهی از منکر کند.^۶

آیت الله مظاهری: در آنچه نوشته اید، احتمال تأثیر صدق میکند.^۷

آیت الله علوی گرگانی: مراد از احتمال، مطلق احتمال است. در تمام موارد گفته شده، امر به معروف و نهی از منکر، دارای مصلحت میباشد و لذا باید امر به معروف و نهی از منکر شود و نباید به بهانه عدم تأثیر آنی، آن را ترک کرد الف- امر به معروف و نهی از منکر در این فرض، با تحقق شرایط دیگر، واجب است. ب- امر به معروف و نهی از منکر، در این فرض، با تحقق شرایط دیگر، واجب است ج- امر به معروف و نهی از منکر، در این فرض، با تحقق شرایط دیگر، واجب است د- و- امر به معروف و نهی از منکر، در این فرض، استحباب مؤکد است. ه- امر به معروف و نهی از منکر، در این فرض، واجب است.^۸ حتی اگر فرض کنیم در موردی احتمال تأثیر هم نباشد، باز امر و نهی، فی نفسه جایز است. احتمال اینکه دوباره گناه را تکرار کند، وجوب امر به معروف و نهی از منکر را رفع نمیکند و با وجود سایر شرایط، باید امر و نهی انجام گیرد.^۹

آیت الله مکارم شیرازی: در فرض سؤال، صدق احتمال تأثیر میکند و امر به معروف و نهی از منکر واجب میشود. خواه اثر فوری داشته باشد یا غیر فوری، کامل یا ناقص، امر به معروف به هر صورت که احتمال اثر دارد، واجب است. خواه فردی باشد یا گروهی.^{۱۰} از تأثیر کردن امر به معروف و نهی از منکر، مایوس نشوید، باز هم به وظیفه امر به معروف و نهی از منکر ادامه دهید و مایوس نباشید. مطمئن باشید به فرض، اگر در مواردی بی اثر باشد، در مواردی دیگر موثر خواهد بود، و با این بهانه ها نباید این فریضه بزرگ الهی فراموش شود.^{۱۱} این کار (که فقط به قصد تلخ کردن گناه تذکر دهید) اشکالی ندارد و مفهومی این است که سخن

۱. استفتاء دفتر معظم له و مساله ۷۶۰ باب امر به معروف رساله دوجلدی
 ۲. توضیح المسائل جامع معظم له جلد ۳ مساله ۲۶۷۴
 ۳. توضیح المسائل جامع معظم له جلد ۳ مساله ۲۶۷۳
 ۴. (مساله ۲۱۲۱ رساله معظم له و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۳۰/۳/۹۵۲)
 ۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۸۶۸)
 ۶. دفتر معظم له استفتاء ۱۴ خرداد ۱۳۸۱
 ۷. (مساله ۱۵۸۹ رساله معظم له و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۳/۱۵/۴۱)
 ۸. مساله ۲۸۵۱ رساله معظم له و استفتاء از دفتر معظم له
 ۹. دفتر معظم له
 ۱۰. (مساله ۲۴۱۴ رساله معظم له و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۳/۱۲/۲۱)
 ۱۱. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۳۷۶)
 ۱۲. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۳۸۸)

او تأثیر دارد.^۱ اگر ناهی از منکر، احتمال دهد که امر و نهی او اثر دارد، خواه اثر فوری داشته باشد یا غیر فوری، کامل یا ناقص، واجب است نهی از منکر کند. و احتمال انجام مجدد گناه توسط شخص گناهکار، رافع تکلیف نمیباشد.^۲

آیت الله نوری همدانی: در موارد مذکور، امر به معروف با حفظ مراتب، مانعی ندارد (واجب است).^۳ احتمال تأثیر، به معنای عام است.^۴

آیت الله بهجت: جواز، بلکه رجحان انجام امر به معروف و نهی از منکر، حتی با علم قطعی به عدم تأثیر، باز هم خالی از وجه نیست.^۵ با وجود دیگر شرایط، رجحان شرعی دارد.^۶

آیت الله ابوالقاسم گیلانی مشهور به میرزای قمی: واجب است، مادامی که علم یا ظن به ضرر نداشته است و احتمال تأثیر بدهد. هر چند احتمال دور باشد، در جواز آن کافی است. ظاهر این است که در جایی که فعل منکر، احتمال وجه صحیح داشته باشد و مظنون این باشد که بر وجه فاسد باشد و به طریق معصیت کرده، نهی واجب باشد. ولكن بهتر آن است که به عنوان قطع، نهی نکنند؛ بلکه بگویند که هرگاه بر وجه صحیح نیست، ترک کن این عمل را. و به مجرد اینکه فعل مسلم محمول است بر صحت، اکتفا نکند.^۷

آیت الله موحدی نجفی: احتمال عقلایی کافی است. منظور احتمال تأثیر عام می باشد. در جمیع موارد سؤال ذکر شده، احتمال تأثیر صدق میکند. ولو در طول زمان، امر به معروف و نهی از منکر واجب است. برای امر به معروف و نهی از منکر، احتمال تأثیر عقلایی برای اصلاح فاعل منکر کافی است.^۸ امر به معروف و نهی از منکر حتی با فرض عدم احتمال اثر، فی نفسه حرام نمیشود.^۹

آیت الله محقق کابلی: احتمال عقلایی کافی است. در فرض سؤال، همه آن مراحل، از مراتب تأثیر امر به معروف و نهی از منکر است.^{۱۰}

آیت الله حسینی زنجانی: ظاهراً احتمال تأثیر اعم از فعلی یا تأثیر در آینده است لاطلاق ادلته.^{۱۱}

آیت الله هاشمی شاهرودی: اگر فرض کنیم در موردی احتمال تأثیر نباشد، نهی از منکر جایز است؛ حرام نمیشود، مگر عنوانی خاص بر این نهی مترتب شود که در این صورت، حکم نهی از منکر، تابع آن عنوان خواهد بود. گفتمنی است که در مواردی ویژه، حتی با نبود احتمال تأثیر، باز هم نهی از منکر واجب است. در فروض سوال شما، فرقی نمیکند که در همان لحظه آن گناه را ترک کند و یا در آینده. امر و نهی در همه این حالات واجب است.^{۱۲}

آیت الله مجتبی تهرانی: مراد از اثر، اثر فعلی نیست.^{۱۳} نهی از منکر کسی که منکر (مثلاً بدحجابی) را منکر نمی داند، حتی به فرضی که بدانید هیچ تأثیر ندارد، واجب است.^{۱۴}

۱. دفتر معظم له استفتاء ۱۴ خرداد ۱۳۸۱

۲. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۳۷۹ و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 9404280026)

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۹۱۴۳)

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۶۳۴)

۵. مساله ۱۶۰۸ و ۳۸۴۱ نسخه رساله معظم له

۶. دستخط ممهوز از دفتر معظم له

۷. (جامع الشتات معظم له فارسی ج ۱ ص ۴۱۷ و ۴۱۸ سؤال ۴۹۰)

۸. دفتر معظم له استفتاء ۲۳ اسفند ۱۳۹۳

۹. دفتر معظم له

۱۰. دفتر معظم له استفتاء ۲۵ اسفند ۱۳۹۳

۱۱. دفتر معظم له استفتاء ۲ اردیبهشت ۱۳۹۴

۱۲. دفتر معظم له

۱۳. مساله ۲۹۰۵ رساله معظم له

۱۴. (کتاب استفتائات معظم له)

آیت الله سید هاشم بطحائی گلیایگانی: منظور از تأثیر امر به معروف و نهی از منکر، الزاماً آنگونه نیست که آنی (در همان لحظه) باشد. بلکه در هر مقطع از زندگی شخص خطا کار اثر بگذارد، ثواب و پاداش برای امر و ناهی محفوظ میباشد و وی به وظیفه خود عمل کرده است و لذا عمل به وظیفه، مشروط به تأثیر آنی نیست!

آیت الله جوادی آملی: هوالعلیم. ۱- در احتمال تأثیر، لازم نیست که خصوص شخص مرتکب گناه متأثر شود؛ بلکه اگر دیگران نیز متأثر شوند، کافی است. ۲- تأثیر دیگران، خواه به صورت ترک اصل گناه باشد و خواه به صورت ترک علنی نمودن آن، کافی است. ۳- نهی از منکر، با رعایت آداب ویژه در فرض مزبور، جایز است (با مراعات سایر شرایط، واجب است)^۲

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)

۲. استفتاء از دفتر معظم له تاریخ ۱ مرداد ۱۳۸۱

همانگونه که مطلع می باشید یکی از مشهوره و واجب گشتن نهی از منکر، اشغال تأشیر است اما اگر اشغال ندادند سخن او تأشیری به اصلاح مخاطب ندارد اما حدیثان به نهی از منکر بهر دلیلی که باشد که لذت گناه را در مخاطب کم کند و یا انگه افراد گناهکار را متوجه این مطلب سازد که کاملاً در حلیه و یا شهید، آزار نرسانند و کسانی هستند که ناراحتی خود را از زنانه علی او ابراز دارند آیا چنین نهی از منکر می حرام است یا مستحب؟

بیته

اگر تکرار توسط شما و دیگران مؤثر است

باید نهی از منکر نمائید

لشم با وجود دیگر شرایط رجای شرعی دارد

در هر حال در اشغال تأشیر ولو در حد توبه ندارد و تأشیر با دیگر
لحق شرط در هر حال آن با نهی از منکر (و آن وظیفه او ندارد)

۸۱/۳/۱۴

این کار اشکالی ندارد و ضررش این است که سخن او تأشیر دارد =

همیشه موفق باشید
۸۱/۳/۱۴

۱- در هر حال تأشیر لازم نیست که خصوصاً شخص ترتیب گناه تا تأثر شود بلکه اگر دیگران نیز متأثر
شوند کافی است x

۲- تأثیر دیگران خواه بصورت ترک اصرار گناه باشد خواه بصورت ترک علی نمودن آن کافی است x
۳- نهی از منکر با رعایت آداب و در فرقی زود جایز است - جردی آج

۱۳۸۱/۵/۸

شخصی که سکوتش در قبال معصیت، امضای رضایت دین تلقی میشه، در نهی از منکرات خاص (مانند معروف شدن منکر و اندراس حکم و ظهور کبائر جدید) نباید ملاحظه اثر و خطر و حرج را بکند، خیلی وقتها اگر مطمئن هم باشی که تأثیر نمیکند، باز تذکر دادن واجب.

۱۴. اگر حکمی از احکام اسلام در حال اندراس باشد، یعنی منکر و معروف در حال جابجایی است. ارزش برای مردم، تبدیل به ضد ارزش میشود و ضد ارزش، در حال ارزش شدن است. در چنین مواردی، امر به معروف و نهی از منکر، برای معروف ماندن معروف و زشت ماندن منکر در ذهن مردم، چه حکمی دارد؟ حتی گاهی یک روحانی گمان می کند شرایط امر به معروف مهیا نیست اما مردم سکوت او را رضایت دین به گناه تلقی می کنند. وظیفه چیست؟ امر به معروف و نهی از منکر، در چه مواردی بی قید و شرط، واجب است؟

امام خمینی(ره): اگر در اسلام بدعتی واقع شود و سکوت علمای دین و رؤسای مذهب (اعلی الله کلماتهم) موجب هتک اسلام و تضعیف اعتقادات مسلمین شود، بر آنان واجب است به هر وسیله ای که ممکن است، انکار نمایند، چه انکار آنها در ریشه کن ساختن فساد، مؤثر باشد یا نه. و همچنین است اگر سکوت آنان از انکار منکرات، موجب آن باشد و (اینجا) ملاحظه ی ضرر و حرج نمیشود، بلکه ملاحظه ی اهمیت میشود. اگر در سکوت علمای دین و رؤسای مذهب (اعلی الله کلماتهم)، ترس این باشد که منکر، معروف یا معروف، منکر شود، واجب است بر آنان که علمشان را ظاهر نمایند و سکوت جایز نیست ولو اینکه بدانند که انکارشان در ترک کار فاعل، مؤثر نیست. و ملاحظه ی ضرر و حرج نمیشود با اینکه حکم از مسائلی باشد که مورد اهمیت جدی شارع مقدس است!

آیت الله محمدصادق روحانی: بسمه تعالی. اگر فرض کنیم در مورد خاصی، هیچ تأثیری نباشد (حتی به مقدار اظهار حق)، واجب نیست. مگر در مورد بدعت گذاشتن در دین، که بر علما واجب است حتی با علم به عدم تأثیر، از آن نهی میکنند.^۲

آیت الله مکارم شیرازی: هرگاه بدعتی در اسلام واقع شود (مانند منکراتی که دولتهای ناصالح به نام اسلام انجام میدهند)، بر همه، مخصوصاً علمای دین، واجب است حق را اظهار و باطل را انکار کنند و اگر سکوت علمای دین، موجب هتک مقام علم، یا سوء ظن به علمای اسلام شود، اظهار حق به هر نحوی که ممکن باشد واجب است، هر چند بدانند تأثیر نمیکند.^۳ هرگاه احتمال صحیح داده شود که سکوت، سبب میشود که عمل منکری معروف، یا عمل معروفی منکر شود، بر همه، مخصوصاً علمای اسلام، واجب است که از باب امر به معروف و نهی از منکر، حق را اظهار و اعلام کنند و سکوت جایز نیست.^۴ واجب است اظهار حق و انکار باطل کنند، هر چند تأثیر فوری نداشته باشد.^۵

آیت الله سید محمدرضا گلپایگانی: اگر عرفاً توهین به حکم خدا شمرده شود و سکوت شخص، امضاء و موافقت باشد که در این صورت باید اعلام کند و خود را تبرئه نماید؟

آیت الله صافی گلپایگانی: تکلیف همه بدون استثناء، رعایت احکام شرع و حلال و حرام دین است و هر کسی بر طبق توان خود، باید امر به معروف و نهی از منکر نماید تا خدای ناخواسته تدریجاً معروف، منکر؛ و منکر، عنوان معروف پیدا نکند.^۷

۱. تحریر الوسیله، باب امر به معروف، گفتار در شرایط وجوب، شرط چهارم، مساله ۷ و ۸.

۲. کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۴۵۴

۳. رساله معظم له مساله ۲۴۱۵

۴. (مساله) رساله معظم له و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۲۵۰۰۲۰

۵. دفتر معظم له

۶. کتاب مجمع المسائل معظم له ص ۵۲۲

۷. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۲ صفحه ۱۹

آیت الله علوی گرگانی: وظیفه عموم مردم است که با انجام امر به معروف و نهی از منکر، جلوی اندراس و تغییر معروف و منکر را بگیرند و وظیفه عالمان دینی و افراد آگاه است که با تبیین صحیح احکام دینی و سیره امامان معصوم علیهم السلام، از تغییر سبک زندگی به زندگی غیر اسلامی و تغییر معروف و منکر جلوگیری کنند.

آیت الله بهجت: باید به گونه ای اظهار کند.

آیت الله موحدی نجفی: در این موارد، امر به معروف و نهی از منکر واجب است، اگر مستلزم مفسده اهم نباشد.

آیت الله فاضل لنکرانی: برای تمام کسانی که بتوانند ذهنیت مردم را تغییر بدهند و ارزشهای واقعی را معرفی کنند، واجب است از ارزشهای واقعی دین، تبلیغ، و از عمل کردن به ضد ارزشها، مردم را منع کنند.

آیت الله مجتبی تهرانی: نهی از منکر کسی که منکر (مثلا بدحجابی) را منکر نمی داند، حتی به فرضی که بدانید هیچ تاثیر ندارد، واجب است.

آیت الله هاشمی شاهرودی: اگر رفتار او باعث بدعت یا گمراه کردن دیگران باشد، تذکر علنی هم جایز است.

حضرات آیات نوری، مجتبی تهرانی، مظاهری و مکارم: هرگاه سکوت موجب تقویت ظالم یا تایید او شود؛ یا سبب جرات او بر سایر محرمات گردد، واجب است اظهار حق و انکار باطل کنند؛ هرچند تاثیر فوری نداشته باشد.

۱. (کتاب استفتانات معظم له سؤال ۳۸۶۲)

۲. دفتر معظم له

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۷۶۵)

۴. (کتاب استفتانات معظم له)

۵. (کتاب الصراط، اجوبه الاستفتانات معظم له ج ۲ سؤال ۸۶۴)

۶. مساله ۲۴۱۵ الی ۲۴۱۸ رساله آیت الله مکارم، ۲۷۹۰ تا ۲۷۹۴ آیت الله نوری، ۲۹۰۶ تا ۲۹۰۹ آیت الله مجتبی تهرانی و ۱۵۹۳ تا ۱۵۹۶ آیت الله مظاهری

شرط سوم: قصد ارتکاب معصیت (قطع نشدن گناه)

دفعه اول که گناه معلوم شد، باید تذکر بدیم. لازم نیست صبر کنیم تکرارش را ببینیم.

۳۳

۱۵. آیا شرط وجوب «اصرار گناهکار»، یا همان «عدم یقین به ترک گناه» بدان معناست که اولین بار که گناه در حال وقوع است، به گناهکار تذکر ندهیم و از دفعه دوم شروع به تذکر کنیم؟! توضیح فرمایید.

امام خمینی (ره): مقصود از استمرار، آن است که گناه را مرتکب گردد، ولو اینکه یک مرتبه باشد، نه آنکه (مقصود) گناه کردن دائم باشد. پس اگر مُسکری بیاشامد و قصد داشته باشد که فقط مرتبه ی دوم (هم) بخورد، نهی (او) واجب است!

آیت الله خامنه ای: چنانچه معلوم شود که وی بدون این که امر و نهی شود، خود از خطا دست برمیدارد، یعنی معروف را به جا میآورد و منکر را ترک میکند، امر و نهی او واجب نیست. با وجود شرایط امر به معروف و نهی از منکر، به محض مشاهده گناه، امر و نهی زبانی واجب میشود.^۱

آیت الله مکارم شیرازی: چنین شرطی در وجوب امر به معروف و نهی از منکر وجود ندارد.^۲ چنانچه مشاهده شود که شخص، گناه یا منکری را انجام میدهد، با مراعات سایر شرایط، باید امر به معروف و نهی از منکر انجام شود.^۳

آیت الله علوی گرگانی: اگر گناه به گونه ای باشد که ساری و جاری باشد و عرفاً متداول باشد، امر به معروف و نهی از منکر با تحقق شرایط دیگر، واجب است.^۴

آیت الله سیستانی: اگر شخصی قصد دارد گناهی را مرتکب شود یا واجبی را ترک کند، امر به معروف و نهی از منکر نسبت به وی، قبل از به وقوع پیوستن عمل خلاف، واجب است. هرچند اولین باری باشد که فرد مذکور، تصمیم بر ارتکاب گناه یا ترک واجب گرفته است و هنوز هم مشغول انجام معصیت یا ترک واجب نشده باشد. بنابراین، در وجوب امر به معروف و نهی از منکر، لازم نیست فرد، قصد اصرار و استمرار بر انجام منکر یا ترک واجب را داشته باشد، یا آنکه فعلاً مشغول به گناه باشد، بلکه احراز اینکه فرد تصمیم جدی بر انجام منکر یا ترک واجب را دارد، کافی است، خواه فرد مذکور برای اولین بار میخواهد مرتکب کار خلاف شود، یا بار اول او نباشد.^۵

آیت الله موحدی نجفی: شرط استمرار بر گناه، علی الاطلاق است. فرق بین دفعه اول و دوم نمیباشد. مراد از استمرار، جاری بودن گناه میباشد.^۶

۱. تحریرالوسیله، باب امر به معروف، گفتار در شرایط وجوب، شرط سوم، مساله ۴

۲. (رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) 626f5b7c8c921192dcd8a3fcd9ec21

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۰۲۷-۹۴۰۴۲۴۰)

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 9404120018)

۵. دفتر معظم له

۶. (توضیح المسائل جامع معظم له جلد ۳ مساله ۲۶۷۵)

۷. دفتر معظم له

تا وقتی گناه از بین نرفته، همه وظیفه امر به معروف و نهی از منکر دارن.

تذکر دیگران، تکلیف تذکر را از ما ساقط نمیکنه.

۱۶. وجوب کفایبی امر به معروف و نهی از منکر یعنی چه؟ هنگامی که منکری رخ داده و کسانی اقدام به نهی نمیکنند یا افراد به تعداد کفایت، اقدام به نهی نمیکنند، آیا بر سایرین واجب نیست که تذکر دهند؟ به عبارت دیگر، آیا انسان میتواند به بهانه‌ی کفایبی بودن، امر به معروف و نهی از منکر را ترک کند؟ (در حالی که تعداد من به کفایه تذکر نمیدهند) خودمان یکبار تذکر دهیم کافی است یا تکرار کنیم؟ تا زمانی که به حد کفایت برسد، تکلیف بر سایر مکلفین هست؟ امام خمینی(ره): اقوی آن است که وجوب امر به معروف و نهی از منکر، کفایبی است. بنابراین، اگر «من به الکفایه» (یعنی تعدادی که برای حذف گناه کافی باشند؛ نه لزوماً یک نفر) قیام به امر به معروف و نهی از منکر نماید، از دیگران ساقط میشود، وگرنه، همه در صورتی که شرایط وجوب جمع باشد، ترک واجب نموده اند.^۲

آیت الله خامنه‌ای: موارد مختلف است، و گاهی مستلزم تکرار میباشد. در هر صورت باید به وظیفه تان عمل کنید.^۳ آری مجدداً با وجود شرایط امر به معروف و نهی از منکر، لازم است امر به معروف و نهی از منکر کنید.^۴

آیت الله سیستانی: امر به معروف و نهی از منکر در واجبات و محرمات الهی، با فراهم بودن شرایط آن، واجب کفایبی است و اگر بعضی از افراد (به تعداد کافی) به این وظیفه عمل کنند و مؤثر واقع گردد، از دیگران ساقط میشود و چنانچه همه افرادی که شرایط را دارا میباشند، امر به معروف و نهی از منکر را ترک نمایند، همه آنان گناهکار و مستحق عقاب خواهند بود. شایان ذکر است بر همه افراد جامعه لازم است که اگر با کار حرام یا ترک واجبی مواجه شدند، بی تفاوت نباشند و انزجار و ناراحتی خود را با گفتار یا کردار و مانند آن، ابراز نمایند و این مقدار بر همه مکلفین، واجب عینی است.

آیت الله صافی گلپایگانی: اگر در تکرار تذکر، احتمال اثر هست (که اغلب هست)، باید تکرار کند.^۵
آیت الله هاشمی شاهرودی: امر به معروف و نهی از منکر، واجب کفایبی است و تا زمانی که افرادی که امر به معروف و نهی از منکر میکنند، به مقدار کافی نباشند، بر همگان لازم است به این دو کار اقدام کنند.^۶
آیت الله نوری همدانی: بنابر ظاهر، وجوب امر به معروف و نهی از منکر، کفایبی است، و اگر عده ای در حد کفایت قیام به این عمل کنند، از گردن سایرین برداشته میشود، و اگر متوقف باشد بر اجتماع عده ای، واجب است اجتماع کنند.^۸

۱. «من به الکفایه» تعداد افرادی هستند که برای امر به معروف و نهی از منکر کافی باشند.

۲. تحریر الوسیله؛ باب امر به معروف؛ گفتار در کیفیت وجوب، مساله ۲

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) 7963df54b9e4e66d910972ac6f42e884

۴. دفتر معظم له

۵. کتاب توضیح المسائل جامع معظم له ج ۳ مساله ۲۶۸۵ و مساله ۱۸ باب امر به معروف رساله دوجلدی)

۶. کتاب استفتائات معظم له

۷. دفتر معظم له

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۴۳۱ و مساله ۲۷۸۵ و ۲۷۸۶ رساله معظم له)

آیت الله شبیری زنجانی: واجب کفایی است، به این معنا که اگر عده‌ای به اندازه‌ی نیاز (رفع منکر) اقدام کردند، از دیگران ساقط می‌شود، پس اگر به مقدار کفایت اقدام نشده باشد، بر همگان لازم است نهی از منکر نمایند. با فرض وجود شرایط، تکرار لازم است و در این حال، تسبیب و واسطه کردن دیگران برای امر و نهی، اشکال ندارد.^۱ هرگاه قیام عده‌ای، منجر شد به حذف گناه و اقامه واجب، از بقیه ساقط می‌گردد.^۲

آیت الله علوی گرگانی: در یک مجلس، یک بار تذکر کفایت می‌کند، مگر احتمال بدهید که با تکرار آن، منکر ترک می‌شود و مفسده اش اهم نباشد. البته میتوان با شیوه‌ها و طُرُق مختلف، جلوی انجام منکر را گرفت. امر به معروف و نهی از منکر، واجب کفایی است، به این معنی که اگر افراد کافی، اقدام به آن کردند، از دیگران ساقط است، اما اگر به تعداد کافی، اقدام به امر به معروف و نهی از منکر نکردند، بر دیگران واجب است که انجام دهند، البته در برخی موارد، با دیدن منکر، باید تمام افراد، نهی کنند تا اثر داشته باشد. اگر متوقف باشد بر اجتماع عده‌ای، واجب است اجتماع کنند.^۳ اگر افرادی که اقدام به انجام واجب کفایی کرده‌اند به مقدار کافی نباشد، و نتوانند آن واجب را انجام بدهند، بر بقیه افراد نیز واجب است که برای انجام آن واجب، اقدام و به دیگران کمک کنند.^۴ اگر عده‌ای اقدام کنند، چنانچه مقصود حاصل شود، آنگاه از دیگران ساقط می‌شود.^۵

آیت الله مکارم شیرازی: امر به معروف و نهی از منکر، واجب کفایی است و واجب کفایی، واجبی است که اگر به حد کافی کسانی نسبت به آن اقدام نمایند، از دیگران ساقط می‌شود.^۶ چنانچه تکرار آن باعث از بین رفتن منکر و گناه می‌شود، آن را تکرار نمایند، البته میتوانند از شیوه‌های مختلف برای این کار استفاده نمایند.^۷ تا زمانی که امر واجب باقی باشد، تکلیف متوجه همه مکلفین است.^۸ در فرض سؤال، چنانچه شرایط امر به معروف و نهی از منکر وجود دارد، واجب است. شما در حد توان خود تذکر دهید.^۹

آیت الله العظمی وحید خراسانی: امر به معروف و نهی از منکر، واجب کفائی است، یعنی فقط در صورتیکه به مقدار کافی کسانی این وظیفه را انجام دهند، تکلیف از دیگران ساقط می‌شود.^{۱۰} وگرنه همه گناهکارند.^{۱۱}

آیت الله مجتبی تهرانی: اگر متوقف باشد بر اجتماع عده‌ای، واجب است اجتماع کنند.^{۱۲}

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۸۶۵)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۸۱۹)

۳. مساله ۲۸۵۰ رساله معظم له

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۸۹۸)

۵. مساله ۲۸۷۴ رساله معظم له

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۲۳۰۰۱۹)

۷. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۱۸۰۰۲۱)

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۲۹۰۳۱۹)

۹. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له شماره ۹۴۰۵۲۹۰۱۴۴ و ۹۴۰۵۰۸۰۱۲۶)

۱۰. (کتاب منهج الصالحین معظم له جلد ۲ مساله ۱۲۷۰ و رساله مساله ۲۰۶۸)

۱۱. مساله ۲۰۶۸ رساله معظم له

۱۲. مساله ۲۹۰۱ رساله معظم له

آیت الله دوزدوزانی: واجب کفایی است. در فرض سؤال، تذکر واجب است و ترک امر به معروف و نهی از منکر، با وجود شرایط، جایز نمیباشد.^۱

آیت الله جناتی: واجب کفایی میباشد و در صورتی که برخی از مکلفین قیام به آن میکنند، از دیگران ساقط است و اگر اقامه معروف و جلوگیری از منکر، موقوف بر اجتماع جمعی از مکلفین باشد، واجب است اجتماع کنند.^۲

آیت الله محمدحسین نجفی: واجب کفایی است و اگر عده ای به قدر کفایت انجام دهند، از بقیه ساقط است. البته تنفر از گناه، بر همه کس واجب عینی است.^۳

آیت الله محمدصادق روحانی: امر به معروف، واجب کفایی است. در صورتیکه به اندازه‌ی کفایت نباشد، باید به این واجب اقدام کرد و به بهانه‌ی کفایی بودن، نمیتوان آن را ترک کرد.^۴

آیت الله فاضل لنکرانی: امر به معروف و نهی از منکر، واجب کفائی می باشد و در صورتی که بعضی از مکلفین (به تعداد کافی) قیام به آن می‌کنند از دیگران ساقط است، و اگر اقامه‌ی معروف و جلوگیری از منکر، موقوف بر اجتماع جمعی از مکلفین باشد، واجب است اجتماع کنند.^۵ اگر گناهکار، گناه را تکرار کند و شرایط امر به معروف (مثل احتمال تأثیر و عدم ضرر مهم) موجود باشد، امر به معروف واجب است.^۶

آیت الله موحدی نجفی: مادامی که من به الکفایه نباشد، تکلیف از کسی ساقط نمیشود.^۷

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)

۳. (کتاب قوانین الشریعه فی فقه جعفریه معظم له جلد ۱ صفحه ۵۳۴)

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۳۹۳۲۲)

۵. مساله ۲۱۲۰ رساله معظم له

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۲۱۴۶)

۷. دفتر معظم له

شرط چهارم: نداشتن خطرِ مهم از خطر منکر

هر خطری، تکلیف امر و نهی را ساقط نمیکند؛ چون خیلی وقتها، «خطر سکوت» بیشتره.

۱۷. در امر به معروف و نهی از منکر، آیا با احتمال ضرر اندک، تکلیف امر و نهی، ساقط میشود؟ یا باید اهم و مهم کند بین «خطر تذکر» و «خطر سکوت»؟ آیا هر مفسده و خطری، تکلیف را ساقط می کند؟

امام خمینی (ره): اگر اقامه ی واجب یا ریشه کن کردن منکری، متوقف بر بذل مالی باشد که مورد توجه است، بذل آن واجب نیست؛ ولی اگر موضوع، از چیزهایی باشد که شارع مقدس به آن اهمیت میدهد و در هر حال، خلاف آن را رضایت ندارد، واجب است. اگر معروف و منکر از چیزهایی باشد که شارع مقدس به آن اهمیت میدهد مانند حفظ جان قبیله ای از مسلمین، یا هتک حرمت نوامیس مسلمین^۱، یا از بین بردن آثار اسلام و محو دلیل (حقانیت) اسلام بطوری که موجب گمراهی مسلمین گردد، یا از بین بردن بعضی از شعائر اسلام و...، باید ملاحظه ی مهمتر بودن را نماید، و هر ضرری، اگرچه ضرر جانی باشد یا حرج، موجب رفع تکلیف نمیشد، پس اگر برپا داشتن حجتها (و دلیلهای حقانیت) اسلام- بطوری که بوسیله ی آنها- گمراهی- برطرف شود- متوقف بر بذل جان یا جانها باشد، ظاهر آن است که واجب باشد- چه - رسد به اینکه در ضرر یا حرجی که کمتر از بذل جان است واقع شود.^۲

آیت الله خامنه ای: به شرطی که منشأ ترسش، عقلایی باشد. ولی سزاوار نیست کسی به صرف ملاحظه ی مقام کسی که واجب را ترک کرده و یا مرتکب فعل حرام شده و یا به صرف احتمال وارد شدن ضرر کمی از طرف او، تذکر و موعظه به برادر مؤمن خود را ترک کند.^۳ باید در تمام معروف و منکرها، بین مفسده ی امر و نهی و مفسده ی ترک امر و نهی، مقایسه کند و سپس به آنچه مهمتر است عمل نماید.^۴ به هر حال اگر ضرر معتنا به نباشد، تکلیف ساقط نیست و تشخیص آن بعهدہ مکلف است.^۵

آیت الله بروجردی: احتمال تأثیر، کافی در وجوب است. مطلق ظن به ضرر، رافع وجوب بودنش، معلوم نیست.
آیت الله علوی گرگانی: احتمال ضرر عقلایی که مورد اعتنا باشد رافع تکلیف است، نه هر احتمال ضعیفی. باید موارد آن بررسی شود، اگر مفسده جزئی باشد، امر و نهی صرفاً جواز دارد، البته اگر فایده ی آن بیش از مفسده باشد، وجوب هم ثابت است. باید اهم و مهم شود و تکلیف، با صرف احتمال ضعیف، ساقط نمیشود.
آیت الله فاضل لنکرانی: ضرر اندک، در صورتی که مورد امر به معروف اهمیت زیادی دارد، مانع انجام امر به معروف نیست. باید بین اهم و مهم، اهم انتخاب شود.^۸

۱. مثل مساله حجاب که از ضروریات دین است

۲. تحریرالوسیله، باب امر به معروف، گفتار در شرایط وجوب، شرط چهارم، مساله ۴ و ۵ و ۶

۳. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر و اجوبه الاستفتائات سوال ۱۰۶۱

۴. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) 2bdc63335f944ddd74db46c5349fe294

۶. (کتاب استفتائات معظم له جلد ۱ صفحه ۴۳۵ الی ۴۳۷ باب امر به معروف و نهی از منکر سؤال ۴)

۷. دفتر معظم له

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۳۰۶)

آیت الله هاشمی شاهرودی: با اجتماع شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر، این دو کار واجب میشود و با خوف ضرر و ترتب مفسده، به اختلاف موارد، گاه امر به معروف و نهی از منکر حرام و گاه جایز میشود.
آیت الله مکارم شیرازی: صرف احتمال ضرر کم، رافع تکلیف نمیشود.^۱ از شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر این است که در امر و نهی او مفسده و ضرری نباشد، پس اگر بداند یا خوف این باشد که امر یا نهی او، ضرر جانی یا عرضی و آبرویی یا مالی قابل توجه نسبت به او یا بعضی از مؤمنین میرساند، واجب نیست، ولی اگر معروف و منکر از اموری باشد که شارع مقدس اسلام، اهمیت زیادی به آن میدهد (مانند حفظ اسلام و قرآن و استقلال ممالک اسلامی، یا حفظ احکام ضروری اسلام)،^۲ باید اعتنا به ضرر نکند و با بذل جان و مال، در حفظ آنها بکوشد. وجود مفسده جزئی، باعث تحریم یا ساقط شدن وجوب امر به معروف و نهی از منکر نمیشود.

آیت الله شبیری زنجانی: رافع تکلیف نیست. در ضرر زیاد هم باید ملاحظه‌ای اهم و مهم شود.^۳ بحث تزامم است. اگر مفسده‌ی انجام این فریضه، کمتر از مفسده‌ی تحقق منکر باشد، باید به این فریضه عمل شود. اگر مساوی باشد، واجب نیست. اگر بیشتر باشد، امر به معروف و نهی از منکر جایز نخواهد بود.^۴ باید اهم و مهم کند؛ اگر اهمیت فعل معروف و ترک منکر، شرعاً اهم از آن ضرر باشد، وجوب امر به معروف و نهی از منکر ساقط نمیشود.^۵

آیت الله موحدی نجفی: موارد مختلف است، اگر امر به معروف و نهی از منکر در مواردی مثل اصول دین و حفظ قرآن باشد، با وجود ضرر هم وجوب آن ساقط نمیشود. در صورت تعارض امر اهم و مهم، امر اهم ترجیح دارد و مقدم بر مهم میباشد. ضرر جزئی، رافع تکلیف نمیشود.^۶

آیت الله وحید خراسانی: اگر امر به معروف و نهی از منکر، از جهت اهمیت فعل معروف و ترک منکر، شرعاً اهم از آن ضرر باشد، وجوب امر به معروف و نهی از منکر، ساقط نمی شود.

آیت الله بهجت: مفسده در اینجا عبارت است از ضرر جانی یا آبرویی و یا مالی قابل اعتنایی که (باید با ضرر سکوت مقایسه شود و اهم و مهم کنیم) فقط در صورت وجود چنین مفسده‌ای که اهم باشد، امر به معروف و نهی از منکر بر انسان واجب نیست.^۷

حضرات آیات نوری همدانی، مکارم، وحید و مجتبی تهرانی: اگر معروف و منکر از اموری باشد که شارع مقدس اسلام اهمیت زیادی به آن می دهد، باید اعتنا به ضرر نکند و با بذل جان و مال، در حفظ آنها بکوشد.^۸

۱. (دفتر معظم له)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۲۸۰۱۸۰)

۳. به عنوان مثال، حجاب، از ضروریات دین است.

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۶۴۷)

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۲۲۷۴)

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۱۴۶)

۷. دفتر معظم له

۸. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۳۸۴۲)

۹. مساله ۲۷۹۰ رساله آیت الله نوری همدانی و ۲۴۱۴ رساله آیت الله مکارم و مساله ۲۰۷۷ رساله آیت الله وحید و استفتاء از دفتر آیت الله تهرانی

کسی حق نداره از خودش شرط اضافه کنه و هرچی به ذهنش میرسه، شرط کنه!

۱۸. مراجع معظم تقلید برای وجوب امر به معروف و نهی از منکر، شرایطی ذکر فرموده‌اند، مانند «احتمال تأثیر» و «علم به معروف و منکر» و «نداشتن مفسده اهم» و «استمرار گناه». حال اگر شخص غیرمتخصص و غیرمجتهد، شرایط دیگری را از خودش اضافه کند (مثلاً سن و سال را؛ جنسیت را؛ محرم بودن را؛ عامل و عادل بودن را و...) آیا این کار (اضافه کردن شروط توسط افرادی غیر فقیه)، بدعت در دین و حرام نمیباشد؟

آیت الله خامنه‌ای: اگر بعنوان حکم خدا باشد، جایز نیست.^۱

آیت الله موحدی نجفی: اتحاد در جنسیت و نوعیت، از شرایط امر به معروف و نهی از منکر نمیباشد و مسائلی را که میداند جزء دین نیست، جزء دین قرار دهد، بدعت است.^۲

آیت الله مکارم شیرازی: وجوب امر به معروف و نهی از منکر شرایطی دارد که در رساله بیان شده است و اضافه کردن شرایط دیگر بدون دلیل شرعی، جایز نیست.^۳

آیت الله سید محمد رضا گلپایگانی: این مسأله، شرعی است و شرایط وجوب هر واجب را باید از شارع، اخذ کرد و ما نمیتوانیم به استحسان، چیزی بر آن بیافزاییم.^۴

آیت الله فاضل لنکرانی: اگر شرطهای اضافه را به دین نسبت بدهد، بدعت حساب میشود.^۵

توضیح: عباراتی نظیر «تنجیز حکم بر مخاطب» و یا «معذور نبودن مخاطب» که برخی از فقها تحت عنوان شرط جداگانه ای ذکر کرده‌اند، در واقع بیان حالات خاصی از همان شرط اول (علم به معروف و منکر) است. لذا مقلدین بزرگوار، نباید گمان کنند که اینها شروط جدید و متفاوتی است. همچنین عباراتی نظیر «بالغ بودن»، «عادل بودن» و ... نیز جزء شرایط عمومی تکلیف است و لازم نیست به عنوان شرط جداگانه و مستقل برای فریضتین ذکر شود.

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) 8aa8cb8869602570ea35cbb580ea8a60

۲. دفتر معظم له

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۱۵۰۲۳۷)

۴. (کتاب مجمع المسائل معظم له ص ۵۱۸)

۵. دفتر معظم له

مواردی که جزء شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر نیستن (بود و نبودن تکلیف را ساقط نمیکند)
وجوب امر به معروف و نهی از منکر بر کسی که خودش تارک همان معروف و فاعل همان منکر است

۱۹. آیا بر آمر به معروف و ناهی از منکر، واجب است که حتماً خودش تارک آن منکر و فاعل آن معروف باشد؟ به عبارت دیگر، آیا تارک منکر و عامل معروف بودن، جزء شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر است؟ اینکه قرآن فرموده **أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَ تَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ** و نیز فرموده **لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ** و فرموده **كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ** یعنی انسان گناهکار، وظیفه ندارد دیگران را نهی از همان منکر کند؟

امام خمینی(ره): در امرکننده و نهی کننده، شرط نیست عادل باشد و یا به آنچه امر میکند عمل نماید و آنچه را نهی مینماید، ترک کند، و اگر (خودش) تارک واجب باشد، بر او واجب است که با اجتماع شرایط، (دیگری را) به همان واجب امر نماید، کما اینکه واجب است به آن عمل نماید، و اگر مرتکب حرام مییابد بر او واجب است که (دیگری را) از ارتکاب آن نهی نماید، کما اینکه ارتکاب آن برای خودش حرام است.^۲

آیت الله خامنه ای: در امر به معروف و نهی از منکر، شرط نیست که امر و نهی کننده، به آنچه امر میکند عمل نماید و از آنچه نهی میکند اجتناب ورزد؛ یعنی امر و نهی، بر شخص گناهکار هم واجب است و او نمیتواند به عذر این که گناه میکند خود را از این وظیفه ی بزرگ تبرئه سازد. این که در منابع دینی از افرادی که خود عمل نمیکند و دیگران را به عمل وامیدارند و یا خود گناه میکنند و دیگران را از گناه باز میدارند مذمت و نکوهش بسیار شده، برای این است که چرا خود عمل به وظیفه نکرده اند، نه برای این که چرا امر و نهی کرده اند.^۳

آیت الله هاشمی شاهرودی: انجام معروف و ترک منکر، جزء شرایط آمر به معروف و ناهی از منکر نمیباشد، بلکه با تحقق شرایط، امر به معروف و نهی از منکر واجب میشود؛ چه خود آمر، آن معروف را انجام بدهد، چه ندهد.^۴

آیت الله بهجت: عامل بودن یا عادل بودن، شرط وجوب نیست. گرچه در صورت عامل بودن، تأثیر آن بیشتر است. کسی که خود مرتکب منکری میشود، واجب است دیگران را از همان منکر نهی کند.^۵

آیت الله سید محمدرضا گلپایگانی: البته مناسب است که آمر به معروف و ناهی از منکر، خود عامل به معروف و تارک منکر باشد و تأثیر امر و نهی، در غیر این صورت، کمتر است؛ ولی ظاهراً اعتراض و توبیخ این آیات شریفه، متوجه به جنبهی مراعات نکردن خود آمر و ناهی است، نه به جنبهی امر به معروف و نهی از منکر.^۶
سایر مراجع: عامل و عادل بودن، شرط نیست. بر گناهکار هم واجب است که امر به معروف و نهی از منکر کند.^۷

۱. برای کسب توضیحات بیشتر درباره پاسخ این سوال، به کتاب «دروغی به نام رطب»، اثر مولف مراجعه نمایید.

۲. تحریر الوسیله؛ باب امر به معروف؛ گفتار در شرایط وجوب، بعد از شرط چهارم، مساله ۲۰

۳. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ احکام عبادات قسمت امر به معروف و نهی از منکر

۴. دفتر معظم له

۵. کتاب استفتانات معظم له سؤال ۳۸۳۹ و ۳۸۴۰ و ۳۸۷۱

۶. کتاب مجمع المسائل معظم له ص ۵۲۱

۷. امام خمینی، تحریر الوسیله، جلد ۱، شرایط الامر بالمعروف، الشرط الرابع، مساله ۴؛ آیت الله وحید خراسانی، منهاج الصالحین، جلد ۲، مساله ۱۲۷۲ و ۱۲۷۵؛ آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی، منهاج الصالحین، جلد ۱، مساله ۱۲۷۲ و ۱۲۷۵؛ آیت الله سیستانی، منهاج الصالحین، جلد ۲، مساله ۱۲۷۲ و ۱۲۷۵؛ آیت الله صافی، جامع الاحکام، جلد ۲، سؤال ۱۴۵۸ و دفتر: آیت الله خامنه ای، آیت الله توری همدانی، آیت الله مکارم شیرازی و آیت الله فاضل لنگرانی؛ رساله دانشجویی، دفتر نشر معارف/قم ۱۳۸۴، کد: ۴۸۸/۵۰۰۰۱۶

سن و سال یا مجرد بودن، شرط وجوب نیست

۲۰. برخی افراد به بهانه اینکه کم سن و سال یا جوان یا مجرد هستند، امر به معروف و نهی از منکر را ترک میکنند. آیا جوان بودن یا مجرد بودن یا کم سن و سال بودن، جزء شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر است؟

آیت الله خامنه ای: اگر موضوع و شرایط امر به معروف و نهی از منکر محرز باشد، تکلیف شرعی و وظیفه‌ی واجب اجتماعی و انسانی همه مکلفین است، و حالتهای مختلف مکلف مانند مجرد یا متأهل بودن، در آن تأثیر ندارد، و به صرف این که مکلف مجرد است، تکلیف از او ساقط نمیشود. حتی بر زن و فرزند واجب است که هنگام مشاهده ی ترک معروف یا انجام حرام، توسط پدر و مادر یا شوهر، به امر به معروف و نهی از منکر در صورت تحقق شرایط آن مبادرت کنند.^۱ هیچ یک از موارد مذکور، جزء شرایط امر به معروف و نهی از منکر نیست. حالتهای مختلف مکلف، مانند مجرد یا متأهل بودن، در آن تأثیر ندارد و به صرف این که مکلف مجرد است، تکلیف از او ساقط نمیشود.^۲

آیت الله هاشمی شاهرودی: جوان نبودن، مجرد نبودن و کم سن و سال نبودن (با فرض بلوغ)، از شرایط امر به معروف و نهی از منکر نیست.^۳

آیت الله فاضل لنکرانی: فرقی بین کم سن و سال و جوان و مجرد نیست، مگر آنکه کم سن بودن در شرایط امر به معروف تأثیر گذار باشد (بالغ و مکلف نباشد).^۴

آیت الله علوی گرگانی: سن کم و جوانی و مجرد بودن، وظیفه‌ی امر به معروف و نهی از منکر را ساقط نمیکند، و بر همه، این دو واجب الهی و وجوب دارد.^۵

آیت الله موحدی نجفی: امر به معروف و نهی از منکر، بر عموم مکلفین، اعم، از جوان و غیر جوان، مرد و زن، معیل (عیال وار = متأهل) و مجرد، واجب میباشد.^۶

آیت الله شبیری زنجانی: ممکن است بعضی از نواهی از منکر به جهت مفسده، بر مجردها و جوانترها جایز نباشد. (اگر مفسده شان بیشتر باشد از مفسده سکوت)^۷

آیت الله محقق کابلی: اگر شرایط امر به معروف و نهی از منکر موجود است، انجام دهید.

آیت الله نوری همدانی: خیر!

۱. اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۰۶۰

۲. اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۰۶۰

۳. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر

۴. دفتر معظم له

۵. دفتر معظم له

۶. دفتر معظم له

۷. دفتر معظم له

۸. دفتر معظم له

۹. استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له (۲۰۴۱۰)

استعلا شرط نیست. به کسی که جایگاهش بالاتر باشد هم باید تذکر بدیم

۲۱. در امر به معروف و نهی از منکر، استعلا به چه معناست؟ و آیا استعلا، جزء شرایط وجوب است؟ آیت الله خامنه ای: در امر به معروف و نهی از منکر، بیان حکم شرعی، کافی نیست، بلکه باید دستور به انجام واجب و ترک حرام بدهد، ولو اینکه در مرتبه، از شخص خلافکار پایینتر باشد، مگر اینکه با بیان حکم شرعی، مقصود از امر به معروف و نهی از منکر حاصل شود!

آیت الله علوی گرگانی: استعلا یعنی اینکه از موضع قدرت و با اعتماد به نفس، امر به معروف و نهی از منکر کنید، البته نه با خشونت و بدرفتاری. بیان مساله کفایت نمی‌کند و باید امر و نهی کرد.^۲

آیت الله فاضل لنکرانی: فقها و بزرگان وقتی درباره موضوع امر به معروف و نهی از منکر بحث میکنند، میگویند در کلمه‌ی امر، مفهوم «علو» یا «استعلا» نهفته است؛ یعنی کسی که امر میکند، یا باید بر مأمور برتری داشته باشد، یا خود را در چنین مقامی قرار دهد و از موضع بالاتر امر کند. خواهش و استدعا کردن، «امر» نیست. اینکه کسی بگوید «خواهش میکنم این کار را بکنید»، امر نیست. مقتضای کلمه‌ی امر، این است که باید بصورت استعلا باشد. حتی برخی فقها احتیاط کرده، میگویند تکلیف امر به معروف و نهی از منکر زمانی تحقق می‌یابد که امرکننده به معروف، با لحاظ «استعلا» امر کند، تا امر به معروف اثر خود را بگذارد. البته این به این معنا نیست که اگر با خواهش کردن غیر ذلیلانه کسی گناه را ترک کند، جایز نباشد. بیان مساله شرعی کافی نیست، بلکه باید امر و نهی کند.^۳

آیت الله شبیری زنجانی: استعلاء به معنای این است که شخص، از موضع برتر امر و نهی کند، این مطلب در این فریضه شرط نیست.^۴

آیت الله موحدی نجفی: استعلا ی امر و ناهی، از شرایط وجوب نمیباشد.^۵

حضرات آیات نوری همدانی و مجتبی تهرانی: بیان مساله کافی نیست و باید امر و نهی کنید.^۶

آیت الله سید محمد رضا گلپایگانی: امر به معروف و نهی از منکر به افرادی که انسان، نسبت به آنها آمریت ندارد و باید به نحو خواهش و موعظه عمل شود؛ نیز لازم است.^۷

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) 094d72fbf39c5e8b91f27aaa89b11311

۲. مساله ۲۸۵۲ و ۲۸۷۶ رساله معظم له و استفتاء از دفتر

۳. (مساله ۲۱۲۲ رساله و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۵۵۲)

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۷۳۰)

۵. دفتر معظم له

۶. مساله ۲۷۸۷ رساله آیت الله نوری و مساله ۲۹۰۳ آیت الله تهرانی

۷. (کتاب مجمع المسائل معظم له ص ۵۱۶)

حق نداریم به بهانه وجود گناه‌های بزرگتر، تذکر به گناه‌های کوچکتر رو رها کنیم (مگر اینکه تراحم باشد)

۲۲. در امر به معروف و نهی از منکر، آیا فقط باید گناهان بزرگ را نهی کنیم و نسبت به گناهان کوچک بی تفاوت باشیم؟ یا در صورت وجود شرایط، و با حفظ مراتب، نسبت به نهی همه‌ی گناهان مسئولیم؟ آیا منکرات، امور نسبی هستند تا با مقایسه‌ی آنها، نهی از منکر نسبت به بعضی از منکرات ترک شود؟

آیت الله علوی گرگانی: باید امر به معروف و نهی از منکر شامل تمام گناهان بزرگ و کوچک شود.^۱
آیت الله خامنه‌ای: تفاوتی نمی‌کند، وظیفه‌ی شما با وجود شرایط امر به معروف و نهی از منکر، امر و نهی زبانی است. منکرات از این جهت که منکر هستند، فرقی بین آنها نیست، ولی در عین حال ممکن است که بعضی از آنها در مقایسه با منکرات دیگر، دارای حرمت شدیدتری باشد. به هر حال نهی از منکر برای کسی که شرایط آن را احراز کرده، یک وظیفه شرعی است و ترک آن جایز نیست.^۲

آیت الله شبیری زنجانی: در صورت وجود شرایط، تفاوتی میان گناهان، در وجوب نهی از منکر نیست.^۳
آیت الله فاضل لنکرانی: در وجوب امر به معروف و نهی از منکر، فرقی بین گناهان بزرگ و کوچک نمی‌باشد. بلی؛ اگر امر دایر شود که فقط یکی از گناهان را می‌تواند نهی کند، در این صورت گناهان بزرگ، مقدم بر گناهان کوچک است و اگر نه، باید امر به معروف صورت بگیرد، فرقی نمی‌کند گناهان کوچک باشد یا بزرگ.^۴
آیت الله مکارم شیرازی: درباره‌ی تمام گناهان، احکام امر به معروف و نهی از منکر ثابت است و با وجود شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر، باید در مورد وقوع تمام گناهان، امر به معروف و نهی از منکر نمود.^۵

مسخره هم بشی، خیلی وقتها باید وظیفه‌ی واجب رو انجام بدی

۲۳. اگر در امر به معروف و نهی از منکر، با رعایت مراتب و آداب و با وجود شرایط، احتمال دهیم که نهی از منکر باعث شود که ما را مسخره کنند، یا آبرویمان به خطر بیفتد، تکلیف نهی از منکر ساقط میشود؟

آیت الله مکارم شیرازی: چنانچه این خطر آبرو، قابل توجه نباشد، رافع تکلیف نیست.^۶
آیت الله شبیری زنجانی: باید اهمّ و مهم شود؛ اگر اهمّیت فعل احتمالی معروف و ترک احتمالی منکر، شرعاً بیشتر از حفظ آبرو از نقص احتمالی باشد، وجوب امر به معروف و نهی از منکر ساقط نمیشود.^۷

۱. دفتر معظم له

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) 894986061136bdbc27724b2e5627f83d

۳. (جوبه الاستفتاءات معظم له سؤال ۱۰۸۴)

۴. دفتر معظم له

۵. دفتر معظم له

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۱۷۰۰۳۹)

۷. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۲۸۰۱۷۹)

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۶۴۶)

دشواری شرایط اقتصادی، بهانه ای غلط برای ترک امر به معروف و نهی از منکر

۲۴. آیا به دلیل این که جامعه در وضعیت اقتصادی دشواری به سر میبرد، میتوان از فریضه امر به معروف و نهی از منکر دست کشید؟
آیت الله مکارم شیرازی: دشواری شرایط اقتصادی، ربطی به وظیفه امر به معروف و نهی از منکر ندارد.^۱

این بهانه ها تکلیف رو ساقط نمیکند: بدبین شدن و دلخور شدن و ...

۲۵. گاهی در امر به معروف و نهی از منکر، شخص گناهگار یا سایرین، نسبت به اسلام، بدبین یا دلخور و دفع میشوند، و اگر هم او را به حال خودرها کنیم، زمینه‌ی فساد و ارتکاب گناه توسط دیگران را فراهم میکند، تکلیف ما در این موارد چیست؟ با این احتمال، وظیفه‌ی نهی از منکر ساقط می‌شود؟

آیت الله خامنه‌ای: باید نهی از منکر کنید. امر به معروف و نهی از منکر، با رعایت شرایط آن، یک تکلیف شرعی عمومی برای حفظ احکام اسلام و سلامت جامعه است، و مجرد توهم این که موجب بدبینی فاعل منکر یا بعضی از مردم نسبت به اسلام میگردد، باعث نمیشود که این وظیفه‌ی بسیار مهم ترک شود.^۲
آیت الله علوی گرگانی: ناراحت شدن افراد کم ایمان و یا بی دین و یا غفلت زده، نباید موجب دوری از امر به معروف و نهی از منکر شود، بلکه با وجود شرایط امر به معروف، این عمل واجب میشود.^۳
آیت الله فاضل لنکرانی: در حقیقت و ماهیت نهی از منکر، این امر نهفته است که فاعل منکر با انکار نسبت به عمل او ممکن است دلخور شود و یا از دین زده شود و یا بگوید این چه دینی است که چنین عملی را حرام نموده است، اما این امر، مانع از وجوب نمیشود و باید نهی از منکر انجام شود. آری، باید رعایت شرایط، و از جمله لزوم حفظ مراتب و برخورد مناسب و دقیق را نمود.^۴
آیت الله موحدی نجفی: مصلحت و یا مفسده هر کدام ترجیح دارد، مقدم است. اگر موجب مفسده‌ی بیشتر نباشد، نهی از منکر واجب است.^۵

آیت الله شبیری زنجانی: در فرض تحقق شرایط وجوب، باید حکم را بگویید و او را از این کار بازدارید. ملاحظه خاصی وجود ندارد. احتمال فوق، رافع وجوب نیست.^۶

۱. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۳۸۲)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) b6609500d4d9bb1f6173558768e359ff

۳. (اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۰۶۲)

۴. دفتر معظم له

۵. دفتر معظم له

۶. دفتر معظم له

۷. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۹۰۸۱)

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۰۷۴)

بابام اجازه نمیده و شوهرم راضی نیست و از این بهونه ها، نداریم!

۲۶. در امر به معروف و نهی از منکر، اگر معروف ترک شده، از واجبات باشد، نه مستحبات؛ یا منکر انجام شده، از محرمات باشد؛ نه مکروهات. آیا خانمها برای انجام واجب امر به معروف و نهی از منکر، نیاز به اذن شوهر یا پدر دارند؟ به عبارت دیگر، آیا اذن شوهر و پدر، جزء شرایط و جوب امر به معروف و نهی از منکر است؟ لطفاً توضیح فرمایید.

آیت الله خامنه ای: اذن شوهر، جزء شرایط و جوب امر به معروف و نهی از منکر نیست.^۱

آیت الله موحدی نجفی: اذن پدر و شوهر، جزء شرایط امر به معروف و نهی از منکر نمیباشد.^۲

آیت الله محقق کابلی: در انجام واجبات و ترک محرمات، اذن پدر و شوهر لازم نیست.^۳

آیت الله فاضل لنکرانی: بسمه تعالی سلام علیکم در امر به معروف و نهی از منکر، اذن شوهر یا پدر برای زن واجب نیست، لیکن اگر مرد مرتکب فعل حرام یا ترک واجب میشود، در صورتی که مرد دیگری نباشد که امر به معروف و نهی از منکر نماید، و امر به معروف و نهی از منکر مردها توسط زن، در صورتی که ایجاد مفسده اهم نکند، بر زن نیز واجب است و اگر مرد برای امر به معروف باشد (به شرطی که انجام دهد) و یا امر به معروف و نهی از منکر، برای زن ایجاد مفسده اهم کند، واجب نیست، بلکه با فرض ایجاد مفسده اهم از منکر، جایز نیست.^۴

آیت الله شبیری زنجانی: خیر، در فرض تحقق شرایط و جوب، امر و نهی واجب است و اذن و اجازه کسی دخیل نیست.^۵

آیت الله نوری همدانی: نیاز به اذن شوهر نیست، ولی زن برای خروج از منزل باید از شوهر اذن بگیرد.^۶

آیت الله علوی گرگانی: در صورتی که امر به معروف و نهی از منکر، توسط خانمها منافات با حقوق شوهر و یا پدر نداشته باشد، اذن لازم نیست.^۷

آیت الله هاشمی شاهرودی: چنانچه تمام شرایط امر به معروف و نهی از منکر محرز شود، واجب است و مشروط به اذن پدر یا شوهر نمیباشد.^۸

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۵۳۱۷۰۶)

۲. دفتر معظم له

۳. دفتر معظم له

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۰۲۹۰)

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۴۴۱۰)

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۹۵۲۵)

۷. دفتر معظم له

۸. دفتر معظم له

لازم نیست حتماً برای گناهکار دلیل یا راهکار ارائه کنی

۲۷. برای امر به معروف و نهی از منکر، حتماً باید برای گناهکار دلایل قانع کننده بیاوریم و سخنرانی کنیم؟ یا تذکر مختصر و مفید، برای رفع تکلیف و انجام واجب، کفایت میکند؟ انتقاد حتماً باید با پیشنهاد همراه باشد؟

آیت الله مکارم شیرازی: انتقاد اگر با پیشنهاد توأم باشد، به یقین بهتر است. ولی اگر انتقادکننده نتواند پیشنهادی مطرح کند، باز هم از باب امر به معروف و نهی از منکر باید وظیفه خود را انجام دهد.^۱

آیت الله علوی گرگانی: تذکر مفید و مختصر و نهی از منکر یا امر به معروف، کفایت میکند.^۲

آیت الله فاضل لنکرانی: استدلال و دلیل آوردن، از شرایط امر به معروف و نهی از منکر نیست، همین مقدار که بشناسد این کار، گناه یا واجب است و بداند که گناهکار گناه میکند و احتمال اثر بدهد و سایر شرایط موجود باشد، امر به معروف و نهی از منکر واجب است.^۳

آیت الله شبیری زنجانی: باید به نحوی که احتمال تأثیر میدهد، نهی از منکر کند، چه با تذکر مفید یا نهی زبانی یا ترساندن از عواقب اخروی و مانند آن.^۴

۱. کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۶۳۵

۲. دفتر معظم له

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۵۲۲)

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۶۱۵)

اخلاص و قصد قربت شرط و وجوب نیست؛ تذکر حتی به نیت ریا، واجبه

۲۸. آیا امر به معروف و نهی از منکر که از واجبات توصلی است، مشروط به خلوص نیت و قصد قربت است؟

امام خمینی(ره): در امر کردن و نهی نمودن، قصد قربت و اخلاص معتبر نیست. بلکه اینها دو واجب توصلی میباشند، برای ریشه کن کردن فساد و بپا داشتن واجبات. البته اگر قصد قربت داشته باشد در مقابل امر به معروف و نهی از منکر، مأجور میباشد!

آیت الله علوی گرگانی: هدف امر به معروف، برپایی واجب؛ و هدف نهی از منکر، جلوگیری از حرام است؛ قصد قربت معتبر نیست. نیت داشتن، برای ثواب لازم است، اما جزء شرایط آن نیست.^۱

آیت الله نوری همدانی: قصد قربت ملاک نیست. بلکه مقصود، اقامه واجب و جلوگیری از حرام است.^۲

آیت الله فاضل لنکرانی: امر به معروف و نهی از منکر، از واجبات توصلی است و اگر کسی بدون رضای خداوند و بدون قصد قربت، به نیت دیگری، امر به معروف کند، ثواب ندارد، بنابراین نیت قربت جزء شرایط امر به معروف نیست، ولی برای گرفتن ثواب، قصد قربت لازم است، اما بدون قصد قربت هم تکلیف ادا میشود.^۳

آیت الله سیستانی: در امر به معروف و نهی از منکر، قصد قربت معتبر نیست، بلکه مقصود، اقامه واجب و جلوگیری از حرام میباشد، البته قصد قربت موجب رسیدن به ثواب الهی و پاداش آخری است.^۴

آیت الله مکارم شیرازی: قصد قربت شرط نیست، ولی بدون آن ثواب به کسی نمیدهند.^۵

آیت الله خامنه ای: قصد قربت در امر به معروف و نهی از منکر شرط نیست.^۶

آیت الله شبیری زنجانی: خیر، شرط نیست، هر چند استحقاق ثواب منوط به نیت است.^۷

آیت الله بهجت: فقط برای ترتب ثواب در امر به معروف و نهی از منکر، قصد قربت لازم است.^۸

آیات عظام مجتبی تهرانی و مظاهری: قصد قربت معتبر نیست. مقصود، اقامه واجب و جلوگیری از حرام است.^۹

آیت الله محقق کابلی: امر به معروف و نهی از منکر، از واجبات توصلیه است که در صحت آنها قصد قربت لحاظ نشده؛ اگرچه ثواب، بدون نیت و قصد قربت، بر آنها مترتب نمیشود؛ غرض از آن دو، قطع فساد و اقامه فرائض است، چنانچه در روایات این باب تصریح شده است و این غرض بدون قصد قربت هم حاصل میشود.

۱. تحریر الوسیله؛ باب امر به معروف؛ گفتار در کیفیت وجوب، مساله ۱۳

۲. مساله ۲۸۵۰ و مساله ۲۸۷۷ رساله معظم له

۳. (مساله ۲۷۸۸ رساله معظم له و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۵۵۵)

۴. (مساله ۲۱۲۳ رساله معظم له و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۲۷۴)

۵. (کتاب توضیح المسائل جامع معظم له ج ۳ مساله ۲۶۸۶) و مساله ۱۹ باب امر به معروف رساله دوجلدی

۶. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۱۵۲ و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 9407100046)

۷. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له b6fd60d776df32edd48fd4ca728690cac)

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۰۴۴)

۹. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۳۸۳۸)

۱۰. رساله آیت الله مجتبی تهرانی مساله ۲۹۰۴ و رساله آیت الله مظاهری مساله ۱۵۹۱

۱۱. (کتاب استفتائات معظم له)

اگر لازم باشد، گناهکار علنی، بی آبرو یا بی احترام بشه، عیب نداره

۲۹. اگر در برخی مصادیق امر به معروف و نهی از منکر، چاره ای نداشته باشیم جز اینکه به آبرو و احترام فاعل منکر، آسیب بزنیم؛ یعنی امر و نهی، مستلزم کاستن آبرو و احترام گناهکار باشد؛ امر به معروف و نهی از منکر چه حکمی دارد؟

آیت الله خامنه ای: در امر به معروف و نهی از منکر، شرط نیست که امر و نهی موجب بی آبرویی یا کاستن شدن احترام کسی که واجب را ترک کرده و یا فعل حرام را به جا آورده باشد نشود، بنابراین اگر در امر به معروف و نهی از منکر، شرایط و آداب آن رعایت شود و از حدود آن تجاوز نشود و در عین حال مستلزم بی آبرویی یا کاستن شدن احترام کسی که مرتکب خلاف شده شود، اشکال ندارد!

آیت الله علوی گرگانی: امر به معروف و نهی از منکر واجب است، مگر تشخیص داده شود که رفتن آبروی یک فرد، موجب ضعف پایه ایمانی مردم شود و یا مواردی تشخیص داده شود که حفظ آبروی آن فرد، مهمتر از امر به معروف و نهی از منکر باشد.^۲

آیت الله مکارم شیرازی: در صورتی که تمام آداب و شرایط آن را رعایت نماید، اشکالی ندارد.^۳

آیت الله موحدی نجفی: اگر فاعل منکر، متجاهر به فسق نباشد، جایز نیست.^۴

آیت الله شبیری زنجانی: در فرض تأثیر امر و نهی، باید اهم و مهم کند؛ اگر اهمیت فعل معروف و ترک منکر، شرعاً اهم از آبروی طرف باشد، وجوب امر به معروف و نهی از منکر ساقط نمیشود.^۵

آیت الله فاضل لنکرانی: در صورتی که امر به معروف و نهی از منکر، بدون رسیدن به مرحله آسیب زدن به آبروی گناهکار، اثر داشته باشد، آسیب زدن به آبروی دیگران، حرام است و امر به معروفی که موجب از بین رفتن آبروی کسی شود، حرام میباشد؛ اگر قبل از رسیدن به این مرحله، با اخلاق و روش خوب، او را امر به معروف کرده باشد و اثر نکرده باشد و به مرحله ای برسد که بدون آسیب زدن به آبروی طرف، امر به معروف اثر نداشته باشد، در این فرض، هر چند به آبروی گناهکار آسیب برسد، اشکال ندارد و بلکه برای جلوگیری از منکر و انجام معروف و فواید اجتماعی آن، بارعایت مراحل قبلی، امر به معروف با آسیب زدن به آبروی طرف و کمی خشونت، لازم میباشد. البته باید این نکته را نیز توجه داشته باشد که مفسده ترک امر به معروف بیشتر است یا مفسده آسیب زدن به آبروی آن فرد.^۶

۱. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر و اجوبه الاستفتائات معظم له

۲. دفتر معظم له

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 9404240024)

۴. دفتر معظم له

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۶۰۷)

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۵۱۷)

فحاشی و لجاجزی گناهکار و بیشتر شدن گناهش، تکلیف ما رو ساقط نمی کنه

۳۰. برخی شبکه های ماهواره ای معاند، آموزش میدهند که اگر کسی به شما تذکرلسانی داد، به او فحش بدهید یا حتی (مثلاً بعد از امر به حجاب) روسری خود را به طور کامل دریاورید. آیا این اقدام با هدف ساکت کردن مومنان و نابود شدن امر به معروف، رافع تکلیف ماست؟ به عبارت دیگر، آیا به صرف اینکه ما احتمال بدهیم گناهکار ممکن است لج کند و گناهش را تشدید کند، تکلیف تذکر لسانی، از ما ساقط میشود؟

آیت الله خامنه ای: با وجود شرایط، امر به معروف واجب میباشد!

آیت الله بهجت: در صورت تحقق شرایط دیگر، امر به معروف و نهی از منکر واجب است.^۱

آیت الله هاشمی شاهرودی: نهی از منکر واجب است و احتمال لج کردن طرف مقابل، رافع تکلیف نیست.^۲

آیت الله مکارم شیرازی: چنانچه شرایط امر به معروف و نهی از منکر وجود داشته باشد، باید تذکر داده شود و صرف احتمال، کفایت نمیکند، مگر این که احتمال قابل توجهی باشد.^۳

آیت الله فاضل لنکرانی: این نوع آموزشها و فحش دادنها، تکلیف امر به معروف را ساقط نمیکند.^۴

آیت الله علوی گرگانی: با این توجیهات، امر به معروف و نهی از منکر ساقط نمیشود.^۵

آیت الله شبیری زنجانی: موارد مختلف است و صرف مطلب مذکور، مانع عمل به این فریضه مهم الهی نیست و امر به معروف و نهی از منکر، با رعایت مراتب و شرایط در فرض ثبوت موضوع، واجب است.^۶

آیت الله موحدی نجفی: مادامیکه یقین به عدم اثر نباشد، امر به معروف و نهی از منکر واجب است.^۷

آیت الله محقق کابلی: امر به معروف و نهی از منکر در صورتی که احتمال تأثیر بدهید، واجب است.^۸

آیت الله نوری همدانی: امر به معروف در هر جایی که احتمال تأثیر باشد، واجب است.^۹

آیت الله دوزدوزانی: هر جا احتمال تأثیر هست، وجوب امر به معروف ساقط نمیشود.^{۱۰}

آیت الله مجتبی تهرانی: اگر انسان بداند که معصیت کار، لج باز است و با امر به معصیت! او معصیت را ترک میکند، واجب است او را امر به معصیت کند تا معصیت را ترک کند (شیوه معکوس).^{۱۱}

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 04634a4f7067f1ffb57ab545897ce96e)

۲. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۳۸۴۷)

۳. دفتر معظم له

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 9403300232)

۵. دفتر معظم له

۶. دفتر معظم له

۷. دفتر معظم له

۸. دفتر معظم له

۹. دفتر معظم له

۱۰. دفتر معظم له

۱۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)

۱۲. مساله ۲۹۲۷ رساله معظم له

حريم عمومی، اجبار حجاب، فسق و گناه علی

همجنس بودن، جزء شرایط و جوب امر به معروف و نهی از منکر نیست

۳۱. اگر نهی از منکر، مستلزم نگاه به زن نامحرم باشد، نگاه کردن واجب میشود؟ رفتن برادران آموزش دیده یا بسیجیان، جهت گشت زنی یا برخورد با مفسد به صورت عمدی به اماکن گناه آلود یا اماکن عمومی فاسد، در جایی که احتمال افتادن نگاه به نامحرم زیاد است، به قصد امر به معروف و نهی از منکر، صحیح است؟ نهی از منکر نسبت به زن نامحرم، یا بالعکس چگونه باشد؟ برخی از برادران، به بهانه اینکه نگاهشان به نامحرم می افتد؛ امر به معروف و نهی از منکر لسانی نسبت به بدحجابها را ترک میکنند. در حالیکه معمولاً نگاه، ناخواسته و بدون استمرار است. شما دلیل این برادران را برای فرار از نهی از منکر، کافی می دانید؟ آیا شرط و جوب امر به معروف، همجنس بودن آمر و مأمور است؟

همه مراجع: باید نهی از منکر کنید، زیرا مستلزم نگاه حرام نیست و نگاههای قهری و اتفاقی، اشکال ندارد. **آیت الله خامنه ای:** چنین شرطی وجود ندارد. نهی از منکر، متوقف بر نگاه با ریه به زن نامحرم نیست، و بر هر مکلفی واجب است که از حرام اجتناب کند، به خصوص زمانی که مبادرت به انجام فریضه نهی از منکر میکند. رفتن به چنین جایی، اگر مفسده نداشته باشد و خوف وقوع در حرام نباشد، اشکال ندارد و باید توجه داشته باشید افتادن نگاه به نامحرم اگر عمدی نباشد، حرام نیست. ولی باید از تکرار نگاه و استمرار نگاه اجتناب کند. نگاه اول اگر بدون قصد باشد، اشکال ندارد، ولی نگاه عمدی به غیر از صورت و دستها تا میچ، جایز نیست، هر چند به قصد امر به معروف باشد.^۱

آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی: بسمه تعالی؛ نگاه کردن به موی زنان، بدون عمد، اگر به قصد التذاذ جنسی نباشد، مانعی ندارد؛ و نهی از منکر در صورت تحقق شرایط، لازم است، و الله العالم. اگر امر به معروف فرض شود موقوف به نظر کردن به صورت زن، چنانچه بدون التذاذ باشد، مانعی ندارد، و لکن توقف، مجرد فرض است، و الله العالم.^۲

آیت الله مظاهری: باید هم مواظبت از خود بنماید و هم به مقدار امکان، امر به معروف و نهی از منکر داشته باشد.^۳

آیت الله مکارم شیرازی: باید به صورتی باشد که خلاف شرعی در آن پیش نیاید، و به زبان خوش و منطقی انجام گیرد. اگر نگاهشان افتاد و متوجه منکر شدند، نهی از منکر کنند. چنانچه آموزشهای لازم را در زمینه امر به معروف و نهی از منکر و شرایط و ظرافتهای آن ببینند، کار بسیار خوبی است، بلکه در شرایطی واجب است. هر جا که امید تأثیر باشد، واجب است؛ ولی با زبان خوش و مؤدبانه باشد تا مفسده ای بر آن مترتب نشود. در مواجهه با چنین صحنه هایی، باید امر به معروف و نهی از منکر کند. دامنه و جوب امر به معروف و نهی از منکر، محدود به محارم و بستگان نمیشود، بلکه در سطح جامعه اسلامی، اگر منکر مشاهده شود، تمام اشخاص موظف هستند با رعایت موازین شرعی، به اقامه فریضه امر به معروف و نهی از منکر بپردازند.^۴

۱. آیت الله مکارم شیرازی، استفتانات جلد ۲ سؤال ۱۳۷۸؛ آیت الله خامنه ای اجوبه الاستفتانات سؤال ۱۰۸۵ و ۱۰۶۷؛ آیت الله بهجت استفتانات سؤال ۳۸۵۸؛ آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی استفتانات سؤال ۱۵۸۵ و ۹۷۴؛ دفتر: آیت الله وحید خراسانی، آیت الله سیستانی، آیت الله صافی گلپایگانی، آیت الله نوری همدانی، آیت الله فاضل لنکرانی، امام خمینی. (رساله دانشجویی، دفتر نشر معارف/ نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها/ قم ۱۳۸۴، کد: ۴۹۶/۵۰۰۱۶)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)

0603755e0260a6f51fb839c2d16d85ca

۳. (اجوبه الاستفتانات معظم له سؤال ۱۰۶۸)

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له

۱۰۴۷۶۷۵ (۲۲۸۰۲۹۰۴۱۰) b

۵. (اجوبه الاستفتانات معظم له سؤال ۱۰۸۶)

۶. (کتاب استفتانات جدید معظم له جلد ۱ صفحه ۳۵۸ سؤال ۱۵۹۹)

۷. (کتاب استفتانات جدید معظم له جلد ۱ صفحه ۲۰۲ سؤال ۹۷۴)

۸. (کتاب استفتانات معظم له)

۹. (کتاب استفتانات معظم له سؤال ۸۹۵)

۱۰. استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 9404160026

۱۱. (کتاب استفتانات معظم له سؤال ۱۳۸۳)

۱۲. (کتاب استفتانات معظم له سؤال ۱۳۷۴)

۱۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۵۰۲۰۰۷۸)

۱۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 9404050366)

آیت الله نوری همدانی: با رعایت شرایط، امر به معروف و نهی از منکر اشکال ندارد. ^۱همجنس بودن و محرم بودن، شرط نیست و امر به معروف و نهی از منکر، وظیفه عمومی نسبت به همگان است!
آیت الله بهجت: برای ردع^۲ از منکرات، با وجود شرایط، مانعی ندارد. ^۳مرد میتواند با رعایت مسائل شرعی، به افراد نامحرم، امر به معروف و نهی از منکر کند.^۴

آیت الله علوی گرگانی: نگاه اول که بدون استمرار باشد و به قصد امر به معروف و نهی از منکر باشد، گناه ندارد، اما نباید مستمر باشد و نمیتوان به این دلیل، امر به معروف و نهی از منکر را با وجود شرایط دیگر، ترک کرد. انجام اینگونه کارها به صورت منظم و به دور از ایجاد هرج و مرج و با در نظر گرفتن تبعات مثبتشان، مانعی ندارد. اگر با شرایط امر به معروف و نهی از منکر انجام گیرد و مفسده اهم بر آن مترتب نباشد، اشکال ندارد. بلکه لازم است. ^۵همجنس بودن لازم نیست و محرم بودن شرط در امر به معروف نیست.^۶

آیت الله صافی گلپایگانی: رفتن به آن محلها جهت نهی از منکر، اشکال ندارد، بلکه لازم است. ^۷باید ضوابط امر به معروف و نهی از منکر رعایت شود. ^۸رفتن به مراکز و اماکن عمومی، مثل بازار و خیابان که معرض وقوع بعضی منکرات باشد، برای انجام این وظیفه، جایز است و با علم به آن لازم است و حکومت اسلامی برای صیانت از اخلاق جامعه و جلوگیری از مفسد، میتواند، بلکه وظیفه دارد که افرادی را برای منع از منکرات، به گشت و گذار در این اماکن معین نماید. و الله العالم.^۹

آیت الله فاضل لنکرانی: اگر طبق قانون، وظیفه‌ی رفتن به جای دیگری که گناهایی مانند بی حجابی و امثال آن زیاد است، داشته باشد؛ باید بروند و با رعایت شرایط و مراتب، باید امر به معروف کنند و از برخورد خشن و تند در ابتداء با هر فرد خودداری کنند. ^{۱۰}هم جنس بودن از شرایط امر به معروف و نهی از منکر نیست.^{۱۱}
آیت الله شبیری زنجانی: مانند بقیه موارد است، در صورت وجود شرایط این فریضه و عدم مفسده، لازم است. ^{۱۲}نظر حرام، یا خوف گناه، یا محرک بودن گفتگو و ارتباط، خود از مصادیق منکر است و انجام این فریضه، مجوز ارتکاب معصیت نیست، بلکه اگر مفسده‌ی منکر دیگر، از مفسده‌ی این گناه ارتباط، بیشتر یا مساوی باشد، انجام این فریضه، واجب یا جایز خواهد بود. ^{۱۳}در فرض سؤال، اگر مفسده‌ی دیگری هم نداشته باشد، در فرض وجود شرایط، نهی از منکر واجب است. ^{۱۴}اختصاصی به محارم و بستگان هم ندارد. ممکن است بعضی موارد نهی از منکر، به جهت مفسده، نسبت به نامحرم، جایز نباشد.^{۱۵}

آیت الله محقق کابلی: نسبت به همه، امر به معروف و نهی از منکر واجب است. اگر عمداً و از روی شهوت نگاه نکنند، اشکال ندارد؛ ولی نگاه عمدی بخاطر نهی از منکر و غیر آن، جواز ندارد.^{۱۶}

آیت الله موحدی نجفی: اگر موجب مفسده اهم نباشد، امر به معروف و نهی از منکر واجب است. هم جنس بودن آمر و ناهی با فاعل منکر، از شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر نمیباشد.^{۱۷}

۱. (کتاب هزار و یک مساله فقهی معظم له سؤال ۷۹۴)
۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۵۶۷)
۳. ردع : منع و بازداشتن
۴. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۳۸۵۵)
۵. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۳۸۵۰)
۶. (استفتائات پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)
۷. دفتر معظم له
۸. (کتاب جامع الاحکام معظم له جلد ۲ صفحه ۸۲ سؤال ۱۴۶۶)
۹. (کتاب جامع الاحکام معظم له جلد ۲ صفحه ۸۱ سؤال ۱۴۶۴)
۱۰. (کتاب جامع الاحکام معظم له جلد ۲ صفحه ۸۱ سؤال ۱۴۶۵)
۱۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۲۴۴۰)
۱۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۴۷۳)
۱۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۴۷۸)
۱۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۴۷۷)
۱۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۷۲۹)
۱۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۰۸۰)
۱۷. (کتاب استفتائات معظم له)
۱۸. دفتر معظم له

لازمه که حجاب بانوان اجباری باشه حتی توریست ها

۳۲. مردم خصوصاً طلاب نسبت به بدحجابی چه وظیفه ای دارند؟ دانشجویان با استاد بدحجاب چه کنند؟ آیا لازم است حکومت اسلامی حجاب را برای زنان الزامی کند؟ آیا این درست است که حجاب در جامعه اجباری باشد؟ آیا حجاب اسلامی را زنان خارجی که به ایران می آیند یا پیروان ادیان دیگر باید رعایت کنند؟

آیت الله خامنه ای: وظیفه همگان، نهی از منکر، با مراعات شروط شرعی آن است.^۱

آیت الله مکارم شیرازی: حکومت اسلامی و مسلمانان، نسبت به گناهان پنهانی که از آن آگاه نمی شوند، وظیفه ای ندارند، ولی بدون شک، نسبت به گناهانی که به طور علنی و آشکار، جلوی چشم دیگران انجام میشود، وظیفه نهی از منکر دارند. امر به معروف و نهی از منکر، وظیفه همه است. و باید به شرایط آن توجه داشته باشید. در این گونه موارد، باید با هماهنگی مسئولین دانشگاه، جلوی اینگونه مسائل را گرفت تا دانشجویان به مشکل برنخورند و اساتید به وظیفه شرعی خودشان عمل نمایند.^۲

آیت الله جوادی آملی: حکومت اسلامی برای افرادی که عمداً احکام شرعی را ترک میکنند، حد یا تعزیر قرار داده است. تعلیم احکام، تنبّه دادن غافل، موعظت و ارشاد، سپس امر به معروف و نهی از منکر، باید رعایت شود. اجرای حد یا تعزیر، نباید مزاحم با حکم شرعی مهم یا اهم باشد.^۳ بی حجابی عمدی، به طوری که علناً در معرض نامحرمان قرار گیرد، گناه کبیره است. اگر با نهی از منکر، بی اعتنائی به حکم شرعی حجاب ادامه یافت، حکومت اسلامی میتواند تعزیر نماید.^۴

آیت الله نوری همدانی: نهی از منکر مراتب دارد و اگر حاکم شرع در مواردی آن را لازم بداند، میتواند اجرا کند.^۵

آیت الله صافی گلپایگانی: افراد توریست و ... همان گونه که ملزم به رعایت دیگر قوانین کشور هستند، نباید اجازه داده شود بر خلاف ارزشهای دینی و فرهنگی کشور اقدام کنند، و موجب اشاعه فساد و ابتذال اخلاقی شوند.^۶ شرکت در کلاسهای مختلط، اگر مستلزم حرام باشد (از قبیل نظر به نامحرم و غیره)، جائز نیست. دانشجویان مسلمان متعهد، باید مؤکداً از اولیاء دانشگاه، مراعات تعالیم و ظواهر اسلامی را بخواهند، که هم دانشجویان در معرض محرمات قرار نگیرند و هم دانشگاه از مفاسد مصون بماند.^۷

۱. (دفتر معظم له)

۲. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۱۵۴)

۳. کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۱۵۱

۴. (کتاب استفتائات معظم له)

۵. (کتاب استفتائات معظم له)

۶. (کتاب استفتائات معظم له مسأله ۸۹۲)

۷. (کتاب استفتائات معظم له)

۸. (کتاب استفتائات معظم له)

آیت الله موسوی اردبیلی: مسلمانان در هر جا که باشند، ملزم به رعایت احکام اسلامی میباشند. کفار، هنگام ورود به جامعه اسلامی، میتوان آنها را ملزم به رعایت شئونات جامعه اسلامی، مثل حفظ حجاب و جلوگیری از شرب خمر علنی نمود.^۱

آیت الله محمدصادق روحانی: بسمه جلت اسمائه؛ حجاب برای زنان مسلمان، از واجبات است و حکومت اسلامی و افراد، مکلف اند به امر به معروف. و امر به معروف در هر جایی که ممکن باشد، واجب است و اجبار بر حکومت، قهرا لازم است و همچنین زنان کفار که اجبار میشوند به حجاب، برای حفظ اجتماع است از هر چیزی که خلاف خواسته اسلام میباشد.^۲ کشف حجاب، یکی از محرمات اجتماعی است و جلوگیری از آن یکی از مصادیق نهی از منکر است. در زمان پیغمبر اسلام (ص)، این وظیفه، یکی از وظایف اجتماعی بوده است و دقت شود نهی از منکر، یکی از احکام مسلمه بوده و هست، و در زمان ائمه اطهار (ع) و بعد نواب امام عصر (عج) نیز، ایشان مقید به انجام این وظیفه بوده و هستند و بدانید که این وظیفه، مختص به علما و حکام نیست. بلکه بر حسب مقدار تمکن، همه مکلف به آنند.^۳ نهی از منکر یکی از واجبات قطعیه اسلام است و مصادیق آن نسبت به افراد، مختلف است. نسبت به استادان اول با خود آن خانم صحبت مؤدبانه کنید که نسبت به رعایت حجاب شرعی اقدام کنند. اگر کافی نبود، از رییس دانشگاه بخواهید که به ایشان درباره حجابش تذکر دهد.^۴

آیت الله فیاض: مورد سؤال از مصادیق امر به معروف و نهی از منکر است.^۵

آیت الله گرامی: بسمه تعالی. هر کار خلاف شرع، باید از طریق امر به معروف و نهی از منکر، جلوگیری شود. منکر هر قدر مهمتر؛ جلوگیری از آن هم لازمتر. جدای از امر به معروف که وظیفه هر کسی است، حاکم شرع هم موظف است جلوگیری کند. لیکن اگر مصلحت اقتضا کند که اجبار نشود، اجبار نمیکند. این مطلب به این صورت، از مسلمات فقه اسلامی است. تاریخ، چه گذشته و چه بوده، مربوط به مصلحت در هر زمانی است و دخالتی در حکم شرع کلی ندارد. والسلام. اگر بدحجاب، نهی از منکر شده و لجبازی میکند، با اجازه حاکم شرع، حق تعزیر هست.^۶

۱. (دفتر معظم له و مساله ۱)

۲. (پایگاه اینترنتی دفتر معظم له استفتاء شماره ۱۰۱۶)

۳. (پایگاه اینترنتی دفتر معظم له استفتاء شماره ۱۴۵۸)

۴. امام خمینی، آیت الله فاضل و آیت الله نوری همدانی تعلیقات علی العروه الوثقی، النکاح، م ۲۷ - آیت الله صافی گلپایگانی هدایت العباد ج ۲ النکاح م ۲۷ و آیت الله خامنه ای استفتا س ۵۰۹ و ۵۲۸ و ۱۳۹۹ - دفتر آیت الله بهجت - آیت الله سیستانی توضیح المسائل مراجع مساله ۲۴۲۴ - آیت الله ملکی تبریزی التعلیقه علی منهاج الصالحین، النکاح م ۱۲۳۲ آیت الله مکارم شیرازی استفتائات ج ۲ س ۱۰۲۹ و ۱۰۳۹ و تعلیقات علی العروه الوثقی، النکاح م ۲۷ - آیت الله وحید خراسانی توضیح المسائل م ۲۴۴۳

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۱/۱/۹۲)

۶. (دفتر معظم له و مساله ۸۶)

۷. (دفتر معظم له)

به فاسق و بدحجاب علنی، هدیه بدیم؟! یا تذکر؟! پنهانی یا علنی؟

۳۳. درباره گناهان علنی، تذکر باید خصوصی باشد یا نزد سایرین هم جایز است؟ احترام کردن، یا سبقت در سلام، یا گفتن و خندیدن با اهل فسق، مثلاً خانم‌های بدحجاب، چه حکمی دارد؟ آیا متجاهر به فسق، احترام دارد؟ برخی به خیال امر به معروف، به خانم‌های بدحجاب، گل هدیه می‌دهند! در حالی که در مضامین اسلامی تاکید شده است که نیکوکاران را تشویق کنید بلکه گناهکاران ببینند و اصلاح شوند؛ آیا هدیه دادن به بدحجابها کار درستی است؟! غیبت متجاهر به فسق چه حکمی دارد؟

آیت الله خامنه‌ای: در حضور دیگران، تذکر زبانی به گناه علنی، اشکال ندارد!

امام خمینی و آیت الله بهجت: او را در خلوت تهدید کند که اگر خود را اصلاح نکند، در جلوت (در میان جمع) خواهد گفت.^۲

آیت الله علوی گرگانی: اگر هدیه دادن در محجبه شدن آنها مؤثر نباشد، ارزشی هم ندارد. در صورت فراهم بودن سایر شرایط امر و نهی، باید امر به معروف و نهی از منکر زبانی انجام شود.^۳

آیت الله محقق کابلی: جایز نیست که گناهکاران را در گناهشان تشویق کند.^۴

آیت الله شبیری زنجانی: چنانچه واقعا عمل مذکور، زمینه سازی و مقدمه چینی برای نهی از منکر باشد و مفسده ای هم بر آن مترتب نباشد، انجام آن توسط بانوان ایرادی ندارد.^۵ تذکر زبانی به گناهان علنی، به صورت علنی، جائز بلکه واجب است.^۶

آیت الله فاضل لنکرانی: دادن گل به خانم‌های بدحجاب یا بی حجاب، به شرط آنکه از پول بیت المال نباشد، اشکال ندارد، ولی به این کار، عنوان امر به معروف و نهی از منکر صدق نمی‌کند. و وظیفه امر به معروف و نهی از منکر، آن است که با روش خوب، آنها را از بی حجابی منع کنند. و اگر دادن گل ایجاد مفسده کند، مثل آنکه سبب تشویق آنها به بدحجابی و بی توجهی به حجاب داران حساب شود، جایز نیست.^۷ اگر کسی آشکارا علناً گناه میکند و احتمال برود که امر به معروف کردن در حضور جمع اثر گذار است، باید در حضور جمع، وظیفه امر به معروف زبانی را، با روش مناسب و رعایت مراتب آن، انجام بدهید.^۸

آیت الله موحدی نجفی: تفاوت بین افراد نیکوکار و غیر نیکوکار باید مراعات شود. امر به معروف و نهی از منکر زبانی متجاهر به فسق، در حضور جمع، مانع ندارد.^۹

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) 37ceeca6adabb95f7ebcf51e6da0cc6c

۲. (تحریرالوسیله امام خمینی و کتاب استفتائات آیت الله بهجت سؤال ۳۸۶۱)

۳. دفتر معظم له

۴. دفتر معظم له

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۰۱۸)

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۴۱۴)

۷. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۲۲۲)

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۱۸۱۷)

۹. دفتر معظم له

آیت الله نوری همدانی: اگر این عمل (هدیه یا گل دادن) تشویق بدحجابی باشد، جایز نیست.^۱

آیت الله محمدباقر مجلسی: اگر اعراض کردن از ایشان، باعث ترک نامشروع ایشان شود، باید اعراض کرد، و اگر حُسن معاشرت، باعث هدایت ایشان شود، از شق اول (نوع اول)، بهتر خواهد بود.^۲

آیت الله مظاهری: هدیه و احترام تشویق گونه به گناهکار، حرام است.^۳

آیت الله سید محمد رضا گلپایگانی: در صورتی که انسان احتمال دهد احترام نکردن، موجب ارتداع او از منکر و ترک معصیت میشود، باید او را احترام نکند.^۴

آیت الله هاشمی شاهرودی: اگر رفتار او باعث بدعت یا گمراه کردن دیگران باشد، تذکر زبانی علنی، جایز است.^۵

آیت الله مکارم شیرازی: کسی که علناً گناه میکند، اگر نهی از منکر زبانی به او در حضور جمع، تأثیر گذار باشد، اشکالی ندارد، اما توجه داشته باشد با لحنی آرام و به دور از توهین و تحقیر باشد.^۶

آیت الله محمدصادق روحانی: گناه بدحجابی و بی حجابی، مساوی نیستند، اما هر دو معصیت کبیره هستند.

آیت الله ابوالقاسم گیلانی مشهور به میرزای قمی: معنی جواز غیبت متجاهر به فسق، این است که کسی که مشهور است به فسق، و در ظهور آن میان مردم، مضایقه ندارد، مثل فلان کس سازنده یا خمار، یا فلان کس مطرب یا مغنی یا فلان کس پاکار (فضولی) که مردم را یا میزان درآمد مردم را به اطلاع مأمورین ارباب یا دولت ظالم، لو دهد؛ مزدوری که برای ظالم خیرچینی میکند) یا داروغه و امثال اینها که این عملها، شغل اوست و وصف کردن او به این صفات، مکروه او نیست. در همین معاصی، غیبت او مستثنی است، بلکه حقیقت این را غیبت نمیگویند. و اما کسی که بر او گران است که او را وصف کنند به معصیتی، جایز نیست غیبت آن، مگر در جایی که نهی از منکر موقوف باشد بر آن. و مجرد ترک اخذ مسائل دینی بر وجه صحیح، این را متجاهر به فسق نمیگویند.^۸

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۵۴۷)

۲. (کتاب بیست و پنج رساله فارسی معظم له صفحه ۵۹۳ مساله ۱۴۸)

۳. (کتاب استفتائات معظم له)

۴. (کتاب مجمع المسائل معظم له ص ۵۱۷)

۵. (کتاب الصراط، اجوبه الاستفتائات معظم له ج ۲ سؤال ۸۶۴)

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۲۶۰۰۲۵)

۷. (پایگاه اینترنتی دفتر معظم له استفتاء شماره ۱۴۵۵)

۸. (جامع الشتات معظم له فارسی ج ۱ ص ۱۲۰ و ۱۲۱)

باید به خانمی که محرم و نامحرم را نمیدونه یا مراعات نمیکند، تذکر بدین

۳۴. وظیفه مرد درباره رعایت پوشش و مسائل دینی نسبت به فرزندان و خصوصاً حجاب همسرش چیست؟ می تواند کتک بزند یا زن را از رفتن به منزل بستگانش منع کند؟ نسبت به برادر چطور؟

آیت الله خامنه ای: در رعایت حجاب واجب و انجام سایر تکالیف شرعی، شوهر حق دعوی و درگیری و کتک کاری ندارد و فقط مجاز است با ملایمت، امر به معروف و نهی از منکر زبانی نماید.

آیت الله سیستانی: مرد میتواند همسر خود را از بیرون رفتن منع کند، حتی با حجاب. پس میتواند شرط کند که اگر حجاب کامل پوشید، حق دارد خارج شود. در مورد فرزندان بالغ، از راه تبلیغ صحیح و ارشاد و امر به معروف، باید آنها را وادار نماید. بدون اجازه حاکم شرع بنابر احتیاط واجب، کتک زدن و مانند آن، جایز نیست، ولی میتواند از روشهایی مانند منع محدود بعضی کمکها به فرزند، استفاده نماید.

آیت الله مکارم شیرازی: کتک زدن برای امر به معروف و نهی از منکر، بدون اجازه حاکم شرع، جایز نیست.

آیت الله سید محمدرضا گلپایگانی: لازم است با موعظه و نصیحت یا به هر وسیله دیگری که ممکن است، او را به احکام شرع، ارشاد و از معصیت کردن، جلوگیری نمایند.

آیت الله مجتبی تهرانی: خیر، نمی تواند همسر را از صله رحم، منع کند؛ فقط آن زن مکلف است که احکام الهی را رعایت نماید. البته بدون اذن شوهر، خارج شدن از منزل، جایز نیست.

آیت الله فیاض: ارشاد آنها برایش واجب است از باب امر به معروف و نهی از منکر.

آیت الله سید کاظم حسینی حائری: اگر منظورتان، منع او با ضرب و جرح است، این کار خلاف احتیاط است؛ مگر به اذن حاکم شرع.

۱. (دفتر معظم له)

۲. (کتاب استفتانات معظم له باب امر به معروف و نهی از منکر)

۳. (کتاب استفتانات معظم له باب تربیت فرزندان)

۴. (استفتانات پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)

۵. (کتاب مجمع المسائل معظم له ص ۵۱۷)

۶. (کتاب استفتانات معظم له)

۷. (کتاب استفتانات معظم له)

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۰/۱/۹۴)

۹. (پایگاه اینترنتی دفتر معظم له استفتانات امر به معروف و نهی از منکر سؤال ۶)

نشر عکس بی حجاب در فضای مجازی

۳۵. انتشار عکسهای خصوصی خود شخص یا دیگران که با حجاب کامل نیست، در فضای مجازی چه حکمی دارد؟ خانم آرایشگر، میتواند خانمهایی را آرایش کند که میدانند عکسشان را به نامحرم نشان میدهند؟

آیت الله خامنه ای: اگر آرایشگر میداند که کار او در جهت حرام بهره برداری میشود، جایز نیست.^۱
آیت الله شبیری زنجانی: انتشار چنین عکسهایی اگر نوعاً محرک شهوانی باشد، یا موجب تضعیف روحیه دین داری شود، یا دیگری صاحب عکس را بشناسد، یا مفسده دیگر اجتماعی داشته باشد، حرام است. وظیفه همگان، انجام فریضه امر به معروف و نهی از منکر، با لحاظ همه شرایط و جوانب است.^۲
آیت الله محمدصادق روحانی: عمل حرامی مرتکب شده و کار وی زشت است. امکان دارد خانمهای جوان، متوجه قبح کارشان نباشند. لازم است ضمن آگاه کردنشان به عواقب تلخ آن برای زندگیشان، از ایشان بخواهید که عکسها را حذف کنند.^۳ حجاب از ضروریات دین است و حجاب شرعی را رعایت نمودن، موجب فسق است.^۴

عبور از کنار خانم بد حجاب

۳۶. اگر خانم بدحجابی را از فاصله ی دوری ببینیم که به سمتمان میآید، و دیگر نگاهش نکنیم تا به هم برسیم، میتوانیم هنگام گذشتن از کنار او، تذکر بدهیم؟ احتمال اینکه شاید در این فاصله حجابش را درست کرده، رافع تکلیف است؟ در صورت مشاهده خانم بدحجاب و همسرش، جایز است به شوهرش بگوییم که به خانم تذکر دهد؟

آیت الله علوی گرگانی: در فرض گفته شده، تذکر لسانی جایز، و در صورت فراهم بودن شرایط امر به معروف و نهی از منکر واجب است، مگر احتمال قوی بدهید که او حجاب خود را در این زمان کم، اصلاح کرده است.^۵
آیت الله شبیری زنجانی: احتمال رعایت حجاب، رافع تکلیف نیست.^۶ نهی از منکر به هر نحوی که تأثیر بیشتری داشته باشد، واجب است؛ البته در فرض سؤال، در صورتی که شوهرش میتواند وی را نهی از منکر کند و امتناع میکند، باید شوهرش هم به خاطر ترک این فریضه، نهی از منکر شود.^۷

آیت الله فاضل لنکرانی: اگر نهی از منکر بی حجابی که در کنار شوهرش است، ایجاد مفسده میکند، جایز نیست، لیکن اگر احتمال تأثیر داده شود، باید به شوهرش با روش خوب تذکر داده شود که نسبت به حجاب همسرش مراقبت کند و همسرش را از بی حجابی یا بد حجابی منع کند.^۸

۱. دفتر معظم له

۲. دفتر معظم له استفتاء شماره ۶۱۶

۳. پایگاه اینترنتی دفتر معظم له استفتاء شماره ۱۳۷۲

۴. پایگاه اینترنتی دفتر معظم له استفتاء شماره ۱۰۰۱

۵. دفتر معظم له

۶. استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۵۴۱

۷. استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۳۸۷

۸. استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۲۳۹۴

نهی پوشیدن جوراب نازک در مقابل نامحرم

۳۷. در مورد افرادی که به حجاب بی‌اعتنایی میکنند چه وظیفه ای داریم؟ آیا زنان پیر، باید رعایت حجاب کنند؟ اگر زنی در مقابل نامحرم، جوراب نازک بپوشد، چه حکمی دارد؟ برای جلوگیری از انحراف جوانان در برابر بی‌حجابی، چه باید کرد؟

آیت الله خامنه‌ای: با وجود شرایط، نهی از منکر زبانی واجب است.^۱ بلی، رعایت حجاب بر زنان پیر هم واجب است.^۲

آیت الله حسینی شاهرودی: در صورتی که پای او را نامحرم ببیند، حرام است و لازم است به او تذکر دهد و از این عمل، نهی کند.^۳

آیت الله صافی گلپایگانی: در هر موردی که احتمال تأثیر بدهید، امر به معروف و نهی از منکر را ترک نکنید و از ملامت ملامت کنندگان در راه خدا نترسید و پیشنهاد ما همان دستورات ائمه هدی علیهم السلام است که تأمل در عظمت معصیت خدای حاضر و ناظر و عظمت و عزت طاعت خدا و بهره های عظیم آن بنمائید و تا میتوانید خود را در مظان برخورد با این صحنه ها قرار ندهید و تکیه گاه معنوی خود را با عمل به واجبات و ترک محرمات قوی کنید و تا میتوانید از تشریفات متداوله عصر حاضر در امر ازدواج بکاهید، در اولین ازمنه ی امکان ازدواج نمائید انشاء الله موفق باشید. و الله العالم.^۴ وظیفه مردم نهی از منکر است، بارعایت آداب و شرایط و مراتب آن، و تفصیل را در توضیح المسائل ملاحظه نمائید.^۵

۱. (دفتر معظم له)

۲. (دفتر معظم له)

۳. (دفتر معظم له و مساله ۱۷۲۴)

۴. (کتاب جامع الاحکام معظم له جلد ۲ صفحه ۸۴ سؤال ۱۴۷۰)

۵. (کتاب جامع الاحکام معظم له جلد ۲ صفحه ۸۱ سؤال ۱۴۶۲)

خیابون و پشت بام و خودرو و راه پله و ... حریم خصوصی هیچکس نیست.

۳۸. مکانهایی که در انظار عموم است و معرض دید همگان است؛ مثل درون خودروها و بالکن منازل و پشت بام ساختمانها، (اگرچه برای ورود سایر مردم، حریم خصوصی مالک است)؛ اما آیا از نظر شرع اسلام، برای نگاه سایر مردم نیز حریم خصوصی مالک است؟ یعنی میتوانند به این بهانه، حجاب و سایر حدود شرعی را در خودرو و بالکن و امثال آن، رعایت نکنند؟ اگر از گناه در خلوت شخصی با خبر شدیم، وظیفه تذکر داریم؟

آیت الله خامنه ای: در فرض سؤال، رعایت حجاب واجب است.^۱

آیت الله علوی گرگانی: این مکانها که مورد نظر عموم مردم است، صدق مکان خصوصی نمیکند و لذا زنان و مردان باید تمام شئون دینی را که در اجتماع موظف به رعایت آن هستند، در این مکانها هم رعایت کنند. رعایت حجاب، در هر مکانی که نامحرم حضور دارد، واجب است و ماشین و مکانهایی که اشراف به بیرون دارد و مورد نظر عموم مردم است، از لحاظ حفظ حجاب، صدق حریم خصوصی نمیکند.^۲

آیت الله مکارم شیرازی: سرنشینان خودرو باید جهات شرعی، مانند حجاب و امثال آن را، در داخل خودرو رعایت کنند. در بالکن و... که در معرض دید نامحرم است، باید حجاب را به صورت کامل رعایت نمایند.^۳ اگر پشت بام و بالکن منازل، در انظار عموم باشد، باید آنجا بطور کامل حجاب را رعایت نموده و در هر حال از ارتکاب اعمالی که منافی با عفت میباشد به صورت جدی اجتناب نمود.^۴ اگر بدون تجسس، به گناه یک نفر در خلوت خود آگاهی پیدا کنید، نهی از منکر واجب است و در غیر اینصورت، اصل تجسس حرام بوده ولی امر به معروف در جای خود لازم است.^۵

آیت الله فاضل لنکرانی: رعایت نکردن حجاب و رفتار و اعمال منافی با عفت، در جایی که در معرض دید دیگران باشد، هرچند در ملک شخصی اش مانند پشت بام و بالکن باشد، حرام و گناه است و واجب است حجاب را رعایت کند و از هر کاری که موجب تحریک نامحرم و ایجاد مفسده و گناه میشود، در معرض دید مردم، خودداری کند و صرف اینکه حریم خصوصی خودش است، عذر شرعی برای انجام گناه و رعایت نکردن حجاب حساب نمیشود. اگر کسی در خلوت خودش گناه کرده باشد و نمیخواهد کسی بفهمد، امر به معروف واجب نیست، بلکه اگر نمیداند که گناه را تکرار میکند یا نه، جایز نیست و تجسس در کار دیگران حرام و گناه است. بلی، در صورتی که شما یقین کنید که او مرتکب گناه شده و آن را تکرار میکند، یعنی یقین کنید که به گناه کردن ادامه میدهد و شرایط امر به معروف هم موجود باشد، لازم است با روش خوب و حفظ آبروی آن شخص، تذکر داده شود.^۶

آیت الله شبیری زنجانی: اگر در معرض نگاه نامحرم باشد، رعایت حجاب واجب است.^۷

آیت الله موحدی نجفی: اگر این تظاهر، از موارد اشاعه فحشاء و منکر باشد، جایز نیست.^۸

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) fc9738de5d35d30e67a1d5aa9d3f658b

۲. دفتر معظم له

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 9404080015)

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 9404170040)

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۵۲۱۰۲۰۳)

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۲۲۸۹)

۷. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۸۰۷)

۸. دفتر معظم له

کودکان نیمه برهنه در انظار عموم؛ علنی شدن گناه، گناهی بزرگتر!

۳۹. برخی، فرزندان بالغ یا نابالغ خود را نیمه برهنه به خیابان می آورند. آیا اینگونه علنی کردن گناه، مثل اینکه دختر بدحجابی را به پارک ببریم، گناهِش بزرگتر و مضاعف نیست؟ فعل حرام در خفا با علنی، از نظر حرمت فرق دارد؟ برخی معتقدند گناهانی مانند بدحجابی در انظار مردم، علاوه بر حرمت این اعمال، از باب اشاعه فساد یا اعانت بر اثم نیز گناه محسوب شده و در حقیقت با یک عمل، چندگناه انجام داده میشود، که چه بسا گناه اشاعه فساد، بزرگتر باشد. خواهشمند است ارائه طریق فرمایید.^۲

آیت الله خامنه ای: با علم به اینکه در معرض دید نامحرم قرار میگیرد، اگر چنین کاری انجام دهید، گناهکار محسوب میشوید.^۳

آیت الله فاضل لنکرانی: بلی، گناه (علنی) شدیدتر است. بر پدر و مادر است که فرزندان خود را با آداب و رسوم اسلامی و وظایف شرعی، آشنا کنند و چنانچه موارد مذکور، موجب تهییج شهوت و مفسده شود، اگرچه بچه ممیز نباشد، باید آنان را بیوشانند و حفظ کنند، تا جامعه آلوده و بی بندوبار نشود.^۴

آیت الله سیستانی: بر پدر و مادر لازم است که فرزند خود را به رعایت آداب و شئون اسلامی وادار نمایند و در تربیت صحیح شرعی آنان بکوشند. این اعتقاد، صحیح است (که علنی کردن گناه، گناهی بزرگتر است).^۵
آیت الله بهجت: انجام علنی گناه، خود، گناهی دیگر است. تمرین اطفال بر وظایف شرعی، به عهده والدین است.^۶

آیت الله صافی گلپایگانی: تظاهر به گناه که شکستن حریم شرع مقدس و عادی نمودن گناه است و جنبه بدآموزی نیز دارد و اشاعه فساد هم محسوب میشود؛ ممکن است از دو جهت گناه باشد. بلکه گاهی از جهات متعدده و بالتیجه حرمت آن شدیدتر است. کار صحیحی نیست و والدین موظفند دختر را از کودکی به رعایت حجاب و گریز از نامحرم عادت دهند و اگر در این امر مسامحه کنند و دختر را نسبت به نامحرم، بی تفاوت نمایند، شریک در معاصی دختر هستند. در حدیث وارد شده، که در مجلسی که حضرت رضا (ع) تشریف داشتند و عده ای نیز حضور داشتند، دختر بچه ای وارد شد؛ حضار در مجلس یکی یکی دختر را مورد نوازش قرار دادند تا رسید به امام رضا (ع)؛ آن حضرت از سن دختر سؤال کردند؛ گفته شد پنج سال. حضرت دختر را از خود دور کرد و رفتاری که دیگران کرده بودند، ننمودند و عمل آن بزرگوار باید برای زن مسلمان سرمشق باشد.^۷

۱. (کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۱ صفحه ۱۷۹)

۲. (کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۱ صفحه ۱۷۷)

۳. (دفتر معظم له)

۴. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۱ صفحه ۱۷۷ الی ۱۷۹

۵. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۱ صفحه ۱۷۷ الی ۱۷۹

۶. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۱ صفحه ۱۷۷ الی ۱۷۹

۷. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۱ صفحه ۱۷۷ الی ۱۷۹

آیت الله مکارم شیرازی: بر پدر و مادر لازم است فرزندان خود را به مسائل اسلامی از زمان طفولیت آشنا کنند. انجام اعمال محرمه، گناه است و تظاهر به آن، که موجب اشاعه فساد و فحشا میگردد، گناه دیگری است و مجازات مضاعف دارد. نهی از منکر بر همه واجب است!

آیت الله محقق کابلی: انجام دادن حرام در محضر مردم، عتابش، از جهت اشاعه فاحشه، شدیدتر است.
آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی: پوشش بر دختران نابالغ واجب نیست، لکن وظیفه والدین است که دخترانشان را به پوشش اسلامی عادت دهند و فرزندان را با احکام اسلامی تربیت نمایند.^۱

آیت الله محمدصادق روحانی: اگر موجب تحریک جوانان و یا ترویج بی بندوباری و فساد شود، حرام است.^۲ در فرض سؤال، گناهان مذکور، دو معصیت محسوب میشود. گناه خود عمل و گناه اشاعه فساد و فحشا.^۳

اینهم عملی گناه خود من هر چه است آنوقت با هر چه است این گناه شد برتر خواهد بود

و تمام اعمال محرمه گناه است و تمام مسهمه بر آن که بر حسب اشاعه فساد و تحریک گردد گناه دیگری است و مجازات مضاعف دارد =

- تظاهر بگناه که شکستن حرم شرع مقدس و عامی بگردد گناه است و جنبه یاد آموزی نیز دارد و اشاعه فساد محسوب میشود ممکن است از جهت گناه باشد بکنگاری از جهات متعدده و بالنتیجه حرمت آن بشدت بیشتر است. و اولیام

مسئله سگی این افتراء صمیم است در فرض سؤال گناهان مذکور دو معصیت محسوب میشود سینه ر گناه خود عمل و گناه اشاعه فساد و تحریک

بر پدر و مادر است که فرزندان خود را با کتاب و قرآن اسلامی و اخلاق شیعیان تربیت کنند و نهی از منکر را در میان خود و فرزندان خود واجب ترویج کنند و اگر چه پدر و مادر نیستند و بر آنها نیستند و در خطی که گناه آمده و نهی از منکر را در میان خود و فرزندان خود واجب ترویج کنند و اگر چه پدر و مادر نیستند و بر آنها نیستند و در خطی که گناه آمده و نهی از منکر را در میان خود و فرزندان خود واجب ترویج کنند

تربیت اطفال بر نظام شیعیان

- تا از صمیمیت و والدین موظفند دختر را از کدی که به عیلت حجاب و کبر و ازنا محرم عیلت دهند و اگر در میان امر صاحب کند و دختر را نسبت برنا محرم بی تفاوت نمایند شرک در معاشرت دختر هستند و حدیث وارد شده که در مجلسی حضرت رضا علیه السلام فرمودند: ای یزید من و این دختر یکدیگر را شمس و ماه را مجلس یکی یکی دختر را مریه فرزند

حضرت رضا سلام گفتند: شما که دختران را با این روش تربیت میکنید و اینها را با این روش تربیت میکنید و اینها را با این روش تربیت میکنید

بر پدر و مادر است که فرزندان خود را با کتاب و قرآن اسلامی و اخلاق شیعیان تربیت کنند و نهی از منکر را در میان خود و فرزندان خود واجب ترویج کنند و اگر چه پدر و مادر نیستند و بر آنها نیستند و در خطی که گناه آمده و نهی از منکر را در میان خود و فرزندان خود واجب ترویج کنند

۱. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۳۷۳)
 ۲. (کتاب استفتائات معظم له)
 ۳. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۱ صفحه ۱۷۷ الی ۱۷۹
 ۴. (پایگاه اینترنتی دفتر معظم له استفتاء شماره ۱۸۴۵)
 ۵. دفتر معظم له

مراحل سه گانه امر به معروف و نهی از منکر

مرحله اول (ابراز تنفر در چهره و اظهار ناراحتی با رفتار)

عبارت «مرحله قلبی» غلطه. باید بگیم «ابراز انزجار قلبی در چهره و رفتار»

۴۰. امر به معروف و نهی از منکر، دارای مراتب و مراحل است، از جمله «ابراز انزجار قلبی، تذکر لسانی، استفاده از زور و جبر». آیا منظور از مرحله قلبی، فقط ناراحت شدن از وقوع منکر است؟! یا اخم و اشاره و لب گزیدن و ترک مجلس گناه و آبرو بالا انداختن و امثال آن؟ به عبارت دیگر، آیا انزجار قلبی داشتن از گناه و عدم ابراز آن، برای نهی از منکر کافی است؟! یا باید با گناهکار طوری رفتار شود که ناراحتی ما از عملش را متوجه شود؟

امام خمینی (ره): مرتبه اول این است که کاری انجام بدهد که از آن، ناراحتی قلبی او از منکر آشکار گردد و اینکه از او میخواهد که معروف را انجام داده و منکر را ترک نماید، و برای آن درجاتی است، مانند بر هم نهادن چشم و عبوسی و گرفتن صورت، و مانند روگرداندن یا پشت کردن به او و از او کنار کشیدن و ترک رابطه با او و مانند آن. رضایت به فعل منکر و ترک معروف، حرام است. بلکه بعید نیست که تنفر نسبت به آنها واجب باشد، و این کراهت، غیر از امر به معروف و نهی از منکر است.^۱

آیت الله خامنه ای: مرحله اول امر به معروف و نهی از منکر، ابراز انزجار قلبی است، ولی در صورتی که شرایط برای مراحل بعدی آن فراهم باشد، اکتفا کردن به این مرحله کافی نیست.^۲ مقصود از امر و نهی قلبی، اظهار کراهت قلبی است، یعنی مکلف باید رضایت قلبی خود را نسبت به معروف، و تنفر و انزجار درونی خود را نسبت به منکر، آشکار سازد و از این راه، فردی که معرفی را ترک میکند و یا منکری را به جا میآورد را، به انجام معروف و ترک منکر وادار سازد.^۳

آیت الله سیستانی: حتی در مواردی که احتمال تاثیر هم ندهید، از باب احتیاط، واجب است که ناراحتی اظهار شود و انزجار قلبی را ابراز کنید.^۴

آیت الله هاشمی شاهرودی: صرف ناراحت شدن، کافی نیست. لازم است انزجار خود را به فاعل منکر نشان دهد.^۵

آیت الله علوی گرگانی: مرتبه اول آن است به گونه ای با گنه کار برخورد شود که احساس کند ارتکاب گناه، سبب شده با وی این گونه برخورد می کنند؛ مثل اینکه از او روی بگردانند یا با چهره خشمگین با وی ملاقات کنند.^۶ یعنی شخص آمر، عملی را انجام دهد که گناهکار بفهمد کار او نزد آمر زشت است.^۷

۱. تحریرالوسیله، باب امر به معروف، گفتار در مراتب، مساله ۱ و ۷

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له a9e9abd806c6862ea77f0e6455af83fb)

۳. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر

۴. رساله دو جلدی معظم له باب امر به معروف مساله ۱۸

۵. (دفتر معظم له)

۶. مساله ۲۸۷۹ رساله معظم له

۷. (استفتائات پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)

آیت الله نوری همدانی: مرحله اول آن است که با گناهکار طوری رفتار شود که بفهمد برای ارتکاب او به این معصیت، با او اینگونه عمل شده، مثل اینکه از او رو برگرداند یا با چهره عبوس با او ملاقات کند. هر عملی که عُرفاً ابراز انزجار محسوب شود، مرحله ای از مراتب امر به معروف است.^۱

آیت الله شبیری زنجانی: انکار قلبی منکر، به اظهار ناخشنودی قلبی - مانند رو برگرداندن یا ترشروی کردن نسبت به انجام دهنده‌ی منکر - است و مجرد انزجار داشتن قلبی، از مراتب امر و نهی به شمار نمی‌رود. مجرد انزجار قلبی، تا مادامی که به رو برگرداندن یا ترشروی کردن و امثال آن، اظهار نشود، از مراتب امر و نهی به شمار نمی‌رود.^۲

آیت الله مجتبی تهرانی: مرتبه اول، آن که با شخص معصیت کار طوری عمل شود که بفهمد برای ارتکاب او به معصیت، این نحو عمل با او شده است، مثل این که از او رو برگرداند، یا با چهره‌ی عبوس با او ملاقات کند، یا ترک مراده با او کند و از او اعراض کند، به نحوی که معلوم شود این امور برای آن است که او معصیت را ترک کند.^۳

آیت الله وحید خراسانی: مرحله اول، اظهار کراهت قلبی است.^۴

آیت الله موحدی نجفی: در فرض سؤال، با گناهکار به گونه ای برخورد شود که احساس کند منکر و گناه وی سبب گردیده که با او بد رفتار شود. مثل اینکه از وی رو میگردانند یا با چهره خشمگین با وی ملاقات میکنند و یا با او رفت و آمد نکنند.^۵

آیت الله فاضل لنکرانی: برای کسی که نمیتواند با زبان امر به معروف کند، در صورتی که ترک مجلس گناه یا اخم و لب گزیدن و امثال اینها احتمال اثر داشته باشد (که اغلب هست)، واجب است اخم کند و نیز ترک مجلس گناه مطلقاً (به هر شکل)، در صورت امکان واجب است، هر چند از باب امر به معروف هم نباشد. مرحله اول امر به معروف و نهی از منکر، اظهار کراهت از این عمل - ولو به اعراض و ترک معاشرت می باشد.^۶

آیت الله مکارم شیرازی: مراتب آن فرق میکند، گاهی با اخم و اشاره است و گاهی با ترک مجلس.^۷

آیت الله صافی گلپایگانی: مقصود، اظهار کراهت است، مانند روی گرداندن و ترک معاشرت.^۸

۱. (مساله ۲۷۹۶ رساله معظم له و استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۴۹۵)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۴۱۵)

۳. مساله ۲۹۱۱ رساله معظم له

۴. مساله ۲۰۷۶ رساله معظم له

۵. (دفتر معظم له)

۶. (جامع المسائل فارسی معظم له جلد ۱ صفحه ۲۳۱ سؤال ۹۳۰)

۷. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 9404020017)

۸. مساله ۲۸۶۴ رساله معظم له

مراحل سه گانه امر به معروف و نهی از منکر

مرحله دوم (تذکر لسانی، وظیفه همگانی)

تذکر زبانی، کارت و مجوز نمیخواد؛ مثل نماز، واجبه

۴۱. امر به معروف و نهی از منکر، دارای مراتب و مراحل است، از جمله اشاره، لسانی، اقدام فیزیکی. آیا در مرحله اشاره و لسانی، باید کارت و مجوز و اذن حکومتی داشته باشیم؟ در مرحله اقدام فیزیکی چطور؟

آیت الله خامنه ای: لازم نیست. کارت و اذن حکومتی لازم نیست و وظیفه شما - با وجود شرایط امر به معروف و نهی از منکر - امر و نهی زبانی است و مراتب بالاتر از آن، موکول است به مسئولین مربوطه که میتوانید به نهادهای ذیربط گزارش دهید.^۱

آیت الله مکارم شیرازی: خیر، شرعاً لازم نیست.^۲

آیت الله هاشمی شاهرودی: امر به معروف و نهی از منکر در مرحله قلبی و لسانی، مشروط به داشتن کارت و مجوز حکومتی نیست. و در مرحله برخورد فیزیکی، باید تابع قانون شرعی بود.^۳

آیت الله علوی گرگانی: امر به معروف قلبی و لسانی، نیاز به کارت و مجوز دیگران ندارد، اما امر به معروف فیزیکی که همراه درگیری است به جز موارد خاص، اگر موجب هرج و مرج شود، جایز نیست.^۴

آیت الله موحدی نجفی: در فرض سؤال، در مرحله قلبی و لسانی نیاز به مجوز نیست، اما در مرحله اقدام فیزیکی، نیاز به مجوز حکومتی است و بهتر است در این صورت، از مجتهد جامع الشرایط هم اجازه گرفته شود.^۵ نیاز به مجوز و کارت مخصوص نمیشود.^۶

آیت الله شبیری زنجانی: خیر. امر به معروف و نهی از منکر وظیفه یکایک افراد جامعه است و منوط به امور مذکور نیست، اما برخی از مراتب آن (توسل به زور) که اگر توسط مردم انجام گیرد موجب برهم خوردن نظم عمومی میشود، باید توسط حکومت اسلامی اجراء گردد.^۷

آیت الله نوری همدانی: مرتبه قلبی (اظهار تنفر) و لسانی، وظیفه همه آحاد مسلمین است، ولی برخورد فیزیکی باید با اذن حاکم شرع باشد.^۸

آیت الله فاضل لنکرانی: برای امر به معروف و نهی از منکر شرعی، داشتن کارت و مجوز لازم نیست.^۹

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 7a95f8a7bb174a7f8b9b4f1dd06464cf)

۲. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له 419a0a0d9659c00508f8edf4bf32de14)

۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۱۸۰۰۱۸)

۴. (دفتر معظم له)

۵. (دفتر معظم له)

۶. (دفتر معظم له)

۷. (دفتر معظم له)

۸. (دفتر معظم له)

۹. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۵۱۰)

۱۰. (دفتر معظم له)

اگه لازم باشه میتونی احم کنی و یا از لحن تند استفاده کنی

۴۲. برای افزایش تأثیر امر به معروف و نهی از منکر در برخی گناهکاران، کمی جدیت، احم و لحن تند (با حفظ ادب) لازم است. آیا در تذکر لسانی، همیشه باید با لبخند و زبان خوش و لحن ملایم و فقط قول لبّین سخن گفت؟ یا میتوان از زبان تهدید و بیان تند استفاده کرد؟

امام خمینی(ره): اگر از بین بردن منکر و برپا داشتن معروف، متوقف بر غلیظ نمودن گفتار و شدت به خرج دادن در امر، و تهدید و ترساندن بر مخالفت آن باشد، جایز است، بلکه با اجتناب از دروغ، واجب میباشد.^۱ آیت الله حسینی زنجانی: بسمه تعالی. در صورتی که مراتب قبل از تهدید را اعمال کرده و نتیجه نگرفته، و یا میداند که نتیجه ندارد، میتواند استفاده کند. والله العالم. محمد عزالدین الحسینی الزنجانی.^۲ آیت الله علوی گرگانی: این امور، بستگی به شرایط خاص و نوع مورد امر و نهی شده دارد، و چنانچه احم کردن و یا جدی بودن، مؤثر واقع شود و موجب اهانت و یا وهن به دین و یا آبرو ریزی و درگیری نشود و ضرورت تشخیص داده شود، مانعی ندارد.^۳

آیت الله موحدی نجفی: تشخیص تناسب مورد، مربوط به شخص آمر و ناهی میباشد.^۴ آیت الله شبیری زنجانی: اگر احتمال تأثیر، متوقف بر این شکل امر و نهی باشد، باید به این شیوه عمل نمود.^۵ آیت الله فاضل لنکرانی: در امر به معروف و نهی از منکر، تذکر لسانی نیز مراتب دارد، در مرحله اول با بیان خوب و لبّین امر به معروف کند، و اگر اثر نکند، در مراتب بعدی با کمی خشونت، و اگر باز اثر نکرد با خشونت بیشتر در بیان، باید امر به معروف کند.^۶

آیت الله مکارم شیرازی: امر به معروف و نهی از منکر مراتبی دارد که بعضی از این مراتب، احتیاج به اجازه حاکم شرع ندارد، و بعضی دارد، آنچه احتیاج به اجازه حاکم شرع ندارد، همان امر به معروف با زبان و اظهار ناراحتی در چهره و نصیحت کردن یا اعراض و بی اعتنایی و ترک مراوده نمودن است، و اگر تأثیر نکرد، جایز است با کلمات تند و خشن، که خالی از گناه باشد، یا با توسّل به زور، به این طریق که جلو فرد گنهگار را بگیرد، یا وسایل گناه را از دسترس او خارج سازد، اقدام نماید.^۷

آیت الله مجتبی تهرانی: جایز نیست برای جلوگیری از معصیت، ارتکاب معصیت، مثل فحش و دروغ و اهانت، مگر آن که معصیت، از چیزهایی باشد که مورد اهتمام شارع مقدس باشد و راضی نباشد به آن، به هیچ وجه،^۸ مثل قتل نفس محترمه، در این صورت باید جلوگیری کند به هر نحو ممکن است. اگر عاصی ترک معصیت نمیکند مگر به جمع ما بین مرتبه اول و دوم از انکار، واجب است جمع به این که هم از

۱. تحریر الوسیله، باب امر به معروف، بعد از گفتار در مراتب، مساله ۴

۲. دفتر معظم له و سؤال شماره ۵۵

۳. دفتر معظم له

۴. دفتر معظم له

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۱۴۲)

۶. دفتر معظم له

۷. دفتر معظم له

۸. ما لا یرضی الشارع بفعله مانند اندراس ضروریات دین مثل هتک ناموس مسلمین و بی حجابی

او اعراض کند و ترک معاشرت نماید و با چهره عبوس با او ملاقات کند و هم او را لفظاً امر به معروف کند و نهی از منکر کند!^۱

توضیح آیات عظام نوری ، مجتبی تهرانی و فاضل: اگر می داند نصیحت، احتمال تأثیرش کم است، واجب است امر و نهی الزامی کند. اگر بدون تشدید گفتار و تهدید، تأثیر نمی کند، لازم است این کار را انجام دهد. لکن از دروغ و معصیت دیگر احتراز شود. همچنین اگر معصیت مورد اهتمام شارع است و به آن راضی نیست به هیچ عنوان، در این صورت باید جلوگیری کنید به هر نحو که ممکن است.^۲

۱. رساله معظم له مساله ۲۹۱۷ و ۲۹۱۸

۲. مساله ۲۸۰۱ تا ۲۸۰۳ رساله آیت الله نوری ، و ۲۹۱۷ تا ۲۹۱۹ آیت الله تهرانی و ۲۱۳۴ تا ۲۱۳۶ آیت الله فاضل

مراحل سه گانه امر به معروف و نهی از منکر

مرحله سوم، کتک زدن، حبس کردن، توسل به زور و جبر هست

۴۳. در مراحل یا مراتب امر به معروف و نهی از منکر، مرحله بالاتر از تذکر لسانی که از آن به «توسل به زور و جبر و عمل» یا «اقدام فیزیکی» یاد شده، دقیقاً چیست؟

امام خمینی (ره): اگر بداند یا مطمئن شود که مطلوب با دو مرتبه سابق حاصل نمیشود، واجب است به مرتبه ی سوم منتقل شود و آن (عبارت از) اعمال قدرت است؛ و البته باید مراعات مختصر آن و سپس بالاتر از آن را بنماید. اگر مطلوب جز با زدن و آسیب رساندن حاصل نشود، ظاهر آن است که با مراعات الایسر فالایسر و الایسر فالایسر، جایز باشند. و سزاوار است که از فقیه جامع الشرایط اذن گرفته شود؛ بلکه این اذن گرفتن، در حبس کردن و ایجاد جرح بر او (هم) سزاوار است.^۱

آیت الله خامنه ای: مرحله سوم امر به معروف و نهی از منکر، امر و نهی با دست (کنایه از اعمال قدرت و به کار بردن جبر و زور) است. مقصود از امر و نهی عملی، این است که مکلف باید با اعمال قدرت و به کار بردن جبر و زور، طرف را از انجام منکر و ترک معروف باز دارد. (در این زمان که حکومت اسلامی، به امر به معروف و نهی از منکر اهتمام دارد، ورود عموم مردم به مرحله سوم، بدون اذن حاکم شرع، جایز نیست)^۲

آیت الله بهجت: متألم کردن (درد آوردن) معصیت کار.^۳

حضرت آیت الله فاضل لنکرانی: درجه ی آخر از امر به معروف و نهی از منکر، در موردی است که معصیت کار، از درجات مذکوره، ترک معصیت نکند و مضر باشد، در این صورت اگر بداند به زدن، ترک میکند و یا احتمالاً احتمال عقلایی باشد که زدن، مؤثر است و از ضرر به جان و مال و عرض خود یا مسلمان دیگری ایمن باشد، واجب است زدن به مقداری که ترک معصیت کند. به شرط آنکه منجر به جرح و قتل یا سرخی و کبودی که دیده دارد، نشود.^۴

آیت الله سیستانی: اقدامات عملی از قبیل کتک زدن، در تنگنا قرار دادن، حبس نمودن و مانند آن، ولی نباید به حدی برسد که سبب شکستن یا نقص عضو یا مجروح شدن بدن و مانند آن شود و به تعبیر دیگر، اقدامات عملی نباید به گونه ای باشد که موجب دیده یا قصاص گردد.^۵

آیت الله علوی گرگانی: انکار با دست. مثلاً بین گناهکار و آلات گناه، فاصله بیاندازد.^۶

آیت الله محمدصادق روحانی: مرحله سوم، انکار به ید و ضرب و مانند آن، و هر مرتبه، مراتبی از حیث شدت و خفت دارد.^۷

۱. (تحریر الوسیله، گفتار در مراتب وجوب امر به معروف و نهی از منکر)

۲. (دفتر معظم له)

۳. (مساله ۱۶۱۰ رساله و کتاب استفتائات معظم له سؤال ۳۸۴۴)

۴. (جامع المسائل فارسی معظم له جلد ۱ صفحه ۲۳۱ سؤال ۹۳۰)

۵. (توضیح المسائل جامع معظم له جلد ۲ مساله ۳۷۹)

۶. (استفتائات پایگاه اینترنتی دفتر معظم له)

۷. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۴۴۶)

وقتی حکومت به فریضتین اهمیت می‌دهد، مردم باید به تذکر لسانی (و مطالبه‌گری) اکتفا کنن

۴۴. بنا بر این که وظیفه مردم در امر به معروف و نهی از منکر در نظام جمهوری اسلامی، اکتفا به امر به معروف و نهی از منکر زبانی است و مراتب دیگر آن بر عهده مسئولین است، آیا این نظریه، حکم از طرف دولت است یا فتوا؟ تذکر لسانی نیاز به مجوز یا کارت دارد؟ میتوان دست گناهکار را گرفت و از صحنه دور کرد؟ اگر مأموران حکومت در انجام این وظیفه کوتاهی کنند، وظیفه چیست؟

آیت الله خامنه‌ای: فتوای فقهی است. مرحله‌ی دوم امر به معروف و نهی از منکر، امر و نهی لسانی یا امر و نهی با زبان، وظیفه همه است. مقصود از امر و نهی زبانی این است که مکلف باید با گفتن، از طرف بخواهد از منکر دست بردارد و معروف را انجام دهد.^۲ با وجود حکومت اسلامی که اهتمام به اجرای فریضه‌ی امر به معروف و نهی از منکر دارد، بر کسی که قادر بر این فریضه نیست، واجب است که نهادهای ذریبط را که از طرف حکومت برای این کار اختصاص یافته‌اند مطلع نماید، و تا کنده شدن ریشه‌های فاسد که فسادآور هم هستند، موضوع را پیگیری کند.^۳ مرحله سوم امر به معروف و نهی از منکر، امر و نهی با دست (کنایه از اعمال قدرت و به کار بردن جبر و زور) است. مقصود از امر و نهی عملی این است که مکلف باید با اعمال قدرت و به کار بردن جبر و زور، طرف را از انجام منکر و ترک معروف باز دارد. (در این زمان که حکومت اسلامی به امر به معروف و نهی از منکر اهتمام دارد، ورود عموم مردم به مرحله سوم، بدون اذن حاکم شرع، جایز نیست) دخالت اشخاص دیگر در اموری که از وظائف نیروهای امنیتی و قضایی محسوب میشود، جایز نیست، ولی مبادرت مردم به امر به معروف و نهی از منکر، با رعایت حدود و شرایط آن، اشکال ندارد.^۴ با توجه به این که در زمان حاکمیت و اقتدار حکومت اسلامی میتوان مراتب دیگر امر به معروف و نهی از منکر را که بعد از مرحله امر و نهی زبانی هستند، به نیروهای امنیتی داخلی (پلیس) و قوه قضائیه واگذار کرد، به خصوص در مواردی که برای جلوگیری از ارتکاب معصیت، چاره‌ای جز اعمال قدرت از طریق تصرف در اموال کسی که فعل حرام انجام میدهد یا تعزیر و حبس او و مانند آن نیست، در چنین زمانی با حاکمیت و اقتدار چنین حکومت اسلامی، واجب است مکلفین در امر به معروف و نهی از منکر به امر و نهی زبانی اکتفا کنند، و در صورت نیاز به توسل به زور، موضوع را به مسئولین ذریبط در نیروی انتظامی و قوه قضائیه ارجاع دهند و این منافاتی با فتاوی‌ای امام راحل (قدس سره) در این رابطه ندارد. ولی در زمان و مکانی که حاکمیت و اقتدار با حکومت اسلامی نیست، بر مکلفین واجب است که در صورت وجود شرایط، جمیع مراتب امر به معروف و نهی از منکر را با رعایت ترتیب آنها تا تحقق غرض انجام دهند.^۵

۱. (اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۰۵۴)

۲. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر

۳. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر

۴. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر

۵. (اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۰۶۳)

۶. (اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۰۶۴)

مراحل سه گانه امر به معروف و نهی از منکر

آیت الله مکارم شیرازی: در آن جایی که جنبه زبانی داشته باشد، احتیاج به اجازه نیست و اگر اقدام عملی در آن باشد، اجازه حاکم شرع یا مسئولان حکومت اسلامی لازم است.^۱ چنانچه گناهکار نامحرم نبوده و به نحوی عمل نکنید که آسیبی به او وارد شود، مانعی ندارد.^۲

آیت الله علوی گرگانی: اگر جلوگیری از گناه، متوقف بر گرفتن دست گناه کار، یا خارج کردن وی از محل، یا گرفتن ابزار گناه، یا تصرف در آن باشد، جایز بلکه واجب است؛ ولی نباید کردن اموال محترم او، جایز نیست و موجب ضمان است؛ مگر آنکه جلوگیری از گناه مهم، به آن وابسته باشد، که ظاهراً در این صورت ضامن نیست.^۳

آیت الله فاضل لنکرانی: در صورتی که نهی از منکر زبانی اثر نکند، و با رعایت مراتب آن، گرفتن دست معصیت کار و دور کردن او از محل گناه، اگر ایجاد مفسده اهم نکند و در ترک گناه احتمال اثر داشته باشد (که اغلب اینطور است)؛ جایز است.^۴ از نظر شرعی وظیفه تمام مؤمنین، امر به معروف و نهی از منکر است، منتها اگر مواردی باشد که قانوناً مردم نباید دخالت کنند، یا دخالت مردم در آن کار موجب هرج و مرج شود، مردم نمیتوانند برخلاف قانون (در جمهوری اسلامی) وارد میدان امر به معروف شوند، لیکن کوتاهی مأمورین را در انجام وظیفه، به مسئولین بالاتر گزارش بدهند، یا از مأمورین بخواهند که در انجام وظیفه کوتاهی نکنند.^۵

آیات عظام مجتبی تهرانی و نوری همدانی: اگر جلوگیری از معصیت، توقف داشته باشد بر این که دست معصیت کار را بگیرد، یا او را بیرون کند، یا در آلتی که به آن معصیت میکند تصرف کند، جایز، بلکه واجب است عمل کند.^۶

آیت الله شبیری زنجانی: در مواردی که نهی از منکر، موجب بر هم خوردن نظم عمومی میگردد، اقدام آن به عهده حکومت جمهوری اسلامی است؛ مگر اینکه منکر، مفسده ای بیشتر از اختلال نظام داشته باشد. موارد مزاحمت نوامیس مختلف است و برخی موارد آن ممکن است چنین باشد.^۷

آیت الله صافی گلپایگانی: امر به معروف و نهی از منکر دو واجب شرعی است و بر همه واجب است، چه نیروی انتظامی برخورد با مفسد به نحو جدی داشته باشند یا نه، البته با رعایت شرایط و ضوابط شرعی.^۸ در هر کجا که موجب ورود جراحتی باشد، باید با اجازه ی مجتهد جامع شرایط باشد. والله العالم.^۹

آیت الله مظاهری: افراد عادی فقط میتوانند با گفتن، امر به معروف و نهی از منکر کنند، ولی سایر مراتب (استفاده از زور و جبر) مربوط به حاکم شرع است، نه افراد عادی.^{۱۰}

۱. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر
 ۲. کتاب استفتائات معظم له سؤال (۱۳۷۷)
 ۳. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۵۱۱۰۲۰۷)
 ۴. مساله ۲۸۸۲ رساله معظم له
 ۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۲۱۷۹)
 ۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۲۱۲۵)
 ۷. مساله ۲۹۲۱ رساله آیت الله مجتبی تهرانی و ۲۸۰۷ رساله آیت الله نوری همدانی
 ۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۴۵۱)
 ۹. (کتاب جامع الاحکام معظم له جلد ۲ صفحه ۸۳ سؤال ۱۴۶۹)
 ۱۰. (کتاب جامع الاحکام معظم له جلد ۲ صفحه ۸۰ سؤال ۱۴۵۵)
 ۱۱. (کتاب استفتائات معظم له)

مهمونی گناه، صلہ رحم و خصومت با فامیل را چی کار کنیم؟

۴۵. حضور در مهمانی همراه گناه، چه حکمی دارد؟ اگر با مشاهده گناه، بدون تذکر، فقط مجلس را ترک کنیم، فضا برای گناهکاران امن تر می شود. اگر بتوانیم در جلسه بمانیم و با شیوه های مختلف تذکر دهیم تا گناه را از بین ببریم یا تضعیف کنیم، آیا باز هم، حق خروج از مکان را داریم؟ قطع صلہ رحم چه زمانی جایز است؟ تعریف ارحام چیست؟ اگر شرکت نکردن در مهمانی، موجب خصومت بین فامیل میشود. وظیفه چیست؟ شتابش برای رقص چه حکمی دارد؟

امام خمینی(ره): باید سعی کند در گناه واقع نشود، بلکه آنان را ارشاد نماید.^۳

آیت الله خامنه ای: اگر از انجام فعل حرام اجتناب نمیکند مگر با دوری جستن از او، قطع رابطه و ترک معاشرت با وی از باب نهی از منکر، واجب میشود.^۴ اگر خروج از مجلس معصیت به عنوان اعتراض، مصداق نهی از منکر باشد، واجب است.^۵ اگر مجلس به گونه ای نباشد که عنوان مجلس لهو و حرام و معصیت بر آن صدق کند و حضور در آن مفسده ای نداشته باشد، حضور و نشستن در آن، در صورتی که عرفاً تأیید عملی که جایز نیست، محسوب نشود، اشکال ندارد.^۶ شرکت کردن در مجالس حرام، در هر صورت جایز نیست و امر به معروف و نهی از منکر بر همه واجب است.^۷ موارد مختلف است، در هر صورت، وظیفه با وجود شرایط امر به معروف و نهی از منکر، امر و نهی زبانی است و اگر حضور در آن مجلس موجب ارتکاب گناه و یا تأیید آن باشد، یا نهی از منکر متوقف بر خروج از آن مجلس یا شرکت نکردن در آن باشد، باید آن مجلس را ترک کرده و یا شرکت ننماید.^۸ اگر احتمال بدهید که ترک معاشرت با او، موقتاً موجب خودداری او از ارتکاب معصیت می شود، قطع رحم به عنوان امر به معروف و نهی از منکر جایز است، و در غیر این صورت، قطع رحم جایز نیست.^۹ واجب است از اعمال خلاف شرع وی، اظهار تنفر کنید و او را به هر روش برادرانه ای که مفید و مؤثر می دانید، موعظه کنید، ولی قطع رحم، جایز نیست.^{۱۰} اگر مجلسی گناه باشد و پرداخت پول (مثلاً برای رقص) موجب تأیید و ترویج گناه گردد، جایز نیست؛ هر چند گیرنده، آن را مالک میشود و تصرفش بدون اشکال است. اگر احتمال داده شود که ترک معاشرت با آنها موقتاً موجب خودداری آنها از ارتکاب معصیت میشود، به عنوان امر به معروف و نهی از منکر واجب است و در غیر اینصورت، قطع رحم جایز نیست. البته صلہ رحم از طریق تلفن و مانند آن نیز انجام میشود.^{۱۱}

۱. (کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۱ صفحه ۱۴۱)

۲. (کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۵ صفحه ۶۱)

۳. (استفتائات معظم له جلد ۱ صفحه ۴۸۸)

۴. رساله آموزشی معظم له صفحه ۲۷۸ درس ۷۶ و ۷۷ جلد ۱ قسمت امر به معروف و نهی از منکر

۵. (اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۴۲۸)

۶. (اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۴۲۶)

۷. (اجوبه الاستفتائات س ۱۴۲۷ و ۱۴۲۹ و ۱۱۵۴)

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) daa1b505b5ff5c937d80d2c35b4c536c

۹. (اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۰۵۸)

۱۰. (اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۰۷۱)

۱۱. (کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۵ صفحه ۶۱ و جلد ۶ صفحه ۱۸۷)

آیت الله سید محمدرضا گلپایگانی: اگر میتوانید، آنان را نهی از منکر نمایید و اگر نمیتوانید، خود شما در مجلس معصیت آنها شرکت نکنید.^۱

آیت الله محمدصادق روحانی: نباید شرکت نمود. فرار از مخالفت با شرع، در مقابل دشمنی اقوام، متعین است. رفتن در چنین مجالسی، بدون آن که قبل یا بعد از آن تذکری دهید، مخالف دستور نهی از منکر است. بنابراین، شما قبل از تشکیل مجلس شرط کنید که من مشروط به رعایت حجاب شرعی (و عدم گناه) حاضر در مراسم شرکت کنم.^۲ منع اینگونه افراد از رفت و آمد، اگر معلوم باشد به حساب نهی از منکر است، بسیار کار خوبی است. و الا موجب قطع رحم است، که آن هم حرام است و جایز نیست.^۳

آیت الله علوی گرگانی: در صورتی که حضور او موجب ترک گناه شود، باید حضور داشته باشد و الا ترک مجلس و دوری از گناه، بهتر است. قطع رابطه با اقوام به دلیل نهی از منکر، جایز نیست، مگر تشخیص دهید که این قطع رابطه موجب ترک گناه شود، که به مقدار ضرورت، مانعی ندارد؛ البته شرکت در مجالس گناه آنها هم، جایز نیست و در صورت ضرورت، به حد اضطرار اکتفا شود.^۴

آیت الله شبیری زنجانی: در فرض تحقق شرایط وجوب، باید بماند و نهی از منکر کند.^۵ حضور در مجلس گناه، اگر با ترک نهی از منکر یا تأیید گناه همراه باشد، جایز نیست.^۶ مهم آن است که به معروف با آنها برخورد شود، اگر معروف به دید و بازدید باشد، ارتباط مهم است؛ ولی اگر ارتباط در طول زمان هم موجب هدایت آنها نشود، بلکه معروف به قطع ارتباط باشد، مثل اینکه هدایت آنها وابسته به قطع ارتباط باشد، قطع رحم (به حد ضرورت) اشکال ندارد.^۷

آیت الله موحدی نجفی: هر کدام اهم باشد، ترجیح دارد. امر به معروف و نهی از منکر، در هر زمانی مطلوب، و رابطه با رحم هم، اگر موجب مفسده نباشد، مانع ندارد.^۸

آیت الله بهجت: این نوع بهانه ها باعث حلال شدن حرام الهی نمیشود. با فرض انجام وظیفه، شما به طور کلی قطع رابطه نکنید، هر چند آنها هم قطع کنند.^۹ اگر رفت و آمد شما سبب هدایت و ارشاد آنها شود، با آنها رفت و آمد کنید، و الا رفت و آمد نکنید؛ ولی قطع به طور کلی با ارحام نسبی نکنید. اگر به جهت رقص به او (پول) میدهند، اشکال دارد و مالک نمیشود.^{۱۰}

آیت الله مکارم شیرازی: در صورتی که ادامه ارتباط، مفسده ای اَهم برای شما و خانواده داشته باشد، و یا ترک آن، باعث نهی از منکر آنان شود، میتوان موقتاً آن را ترک کرد. در غیر این دو صورت، صلح رحم را

۱. (کتاب مجمع المسائل معظم له ص ۵۲۵)

۲. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۵۳۵)

۳. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۷۵)

۴. (پایگاه اینترنتی دفتر معظم له استفتاء شماره ۱۴۵۶)

۵. دفتر معظم له

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۰۰۷)

۷. (دفتر معظم له استفتاء شماره ۵۸۰)

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۹۲۲)

۹. دفتر معظم له

۱۰. (دفتر معظم له و کتاب استفتائات معظم له سؤال ۳۸۷۶)

۱۱. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۵ صفحه ۶۱ و جلد ۶ صفحه ۱۸۷

در حدّ واجب ترک نکنید، و در عین حال، امر به معروف و نهی از منکر را با زبان خوش فراموش ننمایید.^۱ در مجلس گناه، چنانچه نتوانید آنها را نهی از منکر کنید، نباید شرکت کنید.^۲ چنانچه بخاطر رقصیدن به آنها پول بدهند، جایز نیست.^۳

آیت الله خویی: تعریف رحم، ناظر به تشخیص عرف است، هر که را که رحم برای او بشمرند.^۴

آیت الله مجتبی تهرانی: قطع رحم، حرام است. حدّ شرعی صله رحم، مطلع بودن از حالات آنها است و اگر نیاز به رسیدگی دارند و توان رسیدگی دارد، رسیدگی کند.^۵

آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی: بسمه تعالی؛ به مقداری که عرفاً قطع رحم شمرده نشود، باید صله رحم انجام شود. میتوانی شرکت کنید، ولی هنگام شروع لهو و لعب، نهی از منکر نمایید. اگر اثر نکرد، حرکت (خروج) نمایید، در این صورت مأجور هستید. در صورت تمکّن، نهی از منکر لازم است؛ و اگر تمکّن ندارد که نهی از منکر کند، لااقل خودش مرتکب عمل حرام مثل استماع غنا و موسیقی لهوی نشود، و الله العالم.^۶ قطع رحم جایز نیست و باید نهی از منکر، با وجود شرایط، انجام بگیرد. و این خود صله رحم است و در صورت خوف آلودگی، باید از رفت و آمد و معاشرت اجتناب شود.^۷

آیت الله سیستانی: اگر مبتلا به حرام میشود، جایز نیست. در صله رحم لازم نیست که حتما رفت و آمد صورت بگیرد. میشود به وسیله تلفن هم احوالپرسی کرد. رقص، به احتیاط واجب، جایز نیست و تشویق آن هم، به احتیاط واجب، جایز نیست و پول هم، اگر به عنوان اُحْرَتِ عمل او باشد، به احتیاط واجب، مالک نمیشود.^۸

آیت الله صافی گلپایگانی: صله رحم حتی با خویشاوندان فاسق، واجب است و لازم است در ارشاد آنان تلاش شود. بلی؛ چنانچه سختی و مشقتی در بین باشد، صله رحم وجوب ندارد؛ ولی باید توجه داشت که لازم نیست این عمل با رفتن به منزل آرحام و مهمانی کردن و مهمان شدن و ... انجام گیرد. همین اندازه که قطع رحم نشود، کافی است و این کار با پیغام فرستادن یا تماس تلفنی یا نوشتن نامه یا سلام کردن هم انجام میشود.^۹ صله رحم به هر شکلی که انسان بتواند با توجه به شرایطش انجام دهد، رافع تکلیف است؛ مثلاً برای کسی که امکان دیدار حضوری بر اثر بُعد مسافت یا علل دیگر وجود ندارد، تلفن زدن یا حتی مکاتبه میتواند رافع تکلیف باشد. منظور از قطع رحم این است که انسان به طور کلی نسبت به خویشاوند خود بی اعتنا شود. آرحام، کسانی هستند که در مراتب ارث واقع میشوند؛ مانند پدر و مادر، برادر و خواهر و فرزندان آنها و عمو، عمه، خاله، دایی و فرزندان آنها.^{۱۰} شخص مسلمان، نباید در چنین مجالسی شرکت کند

۱. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۲۰۰۲۹۵)

۲. (ج ۲، ص ۷۱۹ و ج ۱، ص ۵۳۷)

۳. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۵ صفحه ۶۱

۴. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۱۳۰۱)

۵. (کتاب استفتائات معظم له)

۶. (کتاب استفتائات جدید معظم له جلد ۱ صفحه ۵۰۱)

۷. (کتاب استفتائات جدید معظم له جلد ۱ سؤال ۱۰۷۱ و ۱۰۴۵ و ۱۰۷۴)

۸. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۵ صفحه ۶۱ و جلد ۶ صفحه ۱۸۷

۹. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۵ صفحه ۶۱ و جلد ۶ صفحه ۱۸۷

۱۰. (کتاب پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام معظم له صفحه ۹۰)

۱۱. (کتاب پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام معظم له صفحه ۸۳)

و باید علت آن را بگوید و چنانچه حاضر نشدن وی در مجالس معصیت، سبب قطع رحم شود، اشکال ندارد؛ چراکه در حقیقت، علت قطع رحم، آنان میباشند. پرداخت پول مذکور، حرام است و رقص، مالک آن نمیشود. رفت و آمد با آنها (اهل فسق و فجور)، جایز نیست، مگر وسیله ارشاد باشد.^۲

آیت الله محقق کابلی: صله رحم، منحصر به رفت و آمد نیست؛ اگر معاشرت با رحم، موجب فساد دیگران شود، با نامه، تلفن و... صله رحم شود و ضمناً از نصیحت و موعظه هم خودداری نشود.^۳

آیت الله سبحانی: چون رقص حرام است؛ بخشیدن پول، نوعی اعانت بر اثم است.^۴

آیت الله نوری همدانی: پرداخت پول برای رقص، جایز نیست.^۵

آیت الله فاضل لنکرانی: در صورتی که احتمال بدهد که با ماندن در مجلس گناه و تذکر دادن، گناهکاران گناه را ترک کنند، واجب است آنها را با زبان امر به معروف کند، اما اگر کافی نبود، ترک مجلس گناه، به نشانه اعتراض، واجب میباشد. قطع کامل ارتباط با ارحام جایز نیست، مگر آنکه قطع ارحام، سبب بیداری و هدایت ارحام و سبب ترک گناه توسط ارحام شود؛ در این صورت، قطع موقت ارحام، به خاطر اصلاح آنها، اشکال ندارد؛ در غیر این صورت، قطع کامل ارحام، جایز نیست، اگر امر به معروف اثر نکند و به گناه خود ادامه دهند، ارتباط را کم کند و به مقداری که قطع رحم نشود، باید ارتباط را حفظ کند. هرچند در منزل او رفت و آمد نکند یا بسیار کم رفت و آمد کند، و در بیرون منزل اگر ببیند، احوال او را بپرسد و سلام کند، یا از طریق تلفن، گاه گاهی خبر او را بگیرد، برای صله رحم کفایت میکند.^۶ پرداخت پول، اگر موجب ترویج رقص و تشویق رقص شود، اشکال دارد.^۷

آیت الله فاضل لنکرانی و آیت الله وحید خراسانی: شرکت در مجالسی که باعث استماع موسیقی حرام و یا تأیید گناه میگردد، جایز نیست، مگر آنکه بتواند نهی از منکر کند.^۸

۱. (جامع الاحکام معظم له جلد ۱ سؤال ۱۰۱۱ و ۱۰۱۳ و جلد ۲ سؤال ۱۴۶۶ و ۱۴۷۷ و ۱۴۷۵ کتاب بهار بندگی جلسه ۲۳)

۲. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۵ صفحه ۶۱ و جلد ۶ صفحه ۱۸۷

۳. (کتاب استفتائات معظم له)

۴. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۵ صفحه ۶۱ و جلد ۶ صفحه ۱۸۷

۵. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۵ صفحه ۶۱ و جلد ۶ صفحه ۱۸۷

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۹۳۹، ۹۴۰)

۷. کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید جلد ۵ صفحه ۶۱ و جلد ۶ صفحه ۱۸۷

۸. (آیت الله فاضل لنکرانی جامع المسائل جلد ۱ سؤال ۹۴۸ و ۹۴۶ و ۹۵۰ و جلد ۲ سؤال ۹۴۷ و دفتر آیت الله وحید خراسانی)

تذکره کردن در مجلس عام در صورت جائز نیست و امر به معروف و نهی از منکر واجب است.

تبادل این نوع بهانه باعث حلال شدن حرام الهی می‌شود. شرکت در مجالس محبت جائز نیست.

اگر حضرت استیضاح است

دعوتی که ترانس می‌دهند این از منکر کردن است شرکت کنید. اگر تبلیغ حرام می‌تواند جائز نیست.

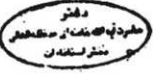
بی‌تردید شرکت نمایند و آن هنگام شروع نمودند نمی‌توانند تا آنکه در شرکت تا آنکه در این صورت است.

ضمیمت یا آنکه رفت و آمد کند. اگر اقبال داده شود ترک معاشرت با آن‌ها موجب خود را می‌کند از آنجا.

معصیت جازم و جزای امر به معروف و نهی از منکر واجب است و در این صورت قطع می‌شود.

مجلس استیضاح
نظایق و منکران نیز همین
روز است

مفت و آلوده با آنها جایز نیست مگر وسیله اشغال آنگاه باشد.

مجلس استیضاح

در صورتی که با آن قطع کند. قطع هم جایز نیست و باید من از منکر و خود شرط انجام می‌کند.

و می‌خورد صلا هم است و در وقت خوف و یکه باید در وقت با آن قطع کند.

وقت برود هم

در حد هم از منکر است گرفته است صحبت می‌دهی خود به رسیدن من هم او ابروی کرد.

اگر وقت و آنکه تا سبب حدایت و از آن‌ها شود با آن‌ها وقت و آنکه کند.

اگر حضرت استیضاح است

پرداخت پول مذکور حرام است و رفاص ملالت آن نمی‌شود.

خارج به غارت تصدیر یا آنجا به میدان جایز نیست.

جایز نیست

مگر وجه تدریج نفس و تشنگی نفس شود که مال برد.

بجای انقضای حرام است بمشربین پیش از آنکه به برانیم است.

جواب سلام واجبه؛ اما امر به معروف و نهی از منکر، واجب تره

۴۶. آیا جواب ندادن به سلام کسی که فعل حرام انجام میدهد، برای تنبیه و نهی از منکر او، جایز است؟

آیت الله خامنه ای: جواب سلام مسلمان، شرعاً واجب است، ولی اگر بر خودداری از جواب سلام به قصد نهی از منکر، عرفاً نهی و منع از منکر صدق کند، جایز است^۱.

آیت الله هاشمی شاهرودی: جایز است ترک جواب سلام گناهکار، از باب امر به معروف و نهی از منکر. به شکلی که باعث اصلاح شود و عرف از آن برداشت نهی و ناراحتی از منکر کند^۲.

آیت الله علوی گرگانی: در صورتی که بدانید جواب ندادن، موجب تنبیه و آگاهی او و ترک گناه میشود، به مقدار ضرورت، مانعی ندارد، و الا جایز نیست^۳.

آیت الله شبیری زنجانی: جواب سلام واجب است، اما اگر برای ترک منکر از سوی آن شخص، راهی جز جواب سلام ندادن نباشد، و آن موضوع، از اهمیت بیشتر یا مساوی نسبت به ترک جواب، برخوردار باشد، جایز است^۴.

آیت الله فاضل لنکرانی: جواب دادن سلام، واجب است و امر به معروف و نهی از منکر، مانع از واجب شدن جواب سلام نمیشود. اگر ترک جواب سلام، از مراحل امر به معروف شود، و در ترک گناه گناهکار مؤثر باشد، در این فرض، جواب ندادن سلام گناهکار، اشکال ندارد^۵.

۱. (اجوبه الاستفتائات معظم له سؤال ۱۰۷۵)

۲. (کتاب الصراط، اجوبه الاستفتائات معظم له ج ۲ سؤال ۸۶۲)

۳. دفتر معظم له

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۸۲۱۱)

۵. دفتر معظم له

برای نماز صبح بیدار کنیم؟

۴۷. اگر کسی برای نماز صبح خواب بماند، وظیفه چیست؟ در چه حالاتی باید بیدارش کنیم؟
آیت الله صافی گلپایگانی: بیدار کردن کسی که بنای خواندن نماز صبح را ندارد، بعنوان امر به معروف، واجب است؛ ولی کسی که قصد نماز خواندن دارد و اتفاقاً خواب مانده است، اگر اذیت نمیشود، بیدار کردنش اشکال ندارد، ولی واجب نیست!

آیت الله بهجت: سیره، بر بیدار کردن است، اگر مانع خاصی نیست.^۲

آیت الله خویی: جایز است و مانعی ندارد که آنها را بیدار کند.^۳

آیت الله سیستانی: اگر مقتضای تربیت دینی باشد و بیدار نشدن فرزند بر اثر اهمال باشد، بیدار کردن ضروری میشود.^۴

آیت الله شبیری زنجانی: در صورتی لازم است وی را بیدار کنیم که بدانیم شخص، بدون عذر نماز نمیخواند، و احتمال دهیم بیدار کردن وی، ولو یکبار، در عدم ترک نماز وی، مؤثر باشد.^۵

آیت الله مکارم شیرازی: واجب نیست، مگر اینکه آنها عادت به ترک نماز صبح کنند و آن را سبک بشمارند، در این صورت، واجب است به نحو مطلوبی آنها را بیدار کنند.^۶

آیت الله سید محمد رضا گلپایگانی: اگر اشخاصی که خواب هستند از کسانی اند که قصد بیدار شدن برای نماز داشته اند، بیدار نمودن آنان لازم نیست؛ و اما اگر قصد بیدار شدن برای نماز ندارند، لازم است از باب نهی از منکر، با وجود شرایط آن، آنها را بیدار کرد و اما پدر و جدّ، که شرعاً موظف به تربیت اولاد و تمرین آنها بر عبادات میباشند، آنها را بیدار نمایند و در صورت لزوم، اگر بدانند زجر و انقباض و غیر آن به اختلاف مراتب، موجب اتیان مأمور به، و ترک معصیت میشود و مفسده ای بر آن مترتب نمیشود، جایز بلکه واجب است. در اکثر موارد، علم به رضایت مسلمان هست. میهمان نیز، اگر عمداً خوابیده که نماز نخواند، لازم است او را حتی اگر ناراضی باشد، بیدار کنند. ظاهراً علاوه بر جواز، ممدوح است فرزند و عیال را بیدار کردن، مگر آن که از غیر جهت نماز، موجب اذیت یا موجب ضرر باشد، مثل این که مریض باشند.^۷

آیت الله هاشمی شاهرودی: اگر بیدار نشدن آنها، بی اهمیتی به نماز باشد، واجب است از باب امر به معروف و نهی از منکر، با وجود شرایط، بیدارشان کند.^۸

۱. (کتاب استفتانات معظم له و کتاب جامع الاحکام معظم له جلد ۲ سؤال ۱۴۸۴)

۲. (کتاب استفتانات معظم له سؤال ۳۸۵۶)

۳. (کتاب استفتانات معظم له سؤال ۱۳۰۲ و ۱۳۰۳)

۴. (کتاب استفتانات معظم له باب تربیت فرزندان)

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۶۳۸)

۶. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۶۰۴۰۱۴۶)

۷. (کتاب مجمع المسائل معظم له ص ۵۲۷)

۸. (کتاب الصراط، اجوبه الاستفتانات معظم له ج ۱ سؤال ۸۵۴)

وجوب تعزیر و تذکر همگانی به کسی که در ماه رمضان نظاهر به روزه خواری میکند

۴۸. کسی که آشکارا در ماه مبارک رمضان روزه خواری میکند، حکم او چیست؟ باید با او چگونه برخورد شود؟

آیت الله مظاهری: حکومت اسلامی باید او را تعزیر کند و بر همه ی مردم واجب است نهی از منکر کنند.
آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی: امر به معروف و نهی از منکر، در صورت تحقق شرایط آن، واجب است.^۲
آیت الله حسینی شاهرودی: کسی که آشکارا، افطار (روزه خوری) میکند، اول باید او را نهی از منکر کرد؛ اگر فایده نداشت، از او قطع رابطه شود تا ترک کند.^۳

عسر و حرج : قاعده فقهی لاجرح، و حد توان مکلف

۴۹. گاهی در یک روز دهها گناه می بینیم. میتوانیم به تعداد کمی تذکر دهیم و از بقیه بگذریم؟
آیت الله خامنه ای: در هر صورت، به هر مقدار که امکان آن هست، باید به وظیفه شرعی عمل کنید.^۴
آیت الله مکارم شیرازی: هر جا شرایط امر به معروف مهیا بود، امر به معروف و نهی از منکر واجب است.^۵
آیت الله فاضل لنکرانی: اگر توان محدود است یا حرجی باشد، هر مقدار ممکن است، امر به معروف کند.^۶
آیت الله موحدی نجفی: همان مقدار که آمر و ناهی توان دارد، کافی است.^۷
آیت الله شبیری زنجانی: با فرض وجود شرایط، امر و نهی در تمام موارد واجب است؛ مگر در مواردی که عرفاً برای امرکننده و نهی کننده، موجب حرج و مشقت غیر قابل تحمل شود.^۸
آیت الله نوری همدانی: هر جا احتمال تأثیر هست، امر به معروف و نهی از منکر ترک نشود.^۹
آیت الله بهجت: با وجود شرایط، به حد ممکن، تا مزاحم با ترک اهم (مطلب مهمتر) نشود، لازم است.^{۱۰}
آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی: در صورتی که امر به معروف و نهی از منکر حرجی نیست، واجب است عمل شود.^{۱۱}

۱. (کتاب استفتائات معظم له)

۲. (کتاب استفتائات جدید معظم له جلد ۱ صفحه ۱۴۵ سؤال ۶۹۵)

۳. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۶۳۲)

۴. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له) 704170cca6f994ac524cc24bc86aa003

۵. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۹۴۰۴۱۵۰۲۴۳)

۶. دفتر معظم له

۷. دفتر معظم له

۸. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۱۷۶۹۸)

۹. (استفتاء از پایگاه اینترنتی دفتر معظم له ۲۰۷۷۶)

۱۰. (کتاب استفتائات معظم له سؤال ۳۸۵۹)

۱۱. (کتاب استفتائات جدید معظم له جلد ۱ صفحه ۲۰۳ سؤال ۹۷۹)

توی پارک هم میشه نماز جماعت خونند

۵۰. جوانان مؤمن تصمیم گرفته اند که به منظور امر به معروف، هفته ای یک یا دو روز، نماز را در پارکها اقامه کنند، ولی بعضی اشکال میکنند که مالکیت زمینهای پارکها مشخص نیست. نماز خواندن در آنها چه حکمی دارد؟
آیت الله خامنه‌ای: نماز خواندن در پارکهای فعلی و غیر آن، اشکال ندارد و به صرف احتمال غضب، توجهی نشود.^۱

وظیفه امر به معروف و نهی از منکر در گیتهای بازرسی مسافران

۵۱. همانگونه که مستحضر هستید، بسیاری از مسافرین، هنگام عبور از گیتهای بازرسی، با وضعی زنده و خلاف شئون اسلامی ظاهر میشوند، آیا برادران و خواهرانی که در این گیتها، جهت رعایت مسائل امنیتی، مسافرین را کنترل میکنند، در خصوص امر به معروف و نهی از منکر، وظیفه دارند یا خیر؟
آیت الله خامنه‌ای: تکلیف الهی امر به معروف و نهی از منکر، وظیفه شرعی عموم مسلمین، و در همه جا باید انجام شود.^۲

وظیفه مردم در مقابله با فساد فی الارض

۵۲. در مقابل خانم هایی که در کوچه و بازار حجاب رعایت نمیکنند و اشخاصی که صدای موسیقی آنها بلند است، چه وظیفه‌ای داریم؟ گاهی در عروسی‌ها نیز به پخش نوارهای موسیقی، که بعضی از آنها از صداوسیما هم پخش میشود، میپردازند؛ آیا نیروی انتظامی و یا بسیج و ... میتوانند آنها را نهی از منکر کنند؟
همه مراجع: اگر از نوع موسیقی حرام باشد، گوش دادن به آن جایز نیست، و نهادهای یاد شده (و مردم) وظیفه دارند ارشاد و نهی از منکر کنند، و پخش شدن آن از رسانه صداوسیما، دلیلی بر جواز آن نیست. صداهای مشکوک، اشکال ندارد.^۳ وظیفه شما نهی از منکر است و باید به مقامات مسئول نیز خبر دهید تا آنها را به وظایفشان آشنا کنند.^۴

۱. (دفتر معظم له)

۲. (دفتر معظم له)

۳. آیت الله مکارم شیرازی استفتائات ج ۲ س ۱۳۷۲ و ۱۷۱۲ ، آیت الله صافی گلپایگانی جامع المسائل ج ۲ س ۱۴۶۲ و ۱۴۵۹ و ج ۱ س ۱۰۱۶ و ۱۰۰۷ آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی استفتائات س ۱۰۷۱ و ۱۰۵۹ آیت الله فاضل لنکرانی جامع المسائل ج ۱ س ۹۴۷ و ۹۴۶ و ۹۹۵ آیت الله خامنه‌ای جوبه لاستفتائات س ۱۱۵۴ و ۱۰۶۶ و ۱۱۳۹ آیت الله سیستانی پایگاه اینترنتی دفتر معظم له موسیقی ش ۱۳ و ۲۲ آیت الله بهجت توضیح المسائل م ۱۶۰۸ و متفرقه م ۲۰ آیت الله نوری همدانی استفتائات ج ۱ س ۱۰۱۱ و ۱۰۱۵

۴. (کتاب استفتائات آیت الله مکارم شیرازی سؤال ۱۳۷۲)

منابع و مأخذ:

- تحریر الوسیله آیت الله امام سید روح الله موسوی خمینی / نشر دارالعلم / ۱۳۷۹
- اجوبه الاستفتائات آیت الله سید علی حسینی خامنه ای / نشر بین المللی الهدی / ۱۳۷۸
- کتاب استفتائات از محضر آیت الله محمدتقی بهجت / نشر دفتر آیت الله بهجت / ۱۳۸۶
- کتاب استفتائات آیت الله فاضل لنکرانی / ۱۳۸۳
- کتاب استفتائات آیت الله سید علی سیستانی / نشر انتظار مهر / ۱۳۹۳
- کتاب استفتائات آیت الله سید ابوالقاسم خویی / دارالصدیقه الشهیده
- کتاب استفتائات آیت الله سید محمد حسینی شاهرودی / نشر آل مرتضی (ع) / ۱۳۸۹
- کتاب استفتائات آیت الله عبدالله جوادی آملی / نشر اسراء / ۱۳۸۷
- کتاب استفتائات آیت الله لطف الله صافی گلپایگانی / موسسه انتشارات معصومه (س) / ۱۳۸۰
- کتاب استفتائات آیت الله حسین مظاهری / موسسه فرهنگی مطالعاتی الزهرا (ع) / ۱۳۹۱
- کتاب استفتائات آیت الله مجتبی تهرانی / نشر پیام آزادی
- کتاب استفتائات آیت الله حسین نوری همدانی / نشر مهدی موعود / ۱۳۸۴
- کتاب استفتائات آیت الله سید عزالدین حسینی رنجانی / نشر قلم مهر
- کتاب استفتائات آیت الله سید عبدالکریم موسوی اردبیلی / نشر نجات / ۱۳۸۵
- کتاب استفتائات آیت الله جعفر سبحانی / موسسه تعلیماتی و تحقیقاتی امام صادق (ع) / ۱۳۸۹
- کتاب استفتائات آیت الله حسین وحید خراسانی / نشر مدرسه الامام محمدباقر العلوم علیه السلام
- کتاب استفتائات آیت الله محمد اسحاق فیاض / نشر دفتر معظم له / ۱۴۲۴ قمری
- کتاب استفتائات آیت الله محمدعلی گرامی / نشر دفتر معظم له / ۱۳۸۶
- کتاب استفتائات آیت الله سید حسین طباطبایی بروجردی / نشر دفتر معظم له
- کتاب استفتائات جدید آیت الله میرزا جواد آقا تبریزی / نشر سرور / ۱۳۸۵
- کتاب استفتائات جدید آیت الله قربانعلی محقق کابلی / نشر مهر امیرالمؤمنین (ع) / ۱۳۸۵
- کتاب استفتائات جدید آیت الله ناصر مکارم شیرازی / نشر مدرسه امام علی بن ابیطالب (ع) / ۱۳۸۷
- کتاب استفتائات و پرسش و پاسخ آیت الله سید محمدصادق روحانی / نشر مهر امیرالمؤمنین (ع) / ۱۳۸۹
- چندگفتار استفتائات مرحوم آیت الله سید حسین طباطبایی بروجردی و سید ابوالحسن اصفهانی به ضمیمه حقوق زن و مرد / نشر صبح امید یاران / ۱۳۸۹
- جامع الاحکام آیت الله لطف الله صافی گلپایگانی / نشر دفتر معظم له / ۱۳۸۵
- جامع المسائل آیت الله محمد فاضل لنکرانی / نشر امیرالعلم / ۱۳۸۶
- اجوبه السائلین آیت الله محمد فاضل لنکرانی / ۱۳۷۴
- منهاج الصالحین آیت الله سید ابوالقاسم خویی / نشر مدینه العلم / ۱۳۶۸
- منهاج الصالحین آیت الله سید علی سیستانی / نشر دفتر معظم له / ۱۴۱۵ قمری
- منهاج الصالحین آیت الله حسین وحید خراسانی / نشر مدرسه الامام محمدباقر العلوم علیه السلام / ۱۳۸۶
- کتاب اجوبه المسائل آیت الله محمدعلی علوی گرگانی / نشر کمیل / ۱۳۹۲
- کتاب منتخب المسائل آیت الله سید محمدسعید طباطبایی حکیم / نشر مهر ثامن الائمه / ۱۳۸۹
- کتاب مجمع المسائل آیت الله سید محمدرضا گلپایگانی / دارالقرآن الکریم قم / ۱۳۶۲

منابع و مأخذ:

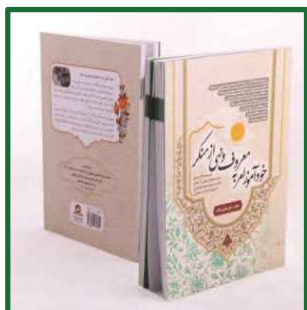
- کتاب الصراط اجوبه الاستفتائات آیت الله سید محمود هاشمی شاهرودی/ نشر مرکز اهل البيت للفقہ و المعارف الاسلاميه/ ۱۴۳۵ قمری
- کتاب جامع الشتات آیت الله ابوالقاسم بن محمدحسن گیلانی معروف به میرزای قمی / نشر کیهان/ ۱۳۷۱
- کتاب سؤال و جواب آیت الله سید محمد کاظم طباطبایی یزدی (معروف به صاحب عروه) / مرکز نشر علوم اسلامی / ۱۳۷۶
- کتاب قوانین الشریعه فی فقه جعفریه آیت الله محمدحسین نجفی / موسسه سبطين، سرگودها پنجاب پاکستان/ ۱۳۹۹ قمری
- رساله استفتائات نه مرجع، انتشارات پیام عدالت/ تهران ۱۳۹۲
- رساله دانشجویی، دفتر نشر معارف/ نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها/ قم ۱۳۸۴
- کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، انتشارات صاحب الزمان (عج) / ورامین ۱۳۹۱
- پایگاه اینترنتی دفتر آیت الله سید موسی شبیری زنجانی
- پایگاه اینترنتی دفتر آیت الله محمدباقر موحدی نجفی
- پایگاه اینترنتی دفتر آیت الله سید کاظم حسینی حائری
- پایگاه اینترنتی دفتر آیت الله میرزا یدالله دوزدوزانی تبریزی
- پایگاه اینترنتی دفتر آیت الله سید هاشم بطحائی گلپایگانی
- پایگاه اینترنتی دفتر آیت الله حافظ بشیر حسین نجفی
- پایگاه اینترنتی دفتر آیت الله محمدرضا مویدی قمی
- پایگاه اینترنتی مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان
- پایگاه اینترنتی مرکز خدمات کامپیوتری علوم اسلامی نور

حق چاپ محفوظ است

برای خرید نسخه اصلی کتاب و دریافت از طریق پُست، به شماره ۰۹۹۱۲۱۵۲۴۴۵ پیامک ارسال کنید

برخی آثار منتشر شده از دکتر علی تقوی و موسسه موعود (مرکز تخصصی آموزش امر به معروف و نهی از منکر)

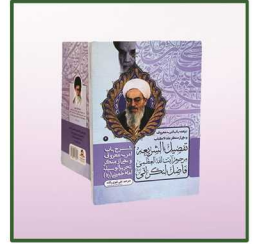
۱. جامع استفتائات امر به معروف و نهی از منکر
۲. تقریرات درس خارج فقه امر به معروف آیت الله مقتدایی
۳. تقریرات درس خارج فقه امر به معروف آیت الله نوری همدانی
۴. تقریرات درس خارج فقه امر به معروف آیت الله سبحانی
۵. خودآموز (درسنامه کاربردی) امر به معروف و نهی از منکر
۶. شرح ساده مهمترین احادیث امر به معروف و نهی از منکر- کتاب و لوح فشرده
۷. نکات تفسیری آیات امر به معروف و نهی از منکر در قرآن کریم
۸. ترجمه تفصیل الشریعه آیت الله فاضل (ره)؛ شرح تحریرالوسیله امام خمینی (ره)
۹. ترجمه شرح شرایع الاسلام علامه حلی توسط آیت الله سید محسن خرازی
۱۰. بچه های مهربان؛ آموزش امر به معروف و نهی از منکر به کودکان با شعر
۱۱. امیرالمومنین (ع) و اسلام آمریکایی؛ واکاوی تطبیقی عواقب ترک فریضتین
۱۲. منتظران دروغین؛ نقش امر به معروف در اقامه تمدن عظیم اسلامی
۱۳. غلطهای رایج؛ آسیب شناسی تدریس امر به معروف و نهی از منکر
۱۴. شرح تحریرالوسیله امام خمینی (ره) در باب امر به معروف و نهی از منکر
۱۵. معرفی نو؛ شبهه پژوهی جامع امر به معروف و نهی از منکر
۱۶. گفتمان معروف؛ سخنان خطیبان برجسته کشور پیرامون فریضتین
۱۷. رهنمود علما؛ بیانات مراجع تقلید و بزرگان در باب فریضتین
۱۸. سلسله نشست ها؛ جلسات آموزش امر به معروف با حضور چهره های شاخص کشور
۱۹. انسان مصلح؛ دوره کاربردی آموزش همگانی امر به معروف و نهی از منکر
۲۰. شیوه ها و روش ها؛ بیان مهارت های جدید و کاربردی تذکر
۲۱. دوره آموزش حقوق؛ مسائل قضایی و حقوقی مرتبط با فریضتین
۲۲. حیل متین؛ دوره تخصصی ویژه طلاب با همکاری سپاه و صداوسیما
۲۳. مستند جانشینان خدا؛ سیر تربیتی و زندگی شهید علی خلیلی
۲۴. سلام بهار؛ ویژه برنامه عیدانه آموزش امر به معروف و نهی از منکر
۲۵. به احترام ماه خدا؛ ظرفیتهای تذکر به روزه خواری در محیطهای مختلف
۲۶. کانون مهرورزی؛ آداب تذکر به خانواده و بستگان
۲۷. احکام فراموش شده؛ بیان ساده بایدها و نبایدهای فقهی فریضتین
۲۸. دروغی به نام رطب؛ اثبات عدم اشتراط عدل و عمل در امر به معروف و نهی از منکر
۲۹. ظهور یا سقوط؛ تحلیل بیانات امامین انقلاب در باب امر به معروف و نهی از منکر
۳۰. واجب فراموش شده؛ دوره مقدماتی آشنایی با امر به معروف و نهی از منکر
۳۱. درسهای از عاشورا؛ تبیین وقایع کربلا با رویکرد امر به معروف و نهی از منکر
۳۲. سلوک عاشورایی؛ تطبیق وقایع کربلا با احکام فقهی امر به معروف و نهی از منکر
۳۳. آگه تو بودی چی میگفتی؛ فلش کارت بازی کودکان برای یادگیری فریضتین
۳۴. شکارچیان شنبه؛ دوبله انیمیشن کارتون اصحاب سبت برای کودکان
۳۵. ماهیگیران شنبه؛ کتاب قصه اصحاب سبت با مسابقه و بازی برای کودکان
۳۶. جلسه طلایی؛ فیش های منبری و نکات انگیزشی کاربردی فریضتین
۳۷. کلیپ های کوتاه؛ گزیده سخنرانی های استاد مناسب نشر فضای مجازی
۳۸. بگو خدا چی خواسته؛ کتاب آموزش مصادیق معروف و منکر به کودکان
۳۹. چی بگم آخه؟؛ جملات ساده تذکر زبانی در موقعیت های مختلف
۴۰. امر به معروف و نهی از منکر در سیره و وصیت شهدا

برخی از آثار منتشر شده
دکتر علی تقوی و موسسه موعود

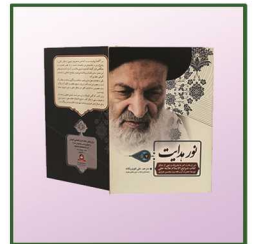
رساله تخصصی (کامل) استفتائات
امر به معروف و نهی از منکر

ترجمه کتاب تفصیل الشریعه

نکات تفسیری آیات فریضتین

ترجمه شرایع الاسلام علامه حلی

شرح کاربرد روایات فریضتین

امام خمینی (ره) :

یاد گرفتن شرایط امر به معروف و نهی از منکر
و موارد وجوب و عدم وجوب آن و جواز و
عدم جواز آن بر مکلف واجب است.

امام خامنه ای :

مسأله امر به معروف و نهی از منکر مثل مسأله
نماز است یاد گرفتنی است. مسأله دارد که کجا
و چگونه باید امر به معروف و نهی از منکر کرد
باید بروید یاد بگیرید.

همه ی مراجع :

بر مکلف واجب است مسائلی را که غالباً به آن
ها احتیاج پیدا می کند، یاد بگیرید.

مرکز پخش: ۰۹۹۱۲۱۰۲۴۴۰